

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERDE TEMEL FOTOĞRAF EĞİTİMİ İÇİN BİR PROGRAM
TASARISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

H. Elçin Polat

**Ankara
Ekim 2010**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMİN KÜLTÜREL TEMELLERİ ANABİLİM DALI
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ÜNİVERSİTELERDE TEMEL FOTOĞRAF EĞİTİMİ İÇİN BİR PROGRAM
TASARISI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

H. Elçin Polat

Danışman: Prof. Dr. Sedat Sever

**Ankara
Ekim 2010**

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu alışma jürimiz tarafından Eğitimin Kültürel Temelleri (Güzel Sanatlar Eğitimi) Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Başkan Prof. Dr. Sedat SEVER

Üye Prof. Dr. Cahit KAVCAR

Üye Yrd. Doç. Dr. Necmettin TEKER

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Nejla KURUL

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
ÖNSÖZ.....	VI
ÖZET	VII
ABSTRACT	VIII

1. BÖLÜM

1.GİRİŞ	1
1.1.Problem	1
1.2.Amaç.....	3
1.3. Önem.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Yöntem	4
1.6 Tanımlar	5

2. BÖLÜM

SANAT ve SANAT EĞİTİMİ

2.1. Sanatın Tanımı ve İşlevi	6
2.2. Sanat Eğitiminin Amaçları	10
2.3. Sanat Eğitiminin Gerekliliği	15

3. BÖLÜM

FOTOĞRAF

3.1. Fotoğrafın Tarihsel Gelişimi	21
3.1.1. Fotoğrafın Dünyadaki Gelişim Süreci.....	21
3.1.2. Fotoğrafın Türkiye'deki Gelişim Süreci	24
3.2. Fotoğrafın Sanatla Olan Etkileşimi.....	27

4. BÖLÜM

ÜNİVERSİTELER İÇİN TEMEL FOTOĞRAF EĞİTİMİ PROGRAMI

4.1. Fotoğraf Eğitimi İçin Hazırlanacak Olan Program Tasarısının Kuramsal Temelleri	33
--	----

4.2. Çalışmada Oluşturulan Eğitim Durumları	47
4.2.1. Eğitim Durumlarının Hazırlanmasında Göz Önünde	47
Bulundurulan Temel İlkeler.....	48
4.2.2. Biçimsel Bölüm İle İlgili Açıklamalar	48
4.2.3. Eğitim Durumu Bölümü İle İlgili Açıklamalar	48
4.2.4. Giriş Bölümünün Hazırlanması	48
4.2.5. Geliştirme Bölümünün Hazırlanması	48
4.2.6. Sonuç Bölümünün Hazırlanması	49
4.2.7. Değerlendirme Bölümünün Hazırlanması	49
5. BÖLÜM	
SONUÇ ve ÖNERİLER	
Sonuçlar ve Öneriler	50
KAYNAKLAR	52
EKLER	56
EK-1: EĞİTİM PROGRAMI İÇİN BELİRLENEN HEDEF VE HEDEF	
DAVRANIŞLAR	56
EK-2: EĞİTİM DURUMLARI	64
EK-3: EĞİTİM DURUMLARINDA KULLANILAN GÖRSELLER	136

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, dal ayrımı gözetilmeksizin, üniversitelerdeki eğitim programlarında uygulanacak bir fotoğraf eğitiminin, eğitim sürecindeki gerekliliğini belirlemek ve uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir fotoğraf eğitimi program tasarısı hazırlamak amaçlanmıştır.

Bu çalışmanın gerçekleşme aşamasında ve tüm yüksek öğrenim yaşamımda, yürümek istediğim yolda bana ışık tutan ve cesaret veren değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof. Dr. Sedat SEVER'e,

Her koşulda değerli zamanını ayırıp bana yol gösteren ve verdiği destekle kendime olan inancımı ayakta tutmamı sağlayan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Cahit KAVCAR'a,

Tez jürimde bulunmayı kabul ederek benden desteğini esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Necmettin TEKER'e,

Tüm çalışma sürecimde, bana sonsuz destek veren sevgili Özgür ÇAKIR'a,

Yaşamım boyunca beni destekleyen, her durumda yanımda olan ve sonsuz özverileriyle beni yetiştiren sevgili aileme teşekkürü borç bilirim.

H. Elçin Polat

ÖZET

ÜNİVERSİTELERDE TEMEL FOTOĞRAF EĞİTİMİ İÇİN BİR PROGRAM TASARISI

Polat, H. Elçin

Yüksek Lisans, Eğitimin Kültürel Temelleri Anabilim Dalı

Güzel Sanatlar Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sedat Sever

Ekim, 2010, IX + 172 sayfa

Yaşam boyu devam eden öğrenme sürecinde, bireyin sanatsal uyarılarla karşılaşması, duyarlık gelişiminde büyük önem taşımaktadır. Genel anlamda, üniversitelerdeki sanat eğitimleri belli bir yeteneğe yönelik içeriklerle belirlenmektedir, oysa herkesin sanatla buluşturulabilmesi, toplumsal anlamda gelişmenin koşullarından biridir. İşte bu çalışmanın çıkış noktası, üniversitelerde dal ayrımı gözetilmeksizin, her öğrencinin ulaşabileceği, eğitim kurumu için uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir fotoğrafçılık dersinin nasıl hazırlanabileceği sorunsalıdır.

Bu çalışmanın genel amacı, üniversitelerdeki eğitim programlarında fotoğraf eğitiminin, eğitim sürecindeki gerekliliğini belirlemek, gereklere uygun, uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir fotoğraf eğitimi program tasarısı hazırlamaktır.

Araştırmada, fotoğrafın sanatla olan ilişkisi ve sanat eğitimi konularına genel anlamda değinilmiş; üniversitelerde uygulanabilecek bir temel fotoğraf eğitimi ise ana konu olmuştur. Alanyazından, fotoğraf ve sanat ile ilgili olan görsel ve yazınsal kaynaklar taranmıştır. Bununla birlikte, bir eğitim programı tasarlanırken dikkat edilmesi gereken konular incelenmiş ve gereklere uygun bir program tasarısı hazırlanmış, araştırma sonuçları ışığında, temel fotoğraf eğitimi için önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma, alanyazında bu tür çalışmaların azlığından dolayı dikkatle önemsenmesi gereken sanatsal eğitim süreçlerinde, fotoğraf eğitimine yönelik program çalışmalarına öneri getirmeyi amaçlamaktadır.

ABSTRACT

A PROGRAM DESIGN FOR FUNDAMENTAL PHOTOGRAPHY EDUCATION AT UNIVERSITIES

Polat, H. Elçin

Master of Arts, Department of Cultural Foundations of Education

Fine Arts Education Discipline

Thesis Advisor: Prof. Dr. Sedat Sever

October, 2010, IX+172 pages

To become individuals familiar with the arts properly is very important for sensitivity development at lifelong learning process. In general, fine arts education programs at universities are oriented toward specific talents, however to make society familiar with art is a must for social development and welfare. The starting point of this study is how to design an economical and feasible virtual-literate program for every student regardless of their study fields.

Main proposes of this study are specify necessity of photography education in general university curriculum and toward this necessity to design a fundamental photography education program scheme which is economical and feasible.

In this study, relationship between art and photography, fine arts education topics were examined. A fundamental photography education for university curriculum was the main issue. In literature survey, written and visual sources about art and photography were scanned. Moreover, Issues are related with education program designing were studied and an appropriate program design was composed. Suggestions were made for fundamental photography education with insight of these studies.

Because of scarcity in related literature, this study was aimed to create suggestions for studies toward photography education which is part of art education that should consider important.

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Problem

İnsanların yaşamı algılama şekilleri, karşılaştıkları uyaranlara göre biçim almaktadır. Bu uyaranların niteliği, algı gelişiminde önemli bir etken olarak değerlendirilebilir.

Görsel algı gelişimi, bireyin yaşamı boyunca devam edecek bir süreçtir. Bu sürecin doğru yönetilmesi, uzun vadede toplumsal gelişim için değerli sonuçlar sunabilir. Bireyin kendini gerçekleştirme sürecinde, kendini ifade edebilme yetisi kazanabilmesi önemli bir aşamadır. Bireyin duygusunu, düşüncesini ve izlenimlerini anlatabilmesinin, yeteneklerini ve yaratıcı gücünü estetik bir düzeye ulaştırmasının, ancak sanatın eğitim çerçevesi içinde verilmesiyle mümkün olabilir. Sanat eğitimi alan birey, kendini tanıma ve ifade edebilme konusunda önemli adımlar atabilmektedir.

Kavcar(1986:193-213)'a göre: "Dünya satın alınamayacak ve para ölçüsüne vurulamayacak güzelliklerle doludur. Bu güzellikleri görmesini, sevmesini, onlara yeni güzellikler katmasını öğrenmek, yaşamın temel amacı olmalıdır. Çocuklarımıza ve gençlerimize görmeyi, sevmeyi, araştırmayı, yaratıcı olmayı kafayla, bedenle ve elle çalışmayı öğretmeliyiz."

"Eğitimin her türünde ve her sürecinde sanat bazen amaç olarak, bazen de araç olarak, fakat daima ve mutlaka işin içine girer, girmelidir de" (Erinç, 1995: 45).

Toplumların uygarlık tarihi, sanatın da tarihidir. Sanat, insanla başlamıştır. İnsanlığın geçirdiği aşamalarda, sanata yüklenen anlamlar da değişime uğramıştır. Uygarlığın gelişimi ile birlikte sanat çok önemli bir rolü daha üstlenmiştir, bu, sanatın eğitim boyutudur. Sanatın eğitim boyutu da eğitim kavramlarına bir yenisini eklemiştir; sanat eğitimi kavramı.

"Çağdaş bir toplumun duyarlı ve etkin bir üyesi olabilmek, bireyin tüm duyu ve düşünceleriyle yaşadığı evreni algılamasını gerektirir. Bir resme bakmak, bir sergiyi gezmek, bir dans gösterisini izlemek ya da bir roman, bir şiir, bir öykü okumak; kişiyi, dünyaya sanatçı gözüyle bakan bir duyarlılık ile

tanıtırır. Sanatsal iletilerle etkileşimi yoğunlaşan birey ise duygu ve düşünce boyutuyla yetkinleşmeye, tepkilerini bilinçlendirmeye yönelir” (Sever, 2003: 12).

Sanat eğitimi her zaman yeteneğe yönelik bir eğitim türü olarak algılanagelmiştir. Oysa böyle bir yaklaşımda sanat, belli bir gruba yönelik bir anlayış olarak benimsendiği için kendi içine kapalı bir toplulukta, seçkin bir konumda kalma zorunluluğuna girmektedir. Kagan(1982: 465), sanatın eğitimsel işlevinden söz ederken; “Sanat, aslında bilincin bütün mekanizmalarının açılıp, çalışmasının etkin bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır” açıklamasıyla, sanatın, insanın temel özelliklerinden olan akıl ve duygularının eğitiminde üstlendiği göreve vurgu yapmaktadır.

Birçok sanatsal disiplin gibi fotoğraf da, bireyin kendini ifade etme biçimlerinden biri olduğundan eğitim sürecinde yer alması gereken bir alandır. Ortaya çıkışından bugüne, bir belgeleme aracı olarak fotoğrafın yoğun olarak kullanıldığını biliyoruz. Fotoğraf gün geçtikçe belge aracı olmanın ötesinde birçok alanda kullanılmaya başlanmıştır. Günümüz dünyasında sanat üretimi ya da eğitimi süreçlerinde de fotoğraftan çeşitli şekillerde yararlanılmaktadır. Fotoğraf artık yalnızca teknik bir üretim aracı olmaktan çıkmış görünmektedir.

Tüm sanatlar ve disiplinler içinde fotoğraf da, bireyin yaşamı algılayışına çeşitli alıştırmalar yaptırarak, bireye sıradanlığın dışında var olan dünyayı yakalama konusunda rehberlik edecek önemli bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır. Fotoğrafın önemli yanlarından biri de, belli bir yeteneğe sahip olma zorunluluğunu getirmiyor oluşudur. Doğası gereği teknik bir üretim alanı olan fotoğraf, herkesin içinde yer alabileceği bir alandır. Bu yönüyle, eğitimin her aşamasında, her eğitim dalında, uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir sanatsal eğitim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üniversitelerdeki eğitim programlarında fotoğraf eğitiminin, eğitim sürecindeki gerekliliğini belirlemek ve gereklere uygun, uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir fotoğraf eğitimi program tasarısını hazırlamak, bu çalışmanın temel sorunsalını oluşturmaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, üniversitelerde, uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir fotoğraf eğitimi program tasarısını hazırlamaktır.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- Üniversitelerde görsel sanat eğitimi verilmesinin, eğitim sürecine ve bireye ne gibi katkıları olabilir?
- Üniversitelerde fotoğraf eğitimini amaçlayan programların yararları nelerdir?
- Üniversitelerde uygulanacak fotoğraf eğitimi dersi için program hangi ilkelere göre hazırlanmalıdır?
- Üniversitelerde uygulanacak fotoğraf eğitiminde içerik nasıl belirlenmelidir?
- Üniversitelerde, fotoğraf eğitimi, hangi içerikle eğitim sürecinde yer almalıdır?

Önem

Sanat eğitimi sürecinde bireye duyarlık kazandırmak en önemli amaçlardan biridir. Hem kuramsal hem de uygulamalı anlamda çalışma olanağı sunan fotoğraf, sanat eğitimi sürecinde işlevsel ve sanatsal yönüyle büyük önem taşımaktadır. Fotoğrafın ulaşılabilirliği ve uygulama alanlarının geniş olması onu, görsel sanatlar eğitiminde önemli yardımcı dallardan biri haline getirmektedir. Birçok disiplinle etkileşimi dolayısıyla fotoğraf, kuramsal çalışmalarda da yer alması gereken önemli bir disiplin olarak karşımıza çıkmaktadır.

Üniversitelerde öğrencilere fotoğraf konusunda kuramsal ve uygulamalı eğitim verilmesi, sanat eğitiminin en önemli amaçlarından olan, bireye duyarlık kazandırılması konusunda hem verimli, hem de uygulanabilirlik açısından ekonomik bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

İşte bu çalışma, üniversitelerde fotoğraf eğitiminin önemini irdeleyerek, bu eğitimin bireye ve eğitim sürecine ne gibi katkıları olabileceği belirlemesi,

belirlenen hedefler doğrultusunda, üniversitelerde uygulanabilecek bir fotoğraf eğitim programı tasarısı geliştirmesi yönünden önemlidir.

Sınırlılıklar

Yapılacak çalışma,

Amaçlar açısından,

- Üniversitelerde, görsel bir sanat disiplini olarak fotoğraf eğitiminin, eğitim sürecine ve bireye ne gibi yararlar kazandırabileceği sorusuna yanıt aranması ile,

- Fotoğraf eğitiminin, üniversitelerde neden yer alması gerektiği sorusuna yanıt aranması ile,

- Üniversitelerde uygulanabilecek bir fotoğraf eğitimi dersinin programının nasıl tasarlanması gerektiği sorusuna yanıt aranması ile,

Kapsam açısından,

- Fotoğraf eğitiminin, üniversitelerde , kuramsal ve uygulamalı bir ders olarak değerlendirilmesi ile,

- Programın uygulanabilirliğini yükseltmek amacıyla, karanlık oda uygulamalarının, kapsam dışı bırakılması ile,

- Fotoğraf eğitiminin, herhangi bir üniversite programına eklenebilecek genel bir görsel okur yazarlık eğitimi olarak değerlendirilmesi ile sınırlı tutulacaktır.

Yöntem

Çalışmada betimsel özelliktedir.

Çalışmanın temel problemi doğrultusunda seçilen kaynak taramaları ışığında, üniversitelerde, fotoğraf eğitiminin yer almasını gerektirecek nedenler saptanarak üniversitelerde, amaçlara uygun, uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir fotoğraf eğitimi program tasarısı oluşturulmaya çalışılacaktır.

Tanımlar

- **Fotoğraf:** Görüntüyü, ışığa karşı duyarlı bir yüzey üzerinde özel makine ile tespit etme yöntemi
- **Duyarkat:** Görüntünün oluşmasını sağlayan, ışığa karşı duyarlı malzeme.
- **Objektif:** Fotoğraflanan nesneden gelen ışığı toplayıp, duyarkata gönderen mercekler topluluğu.
- **Diyafram:** Duyarkata ne kadar ışık düşeceğini belirleyen düzenek.
- **Örtücü:** Duyarkata ne kadar süre ışık düşeceğini belirleyen mekanizma.
- **Filtre:** Işığın temel nitelikleri olan, şiddetini, rengini ve karşıtlığını değiştirmek veya özel etkiler elde etmek için kullanılan araç.
- **Eğitim:** Yeni kuşakların toplum yaşayışında yerlerini almak için hazırlanırken gerekli bilgi, beceri, anlayışlar elde etmelerine ve kişiliklerini geliştirmelerine yardım etme etkinliği.
- **Estetik:** Sanatsal yaratının genel yasalarıyla sanatta ve hayatta güzelliğin kuramsal bilimi, güzel duyu, bir sanat yapıtındaki biçim-içerik kaynaşmasından doğan uyum.
- **Sanat:** Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan yaratıcılık.

2. BÖLÜM

SANAT ve SANAT EĞİTİMİ

2.1. Sanatın Tanımı ve İşlevi

Bilindiği gibi, kökeni binlerce yıl geriye, mağara resimlerine kadar giden sanatın tanımı ve işlevi günümüze değin bir tartışma konusu olagelmıştır.

“Yaşamın içinden çıkan bir insan etkinliği olarak sanatın, insanlıkla yaşıt olduğunu söyleyebiliriz” (Bozkurt, 2000:15).

“Her sanat dalı dünyayı betimlemeyi, bir duyguyu, doğayı, bilinçaltını vb. canlandırmayı amaçlar” (Buren, 2009: 322).

Genel olarak sanat, içeriksel bir yaklaşımla, günlük yaşamımızın ve ilişkilerimizin bize gösterdiği ve öğrettiği şeylerin ötesini, kendi gündelik yaşamımız içinde ulaşamayacağımız gerçekleri bize gösteren, ifade eden bir etkinlik olarak tanımlanmaktadır.

“Sanatın nasıl doğduğu kesin olarak bilinmemekle beraber resim, heykel, barınak ve dokuma gibi etkinlikleri sanat olarak kabul ettiğimiz zaman, tarihte sanat ve sanatçının bulunmadığı toplum yoktur” (Ersoy, 1983: 30).

“Her sanat eseri zamanının çocuğu, çoğu zaman da duygularımızın anasıdır” (Kandinsky, 2009: 19).

“Sanat sözcüğü, sınırları önemli bir tartışma yaratmayacak şekilde belirlenmiş bir sanat alanında ve o alana özgü olarak yapılan kimi işlemleri ve elde edilen kimi estetik ürünleri tanımlamak için de kullanılır” (Erinç, 1995: 19).

Sanatın toplumsal ve bireysel birçok işlevi olduğu söylenebilir.

“Sanatın bireysel işlevi, bireyin sağlıklı ve başarılı, dengeli ve doyumlu, duyarlı ve mutlu olması için davranışları üzerinde belirli izler bırakan estetik uyarılma ve tepkide bulunma, yorumlama ve yaratma biçimlerini kapsar” (Şırlakoğlu, 2004: 12).

“Sanat insan yaşamıyla bütünleştğinde, insanların daha duyarlı olacağı, geniş boyutlu düşünebileceği, yaratıcı kişiliğe yatkın ve güzeli algılama yetilerinin gelişmiş olacağı söylenebilir. Öyleyse, çağdaş insanın

yetişmesinde sanat eğitiminin önemli bir rolü olduğu kabul edilmelidir” (Çakır İlhan, 1994: 4).

İnsanda beğenin gelişme süreci, düşünsel etkinliklerin görsel öğelerle zenginleştirildiği bir eğitim ortamında sağlıklı ve doğru olabilmektedir. Kişide beğeni gelişimi, sanatsal üretimi desteklediği gibi, sağlıklı birey olma yolunda da önemli katkılar sağlamaktadır.

Bozkurt’a (2000: 15) göre: “Sanatın asıl özelliği, belirli bir nesne üretmeyi amaçlayan ve bir tasarım ya da kurmaca sonucunda ortaya çıkan bir etkinlik olması, insanın yaratıcı gücüne bağlı bulunmasıdır. Öte yandan, olağan ve sıradan nesnelere, genellikle sanat yapıtının karşıtı sayılmışlardır; çünkü sanat yapıtını doğal oluşumlardan farklı olarak belirleyen belli başlı özelliklerden biri özgünlük, öbürü de onun tek, biricik olmasıdır.

Sanatın bu özelliği, sanatçının öznel dünyasıyla olan ilişkiye vurgu yapmaktadır.

Sanatla olan etkileşim, geçmişten günümüze söylenegeldiği gibi, yaşamın değerini bireye hissettirmekte önemli bir yer tutmaktadır.

“Estetik deneyim, benliğe yaşamın sınırlı olsa da boşuna olmadığını gösterebilir” (Kuspit, 2006: 203).

“Gerçekliği aşma ya da başka bir gerçeklik yaratma demek olan sanat, düşünle gerçek arasında kurulan bir köprüdür; ussal ile usdışı, düşünle ile gerçek, imgeler ile nesnelere arasında bir bağ kurma etkinliğidir. Başka bir deyişle sanat, insanın kendini tanımasının bir serüvenidir” (Bozkurt, 2000: 49).

Sanatı hayatına sokabilen birey, yaşamı ve diğer bireyleri anlayabilme yolunda önemli bir adım atmıştır denilebilir.

“Zevkli bir kişi, kendini herkesin yerine koyarak yargıya varır: evrensellik bu kişide, özgünlük ile birleşir” (Lenoir, 2005: 222).

“Estetik kaygı, toplum tabakalarını da birbirine yakınlaştırır ve sınıfsal tercihleri yok edemese bile en aza indirger” (Erinç, 2009: 106).

“Bir sanat yapıtında etkisi olan estetiksel içerik ve biçim öğelerinin birliği estetiksel kapsamı oluşturur. Estetiksel kapsam yoluyla sanat yapıtında coşkusal ve düşünsel ilintilerini kurarlar; o yapıtta güzel, çirkin, trajik, komik olan ne varsa tümünü estetiksel kapsam yoluyla yaşarlar. Bir sanat yapıtında estetiksel kapsamın ölçütü, sanatsal hakikat, derin insancılık ve sanatsal güzelliştir” (Çalışlar, 1983: 128).

Bireyin sanatla olan etkileşimi, düşünsel ve duygusal gelişimde önemli rol oynar.

“Düşünme, kavramlar oluşturmaktan fazlasını gerektirir. Anlaşılması zor yapının açığa çıkarılmasını, ilişkilerin çözülmesini gerektirir. İmge yapımı, dünyayı anlamlı kılmaya hizmet eder” (Arnheim, 2007: 286).

Sanat eseri olarak adlandırılan üretimlerin, ortaya çıktıkları dönemden yıllar sonra da değerini koruyabilme özelliğine sahip olmaları beklenir.

“Eğer bir sanat eseri yaratıldığı anda gördüğü beğeniye, yıllar, hatta yüzyıllar sonra da zaman ve mekan farkı gözetmeksizin koruyabiliyorsa bu, o sanat yapıtının işlevini toplum ya da toplumlar bakımından hala koruduğu anlamına gelir” (Erinç, 2009: 102).

Eseri oluşturma sürecinin, sanatçının kişiliğine, kültürüne, birikimine, beğenisine ve dünya görüşüne bağlı olması, sonuçta aynı konunun değişik biçimlerde yansıtılmasına neden olacaktır ve bu durum da sanatsal üretim sürecini zenginleştirecektir.

“Şeyler ancak, simgesel işleyişleri bazı özellikleri sergilediğinde sanat yapıtı olarak işlev görür” (Lenoir, 2005: 141).

“Sanat, gördüğümüz şeyle düşündüğümüz için, kazandığımız ödüllerden biridir” (Arnheim, 2007: 349).

Sanatı anlayabilmek, anlamlandırabilmek için yaşamın erken dönemlerinden itibaren farklı sanat dalları ile karşılaşmış olmak önemlidir.

“Okulöncesi dönemden başlayarak çocuklar, resmin yanında fotoğraf, karikatür gibi düzeylerine uygun iletiler taşıyan çalışmalarla da karşılaştırılmalıdır” (Sever, 2003: 183).

Kişi hayatında sanat, kuşkusuz bir değişime, olumlu yönde bir değişime öncülük etmektedir. Toplum içinde ne kadar çok insan sanatla ilgilenirse, o toplumda hoşgörü düzeyi, empati yeteneği gelişecek, böylece uygarlık yolunda önemli gelişmeler sağlanacaktır.

Erinç'e (1998: 14-15) göre, İnsan çevresiyle şu üç şekilde ilişki kurar:

1. Nesnel ilişki: Anlıksaldır. Bu tanımlama bir nesnenin varlığını, konumunu saptama seklindedir. Nesnel ilişkiler yaşantımızın ilk basamağını oluşturur ve bilgi düzeyinde kalır.

2. İşlevsel (Fonksiyonel) ilişki: Nesnel bir yaşantıdan yola çıkarak o nesne üzerinden nesnel bir şekilde tasarımlar geliştirmektir. Bu tasarımlar

tamamen işlevseldir. Bu tür yaşantıda beğeni söz konusu değildir ya da ön planda değildir.

3. Estetik İlişki: Nesnel var olanlar üzerinden kimi tasarımlar oluşturma ve geliştirme yaşantısıdır; ama bu tasarımların temelinde “beğeni” ya da başka bir deyişle “güzel” yatar.”

Sanatsal üretimlerde asıl anlam görünenin ötesinde yatmaktadır. Asıl anlamı irdelemek için başvurulacak yollardan biri de sanatçıyı anlamaya çalışmaktır.

Toplum bir sanat yapıtını zevkli bir şey oluşu ya da yararlı bir nesne oluşuna göre değerlendirir. Oysa sanatçı, toplumun bir adım önünde giden bireydir. Çoğu zaman sanat eseri değil, onun içinde yatan görüş öne çıkar. Toplumun zaman içinde fark etmediği olaylardan, toplumun bireyi olarak sanatçı etkilenir. Sanatçı üzerindeki bu etkiler, sanat eseri üzerinde tepkiye dönüşür. (Ersoy, 1983: 52).

Sanatın gelişimi üzerinde üç dönem etkili olmuştur denilebilir. Tarih öncesi dönemde mağara resimleri ve kulübe mimarisini örnek verebiliriz. İkincisi, krallıklarla yönetilen dönemde sanat saraylara girmiş, devlet düzeniyle birlikte sanatta da düzen görülmeye başlanmıştır. Bu dönemde krallar için saraylar, anıtlar, tapınaklar yapıldığı ve içlerinin sanat eserleriyle süslediği dönemdir.

1900'lü yıllardan sonra krallıklar yıkılarak, yerlerini parlamentolara bırakır. Demokrasinin değişimine paralel olarak sanat da değişir. Kişi özgürlükleri, hukuk sistemi, keşifler ve icatlar yapılır, haberleşme gelişir, el sanatları, yerini makineye bırakır. Bu dönemde sanat artık herhangi bir sınıfa bağlı değildir. Belli sınıfların zevkine uygun üretim yapmak yerine, demokrasiyle birlikte sanat da her birey için bir anlatım aracı olabilme yoluna girmiştir.

2.2. Sanat Eğitiminin Amaçları

Sanat eğitiminin amaçlarından biri kişinin kendisine ulaşmasını sağlamaktır. Güzel sanatlar eğitimi, ihtiyaçları doğru belirleyerek bu yönde hareket etmelidir.

Güzel sanatların kişinin eğitimindeki önemi ve gerekliliği konusunda söylenmiş sözlere ve yazılı düşüncelere antik dönemden bu yana rastlanmaktadır.

Sanat eğitimi, çağdaş eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır, çünkü bireyde estetik beğeni, sanat eğitimi yoluyla gelişmektedir.

“20. yüzyılın başından bu yana sanat eğitimi kavramı, kapsamsal ve genel anlamda, güzel sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı sanatsal eğitimi tanımlamaktadır. Dar anlamda ise okullardaki ilgili bölüm ve sınıflarda bu alana ilişkin olarak verilen dersleri tanımlar” (San, 2003: 19).

“Neden sanat eğitimi önem kazanmıştır; sanat eğitiminden beklenen nedir?” soruları, sıkça karşımıza çıkmaktadır.

“Bilme yetisinin herhangi bir alanında görülen üretken düşünmenin, algısal düşünme olduğu anlaşılır anlaşılmaz, sanatın genel eğitimdeki merkezi işlevi apaçık hale gelecektir” (Arnheim, 2007: 328).

Sanat eğitimi en genel anlamda, öğrencinin bakış açısını, günümüz dünyasına uygun hale getirmeye çalışır diyebiliriz. Bu anlamda farklı disiplinleri eğitim sürecine dahil etmek, öğrencinin gelişimini olumlu destekleyecektir.

“Sanat eğitiminde sanatın mı öğretileceği, yoksa ‘insan eğitiminin’ mi ilk amaç olacağı sorularıyla belirlenebilen değişik anlayış ve tutumları dolayısıyla sanat eğitimi kavramı, evrensel olarak da bir sorunsal yaratmaktadır” (San, 2003: 13).

Günümüz dünyasında sıklıkla işittiğimiz “zevkler tartışılmaz” sözü, zevklerin de eğitilemeyeceği anlamına gelmez.

“Zevkin de bir eğitimi vardır ve bu eğitim soyut bir öğrenimden değil ‘güzel zevk’e uygun nesnelerin insanlara sunulmasından geçer. Zevk böylelikle, herkesin hoşuna giden ya da gitmesi gereken şeyleri ayırt etme yetisi olarak tanımlanabilir” (Lenoir, 2005: 221).

Sanat dalları içinde görsel sanatlar eğitimi önemli bir yer tutmaktadır. Bozkurt'a (2000: 18) göre, belirli hammaddelerin işlenip biçimlendirilmesiyle sanatsal nesnelere üretilen sanat dallarını nitelemek üzere görsel sanatlar terimi kullanılmıştır.

Eğitsel süreçte bireyin sanatı doğru kavrayabilmesi, ona sunulan sanatsal içeriğin doğru seçilmesiyle yakından ilgilidir.

“Gerçek sanat yapıtı, kuramsal düşünme biçiminden aşına olduğumuz bilişsel işlemlerin çoğunu ve belki de tümünü içeren bir düzenlemeyi gerektirir” (Arnheim, 2007: 293).

Sanat eğitimi sürecinde birey, sorgulayıcı bir düşünme sistemine yaklaşır.

“Görsel algı, niteliklerin, nesnelere, olayların imgelerini sağlayarak kavram oluşumuna zemin hazırlar” (Arnheim, 2007: 326).

Çağdaş anlamda eğitim de canlıdır ve gelişmeye açıktır. Derslerdeki yapılanmalar ve programlar yeniliği yaşatan, hatta bir ileriye düşündürülen donanımda olmalıdır.

Estetik, sanat ile toplumsal gerçeklik arasındaki ilişkilerin, sanatsal düşünmeyle sanatsal yapıtların içerik ve biçiminin temel öz yanlarının; çeşitli sanatlar ile bu sanatların karşılıklı ilişki ve özelliklerinin özü, yasaları, işlevleri ve tarihsel oluşma ve gelişme süreçlerinin bilimidir.

Estetiksel etkinlik ve estetiksel algıda özne ile nesne, maddi olan ile düşünsel olan, toplumsal olan ile bireysel olan, genel insansal olan ile sınıfsal olan, akılsal olan ile coşkusal olan arasındaki ilişkiler; sanatsal ilerlemenin yasaları, gerçek ile değer arasındaki ilinti sanatsal yöntemi oluşturur.

“Farklı sosyal yapılar ve bu yapıları sembolize eden kültürler, sanatla aktarılabilen durumların, olguların daha anlaşılır bir ifadeyle sanatsal gerçeklerin, farklı boyutuna bakarlar, bu gerçekleri farklı yönlerden değerlendirirler. Bu nedenle de farklı sanat anlayışları ortaya çıkar ve bu anlayışlara göre de kimi nesnelere sanat sıfatını alır, kimileri alamaz” (Erinç, 2009: 53).

Sanatsal üretim, çok çeşitli alanlarda kendini gösterdiğinden zaman içinde incelemelerin daha özel hale gelebilmesi için bu alanlar birbirinden ayrı disiplinler haline gelmeye başlamıştır.

“Sanat alanları özellikle 19. yüzyıla kadar kesin çizgilerle birbirinden ayrılmış olmalarına karşın günümüz sanatlarında bu ayrım ortadan kalkmıştır” (San ve Çakır İlhan, 2006: 74).

Günümüz dünyasında geleneksel anlamda sanat araç gereçleri dışında pek çok yolla sanat üretimi yapılmaktadır.

“Uç durumlar söz konusu olduğunda sorulması gereken soru ‘Hangi nesnelere sanat yapıtıdır?’ değil, ‘Bir nesne hangi durumda sanat yapıtı olarak işlev görür?’ sorusudur ya da kısaca ‘Sanat hangi durumda vardır?’ sorusudur” (Lenoir, 2005: 141).

Sanatın, bilim gibi kesin tanımları olmadığı gibi, amaçları da farklılık göstermektedir; ancak genel anlamda sanatın amacına yönelik düşünceler birbiriyle uyum göstermektedir.

“Sanatın amacı nedir? Gerçekliği duyularımızla doğrudan algılasaydık, şeylerle ve kendimizle doğrudan iletişime girebilseydik, sanat gereksiz olurdu, buna kuvvetle inanıyorum; ya da hepimiz sanatçı olurduk, çünkü ruhumuz doğa ile sürekli olarak tek saz halinde titreşirdi” (Lenoir, 2005: 177).

“Duyularla hissedilebilen objeler üretmeyen, yapay olmayan hiçbir sanat yoktur: Sanatın yoğun içeriği ilham verici olsa da, sanatın dışsal boyutu onun temel yapısını oluşturur. Tamamen mantıksal bir şey olamayacağı için, sanat kendini görünümünden ortaya koymak zorundadır” (Farago, 2006: 25).

Rönesans estetiğine göre sanatın amacı, içinde yaşadığı toplumu bilmek ve tanımak olmuştur. Herbert Read ise sanat eğitiminin amaçlarını, genel olarak kısa ve uzun dönemli amaçlar olarak ikiye ayırmıştır: Kısa dönemli amaçlar, kişinin eğitim süreci içinde ona gerekli olacak bilgilerin verilmesi, isteklerin, ilgilerin, alışkanlıkların ve kabiliyetlerin gelişmesini sağlamaktır. Uzun dönemli amaçlar ise, öğrencilerin günlük yaşantısında kullanabilecekleri kadar, bilginin edinilmesi ve güzelliğin anlaşılması gibi fonksiyonları içerir (Erbay, 1997:14).

Sanata olan toplumsal duyarlılık, gelecek nesiller için önem taşımaktadır.

Plastik sanatlar eğitiminin bireylere kazandırılması yoluyla, sanatı sevmeyenlerin sayısı aza indirilebilir. Plastik sanatlar eğitimine gerekli önem

verilmezse, gelecekte sanata yapılan sataşmalar daha da artacaktır (Erbay, 1997: 187).

Sanat eğitiminin amaçları ile genel eğitimin amaçları birbirine benzerdir. İkisi de insanı konu edinmiş ve iyi yetişmesini amaçlamıştır. Sanat eğitiminin tarihi gelişimi incelendiğinde değişik amaçlara hizmet ettiği görülmektedir. Bazen yeteneğe dayalı amaçlara değer verilmiş, bazen de ticari sanat, zanaat, sanat tarihi, pratik sanat, endüstriyel sanat gibi konular dönem dönem sanat eğitiminde öne çıkmıştır.

Sanat eğitiminin amacı, geçmişte özel yetenekleri geliştirmek iken, bireyi sanat eğitimcisi yapmaktan, sosyal aktivite edindirmeye dek geniş amaçlar içermektedir.

Sanat eğitiminin temel amaçları Erbay'a göre (1997: 17): "görsel yolla algılamayı öğretmek, yaratıcılığı geliştirmek, sanatın anlaşılmasını sağlamak, kendini ifade yeteneği kazandırmak, sanatçı yetiştirmek, yöntemleri geliştirmek, endüstriye hizmet etmek, boş zamanları değerlendirmek gibi başlıklar altında toplanabilir".

Yaratıcılık, sanat eğitiminin önemli öğelerinden biridir. Sanat eğitimi verilirken, yaratıcılığın hürriyetini kısıtlayacak engellemelerden kaçınmak gerekir. Sanatsal yaratıcılık okutulamaz, uygulama ile geliştirilmesi şarttır (Başaran, 1983: 111).

"Sanat eğitiminde bir başka amaç, sanatın anlaşılmasını sağlamaktır. Sanatın amaçlarından biri de kendini anlatabilme fırsatını kendi yollarıyla karşısındakine anlatmak, bu sayede de, sanatın sahip olduğu, iletişim, kültür öncülüğü, terapi gibi özelliklerinin anlaşılmasında fayda sağlamaktır. Sanat eğitimi olan kişiler, sanatın, belirtilen özellikleri ile eğitilerek, hem kendisini, hem de dış dünyayı tanıyacak ve dünyayla barış kalacaktır" (Sayın, 1990:50).

Kendini ifade etme yeteneği kazandırmak bir başka amaçtır. Sanat çalışmalarını kendini ifade edebilmede ve diğer bireylere bunu aktarabilmede köprü vazifesi görür. Sanat eğitimi sayesinde genç, öğrendiklerini hayata geçirmeye başlayacak, sanat dersinde güzeli arayabilme yeteneği ona, hayatın her devresinde yardımcı olacaktır. Bu nedenle sanat eğitimi, yalnızca yetenekliler ve sanatçı olacaklar için değil, tüm insanlar için gereklidir.

Sanat eğitiminde, sanat yöntemlerini geliştirmek başka bir amaç olarak karşımıza çıkabilir. Sanat eğitimi yöntemleri durağan olmayan bir yapıya

sahiptir. Günümüzde sanat eğitiminin temelinde hiçbir özel gruba bağlı olmayan özgür düşünceye önem veren anlayış geçerliliğini korumaktadır.

Günümüzde bireyler, büyük bir hızla kendilerine yabancılaşmaya başlayıp maddi değerlere daha çok önem vermeye başlamışlardır. Duyuşsal yaşamı körleşmeye başlamış bu bireyler ancak sanat yoluyla eğitilerek yaşama, yeniden kazandırılabilir.

Çevrenin, sanat eğitime bakışı, dar görüşlü olabilir. Sanat bir çok kişiye göre, yüce duyguların işlendiği küçük bir uğraştır.

Aile de bir eğitim aracıdır, bir anlamda, önce ailelerin plastik sanatlar konusunda eğitilmeleri gerekliliğini vurgulamak yerinde olacaktır.

Kiç, kötü zevk duygularını yansıtan, düşük sanatsal değer taşıyan, bazen de seri olarak üretilen sanat ürünleri için, kaba ve değersiz anlamında kullanılan Almanca kökenli bir sözcüktür.

“Kiç, yaratıcı sanatın ‘nasıl?’ sorusunu bir kenara atıp, ‘ne?’ sorusuna karşılık vererek, doğrudan doğruya nesneyi gösterir. Ağlayan çocuk resimleri, naylon çiçeklerle dekore edilmiş kıraathane ve pide salonları, müzik aleti çalan bir figürün gösterildiği biblolar, izleyiciyi yormaz, tersine, bir sanat nesnesini tükettiği için onu mutlu eder” (Başar, 1995:26).

“Yaratıcılık, sorunlara, bozukluklara, bilgi eksikliğine, kayıp öğelere, uyumsuzluğa karşı duyarlı olma; güçlüğü tanımlama, çözüm arama, tahminlerde bulunma ya da eksikliklere ilişkin denenceler geliştirme, bunları değiştirme ya da sınaama, daha sonra da bu sonucu başkalarına iletmektir” (Sungur, 1997: 13).

Yaratıcılık her kişide az ya da daha çok nitelikte, doğuştan gelen, bir özelliktir. Öğrenilmez, fakat uygun koşullar sağlandığında ortaya çıkabilir.

Bilim ve endüstrideki gelişmeler, sanat eğitime olan ilgiyi artırmıştır. Estetik eğitimden yoksun kalan insanların mutsuz, toplum değerleri için yenilik üretmeyen insanlar olacağı gerçeği kabul edildikten sonra sanat eğitime verilen önem de artmıştır.

Bir sanat eğitimi programı hazırlanırken, yaratıcı düşünmeye önem verilmeli ve programlar, gelişen ve değişen dünya şartlarına göre güncellenmeli ya da yeniden hazırlanmalıdır.

2.3. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

“Sanat eğitimi ülkemizde ve dünyada üzerinde halâ tartışılan bir kavramdır. Kimi düşünürlerce Platona kadar indirilmekte, kimilerince de ancak 20. yüzyılda söz konusu edilebilecek bir etkinliğe kavuşmuş olarak kabul edilebilmektedir. Gerçek olan şudur ki, yüzyılımızda giderek daha da önem kazanmıştır. Ancak sanat eğitimi akılcılığa kaymış, buna karşı duyguların, duyumların ve tüm manevi eğitimin giderek daralıp sınırlanmış ve bir çeşit yalnızlığa terk edilmiş olduğu da bir gerçektir” (San, 1977).

Sanat ve eğitim kelimelerinden oluşan kavram bir bilim dalı olma niteliğini göstermektedir. Diğer bilimlerle de yakından ilgilidir. Örneğin psikoloji, sosyoloji, felsefe, estetik, sanat tarihi ve sanat eserlerini incelemekle de ilişkili görünmektedir.

“Sanat eğitiminin kökeni halk sanatı ve ustalık öğrenimine dayanır. Orta öğretim düzeyinde endüstri gelişimi bütün dünyada uygulamalı sanatlar okullarının açılmasına neden olmuştur. Sanatta iyi tasarım ve kompozisyon önem kazanmıştır” (Kırıçoğlu, Stokrocki, 1997).

Sanat sözcüklerle sınıflandırılmayacak kadar subjektif bir olaydır. Bu nedenle sanatın kesin bir tanımı yapılamaz. Kesin tanımlamanın zorluğuna rağmen çeşitli kişiler sanatı tanımlamaya çalışmışlardır. “Kant’a göre sanat bir oyundur o sanatın kaynağı olarak işi görür. Öte yandan Hegel ise sanatı ruhun madde içindeki görünümü olarak niteler” (Türkdoğan, 1981).

“Yapılan bütün tanımlar incelendiğinde sanatın bütününü ve toplumların tamamını kapsamadığı görülür. Çünkü bir çoğu belli bir görüşün ya da topluluğun güdümündedir. Sanat, sanatçı ile izleyen arasında, toplumlar arasında ve bunların da ötesinde çağlar arasında bir iletişimdir. Öyle ki reel dünyanın yok edici kurallarını aşarak binlerce yıl öncesini günümüze ulaştırır. Bugün geçmişi biliyor ve yargılıyor olmamız sanatın erişilmez gücüne bağlıdır. Çünkü sanat, kültürlerin biçim almış, somutlaşmış bir anlatımıdır; dünü anlattığı gibi bugünü de anlatmaktadır. Hiç kuşkusuz yarınları da anlatmaya devam edecektir” (Ünver, 2002).

“Bugün sanat eğitimi denince, yalnızca bir öğretim dalı değil, eğitim ve öğretimi tamamen kapsayan ve onları yenileyen bir ilke anlaşılmaktadır. Genel eğitimin birleştirici, bütünleyici bir bileşeni ve dinsel eğitimin temeli olan

sanat eğitimi, kişiliğin uyumlu bir bütün olarak gelişimi sürecinde kişideki yaratıcı ve üretici güçlerin gözetilip geliştirilmesini amaçlar” (San, 1977).

“Sanat eğitimi; bireyin, bedensel, duygusal, algısal ve zihinsel gelişimi adına, sanat yoluyla gerçekleştirdiği tüm eğitim çabasıdır. Yaşam ve evreni aynı kavrayıp, yansıtma, yaratma ve bir dünya kurma sürecidir” (Timuçin, 2000, s. 197).

Sanat eğitimi süreçlerindeki başlıca öğeler olan gözlem, araştırma, bulma, uygulama, deneme, denetleme ve sonuçlandırma, bilimsel araştırmacıların süreçleriyle hemen hemen aynı olmaları bakımından, çocuk ve genci çağımızın bilim ve teknolojik dünyasına da hazırlar. Bu arada çocuk ve gence özel kişisel yeteneklerini geliştirme olanağı verilmiş olur.

“Yaygın anlamdaki bir sanat eserinde, yalnız görsel-yoğrumsal alanlarla yetinmeyip, sözel ve işitsel sanatlardan (yazın, müzik, tiyatro, opera, bale, sinema ve televizyon) dolayısıyla tüm görsel- işitsel iletişim sağlayan sanat alanlarından optik kültür olanaklarından yararlanıldığı görülmektedir. Tümel anlamda bir disiplinlerarası sanat eğitimi, sanatın oluşumu, sanatsal yaratma, sanatın toplumdaki yeri, sanat türleri, sanat akımları ve anlayışları, sanatçının kişilik özellikleri vb. konuları işlemelidir. Sanat (ve kültür) tarihi, estetik, sanat kuramları ve eleştirisi, sanat psikolojisi, sanat sosyolojisi, sanat coğrafyası ve topografyası gibi sanat olayına, sanat ürünlerine ve sanat-toplum-kültür ilişkilerini irdeleyen kuramsal bilgi dallarının da katılmasıyla tamamlanıp bütünleşir” (San, 2003:18).

“Sanatı sadece uzaktan anlamak değil, bizzat yaşayarak, tanıyıp değerlendirmek sanatsal biçimlendirme eylemine katılmayı, bu olguda etkili rol oynamayı gerçekleştirmek esastır” (San, 2003: 24).

“Sanata ve sanat-kültür eğitimine ilişkin dersler, eğitim dizgesi içinde, giderek daha çağdaş yaklaşımlarla, eğitimbilimsel önemi ve kültür açısından değeri kavranmaktadır. Bu gelişim süresinde, çeşitli düşünürler, sanat bilimcileri, kuramcıları, değişik yaklaşımlarla sanatın eğitimle ilişkisini kurdular. Zaman zaman söze dayanan yazın ve türleri sanat eğitimi açısından daha önemli sayıldı, bazen müzik, bazen resim... Zaman zaman, çocuğun dengeli yetişmesi asıl erek oldu. Zaman zaman topluma daha iyi, daha zevkli, estetik beğenisi yetkinleşmiş, sanat tüketicileri yetiştirmek ya da hoşgörülü,

demokrat, yeni ilişkiler kurabilen, yeniye açık ve her alanda yaratıcı bireyleri topluma kazandırmak” (San, 2003: 10).

Dağınık yerleşme ve düzensiz şehirleşme, eğitim düzeyinin düşüklüğü, üretim ve teknolojiye geri kalmışlık gibi, toplumsal yapıdan kaynaklanan düzensizlikler bir çok konuda olduğu gibi, sanat eğitiminde de olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Sanatın insanın eğitimindeki önemi ve gerekliliği konusunda söylenmiş sözlere ve yazılı düşüncelere antik devirlerden bu yana rastlanmaktadır. 1800’lerde klasik sanatın insanı eğittiği üzerinde duruluyordu. Buna kimi meslekler için gereken el sanatlarına ilişkin ön eğitim işlemleri de eklendi.

“Hızlı bir düşüş gösteren tinsel yaşam, uzmanlaşmanın tembelleştirdiği bilim ve giderek azalan kişilikler, dolayısıyla tüm bunların durdurulması gerekiyordu. Neden, salt bilimsel olma çabasında gizlidir. Çünkü, bilimsel olduğu oranda yaratıcılık da giderek azalmaktadır” (San,2003: 80).

Pfennig’e (1959: 48) göre: Bir eğitimsel eylem olarak sanat eğitimi, ölçülerini ya da görsel-yoğrumsal ilkelerini zamanın sanatından yani, ‘çağdaş sanat’tan almalıdır. Nitekim küçük çocuklar gerçekleri imlerle, işaretlerle ortaya koyarlar. Erken çocukluk yıllarının çizimlerdeki biçimlendirici öğelerin, tek bir yüzeyde form, im, ses tonları, ritimler ve süreçler olarak bir birlik içinde olmaları ilginçtir. Çocuk imlerinde kendini gösterir; canlandırılan eşya ve nesnelere çok kendini görünür kılar.

“Bireyin karşılaştığı görsel uyarıcının, grafik tasarımının niteliği bilişsel öğrenmeyi önemli ölçüde etkilemektedir. Görsel okuryazarlığı gelişmiş bir bireyin bilişsel öğrenmesinde de farklılıklar olması beklenen bir olgudur” (Alpan, 2005: 23).

“Görsel okuryazarlık, bir insanın görme yeteneğini, görme ve diğer duyu organları ile bütünleştirerek geliştirip- görsel mesajları anlamlandırma, sözlü dili görsel imgeye dönüştürme ve tam tersini yapabilme yeteneğidir. Sanat, eğitim, dilbilim, felsefe ve psikoloji gibi disiplinlerin ‘görsel okuryazarlık’ kavramının anlaşılmasına ve kavrama yönelik teorik temeller oluşturulmasına olan katkıların büyüklüğü bugün tartışılmamaktadır. Ancak başlıca 4 disiplinin ‘görsel okuryazarlık kavramını biçimlendirdiği söylenebilir. Bunlar dilbilim, sanat, psikoloji ve felsefedir” (Alpan, 2005: 33).

İçinde bulunduğumuz bu çağda sanat eğitimini gerekli kılan en önemli nedenlerden biri ise endüstrileşme ve teknolojik gelişmelerin insan üzerindeki egemenliğidir. İnsanın giderek doğadan ve kendi doğal yapısından, 'kendi'nden uzaklaşması, onu mekanik kılmış; kendine ve çevresine yabancılaşmış bireylerin oluşturduğu her anlamda parçalanmış bir dünya varlık kazanmıştır. Özelde bir nesneyi bütünüyle yaratmaktan yoksun kalınmış, bireyin madde ile ilişkisi kesilmiş, yaratma duygusu gerilemiştir. Nitekim birey, ancak kişiliğine uygun madde ve malzeme ile yaratabilir. Bu bağlamda çocuk - doğa ve madde arasındaki ilişki geliştirilmeli, zengin araç ve gereçlerden oluşan-deneysel ortamlar oluşturulmalıdır.

Bugün yine postmodernizmin de etkisi ile popüler kültür bağlamında her alandaki zevksiz ve özensiz görüngüler dünyası tümel anlamda bir sanat eğitimini gerekli kılmaktadır. Sanatın içinde disiplinlerarası bağlantıları deneyimleyen öğrenciler, daha donanımlı ve daha etkin bir dil yapısı geliştirirler. Sanatlar arası kültür, özgürlük alanlarını geliştirir; çeşitli kaynaklardan beslenme, ortak dili oluşturmanın dışında, dünyayı algılama biçimimizi de zenginleştirir.

Sanat eğitimi kavramı, genel anlamda sanatların tüm alanlarını ve biçimlerini içine alan, okul içi ve okul dışı yaratıcı-sanatsal eğitimini tanımlamaktadır. 'Sanat eğitimi' sorunsalı sık sık tartışılmakta, sanat eğitiminin yalnızca görsel yorumsal alanı mı içereceği, ya da tüm sanat dallarını mı kapsayacağı konusunda değişik görüşler savunulagelmektedir.

"Sanat adı verilen bir şey yoktur aslında, yalnızca sanatçılar vardır; yani bir zamanlar renkli toprakla bir mağaranın duvarına becerebildiklerince bizon resmi çiziktiren, bugünse boya satın alıp, reklam afişleri yapan ve yüzyıllardan beri daha birçok başka şeyler üreten insanlar" (Gombrich, 1997: 4).

"Yaratıcı süreç; yaşanmışlıkların, deneyim ve duygulanımsal birikimin tasviri, kişilerin kendilerini gerçekleştirme tavırlarının bir dışavurumu, dışlaştırılması olarak görülmelidir. Yaratıcılık, sanatçının olduğu kadar bilim adamının, düşünürün emeğinde de görülmeli ve yaratıcılığın etkisi, eğer modern yaşamın insanlarında ya da bir annenin çocuğuyla normal ilişkilerinde ortaya çıkarsa; çizilip sınırlandırılmamalıdır. Çünkü yaratıcılık, Webster'in belirtişyle, "yapma, varlığı ortaya çıkarma sürecidir" (May, 1998 : 36).

“Sanatın varlık nedeni hiçbir zaman bütünüyle aynı kalmamıştır. Sınıflara bölünmüş, bir iç çatışmayı sürdüren toplumda sanatın görevi; başlangıçtaki görevinden birçok bakımdan farklılaşmıştır. Bununla birlikte, toplumsal durumlar değişse bile, sanatın hiç değişmeyen, bir gerçeği yansıtma niteliği de vardır. İşte biz yirminci yüzyıl insanının tarih öncesi mağara resimleri karşısında ya da çok eski ezgileri dinlerken heyecanlandırıran, sanatın bu niteliğidir” (Fischer, 1995 : 10).

Yaşamın bir parçası olan sanatın insanlıkla yaşıt olduğu söylenebilir, fakat sanatın bir olgu olarak farkına varılması, tanımlama ve tanıma süreci ise; Platon ile birlikte yaklaşık 2500 yıl öncesine dayanmaktadır. Platon’dan itibaren birçok farklı kültür, disiplin ve kesimlerden sanatın sınıflandırılması konusunda birçok düşünce ortaya çıkarmıştır.

Eğitim toplumsal bir olaydır. Her toplum kendi yapısına uygun bir eğitim yürütür. Şu bir gerçektir ki eğitim çağdaş anlamda bir kültürleşme sürecidir.

Sanat eğitimi bireye içinde yaşanılan kültüre ve topluma yönelik değerleri kendinden işlevi yerine getirilmek üzere insanın yapıcı, yaratıcı yanını ortaya çıkarmaya dönük bir eğitimidir. Sanatın tarihsel gelişim süreci içerisinde nitelik ve nicelik açısından değişimi ve gelişimi toplumsal normlarla yakından ilişki içindedir. Toplumdaki sanatsal anlamda düşüncede ve biçimlendirmedeki değişimler sanat eğitiminin de beklentisini ve amaçlarını etkilemiştir.

“Sanatsal eğitim ussal eğitimin özel bir türü olmadığı gibi teknik becerilerin kazandırılması da değildir. Sorun ne belli bir kuramsal bilginin iletilmesi ne de ellerin beceri ile donatılmasıdır. Sorun, sanat duygusunu geliştirmek, elleri, gözlerin ve düşlemlenin (fantezi) hizmetine vermektir” (San, 2003: 66).

Yaratıcılık bir insan özelliğidir ve ancak eğitimle geliştirilebilir. Genel eğitim içinde sanat eğitimi ile kazanılır. Kişi sanat yolu ile dışavurum imkanı bulur.

Sanat eğitimi kişinin kendini kanıtlaması, kimliğini bulmasına, yaratıcı davranışlarını geliştirmesine olanak tanır. Kişinin yapıcı, yaratıcı yanını ortaya çıkarmaya dönük bir eğitimidir. Sanat eğitimi, herkes tarafından bilinen ama ne olduğu ya da ne olması gerektiği tam anlaşılamayan, hem kendisine çok fazla önem ve amaç yüklenen, ama kendi amacından her gün biraz daha

uzaklaşan, hem toplumca çok gereksinim duyduğumuz, ama o ölçüde de önemsemediğimiz bir alan durumundadır.

“Bugüne kadarki uygulamalarla “eğitimde sanat” yaklaşımının çocuğun ve gencin sanat eğitimine katkısı çok az olmuştur. Gençlerimizin bir çoğunun Leonardo’dan başka ressam tanımadıkları, Picasso’ya yazar, Fikret Mualla’ya besteci dedikleri düşünülürse; buna kültürel düzeysizliğimizde eklendiğinde uygulamadaki yetersizlik kendiliğinden anlaşılır” (Kırıçoğlu, 2000: 46).

Sanat eğitiminin özel amaçları vardır ki bunlar:

1. Sanatsal aktivitelerin (sanatsal etkinliklerin) ve yaratıcılığın doğasını tanımaları ve benimsemeleri.

2. Duygusal, duyuşsal, bilgisel, entelektüel etkinlikleri bağlı artistik becerileri kazanmaları.

3. Sanatsal etkinliklerle ilgili ortaya çıkan düşünce ve hareket özgürlüğü ile ilgili bazı olasılıkları öğrenmeleri.

4. Görme, ayımsama (görsel duyarlılığın gelişimi) ve görsel olan her şeyin netleştirilmesine olanak sağlayan aktif bir algılama işlevi olduğu şeklinde beceri kazanmaları. Sanat yapıtlarını değerlendirebilecek, onları ayımsayabilecek nitelikli, sanat tarihi ve estetiksel bilgi birikimine sahip olmalarını sağlamak.

5. Günümüzün en önemli sorularından biri olan “çevre” kavramının ne anlama geldiğini anlamalarını, yetişkin bir birey olarak onun geliştirilmesi için duyarlı olmalarını, sorumluluk alabilmelerini sağlamak.

6. Araştıran, inceleyen, sorgulayan, hoşgörülü, geniş, özgür düşünceli bireylerin yetişmesine olanak sağlamak.

7. Toplumsal ve kültürel yaşamda kendine güvenen katılımcı, sorumluluk sahibi, üretken, kişiliklerin oluşumuna katkıda bulunmak.” (Artut, 2002: 95)

Sanat eğitimin gerekliliği toplumsal olarak kabul görmüştür. Fotoğraf, özel bir yetenek gerektirmediği halde bireyi sanatla yakın ilişki içinde tutabilme özelliğinden dolayı sanat eğitimi sürecinde yer almalıdır.

3. BÖLÜM

FOTOĞRAF

3.1. Fotoğrafın Tarihsel Gelişimi

Bu bölümde fotoğrafın tarihsel gelişimi ele alınmıştır.

3.1.1. Fotoğrafın Dünyadaki Gelişim Süreci

Fotoğrafın tarihi gelişiminin belirli bir ulusa mal edilemeyecek kadar karmaşık olduğu söylenebilir. Çeşitli ulusların, farklı tarihlerde bulunduğu gelişmelerin ortak bir sonucu olarak fotoğraf, bir disiplin olarak günümüzdeki kullanım alanlarına kavuşmuştur.

“Fotoğraf sözcüğü ilk defa 1839 yılında "Vossischg Zeitung" dergisinde yayımlanan bir makalede astronom Madler tarafından kullanılmıştır. Madler, makalesinde kullandığı "photographe" sözcüğünü o devrin modasına göre eski Yunan diline uygun olarak, Fas, Fotos-Işık Graffein sözcüklerinin birleştirilmesi sonucunda ortaya çıkarmıştır. Fakat "to photographe", fotoğraf üretmek fiilini, yani fotografik sıfatını, İngiliz astronomu Sir John Hershel'in notlarında Ocak 1839 yılında "On The Art of Photograpy" isimli yazısında ilk defa İngilizce olarak yazdığı da tarihsel gerçektir” (Bayhan, 1997: 4).

“VIII. yüzyıla gelindiğinde Cebir İbn-i Hayyam ilk defa gümüş nitratın karardığını keşfetmiştir” (İmer, 1977: 12).

1798'de Thomas Wedyewood güneş ışığı altında bir deri parçasına sürdüğü gümüş nitrat üzerine henüz karışım nemliyken bir ağaç yaprağı yerleştirir. Yaprığın damarları altında kalan yerler ışıktan az etkilendiği için görüntü açık tonlu, yaprağın dışında kalan bölge ise koyu tonlu olarak belirginleşir.

“1839 yılında Fransız gökbilimci ve fizikçi Louis François Arago, sanatçıların 16. yy'dan beri çizim makinesi olarak kullandıkları karanlık odada oluşan görüntüleri, elle hiçbir müdahaleye gerek kalmadan mekanik biçimde kopyalamayı sağlayan yeni bir yöntemi tanıtır. Arago, bu yöntemin bilim ve sanattaki olası kullanım alanlarını sayarak Fransız Devleti'ne mucit Jackquen Lois Mande Daguerre'e bu yeniliğin derhal satın almasını tavsiye eder” (Bajac, 2004: 13).

“Camera Obscura” olarak adlandırılan bu yöntemde, görüntü şu şekilde oluşmaktadır: Kutunun çeperlerinden birine bir delik açıldığında, karşı çeper üzerinde kutunun dışında yer alan ve yeteri kadar aydınlatılmış bir konunun görüntüsü, ters çevrilmiş, netliği bozuk bir şekilde meydana gelir.

“Oluşturulması zor olan bu görüntülerden yararlanmak ancak 19. yy'ın ilk yıllarında mümkün olur. Bu görüntüleri yakalayabilmek, bir yüzey üzerinde tespit etmek ve kutunun içinden çıkarmak amacıyla kimyacılar ışığa karşı duyarlı cisimleri incelemeye ve simyacıların "boynuz ay" dedikleri gümüş nitrat ile gümüş klorürün özelliklerini daha ayrıntılı biçimde incelemeye girişirler” (Prinet, 1976:5).

Optiğin gelişimine baktığımızda ise 1840 yılında Çek bilim adamı Jozef Max Petzual yaptığı düzenekte geniş açılı iki objektif kullanmıştır. Böylece pozlama süresi kısalmıştır.

Batı Avrupa'da oluşan bilimsel ve teknik gelişmelerin birbirlerine olan zincirleme etkileri çok yeni teknolojilerin gelişmesine neden olmuştur. Daktilo, bisiklet, dikiş makinesi, telgraf, fotoğraf, telefon, otomobil bu yüzyıl buluşları olarak tarihe geçmiştir. Bu gelişmelerden birçok sanat dalı da etkilenmiştir.

Böylece 19. yy buluşu olan fotoğraf, zorlu bir yol aldıktan sonra, kalıcı görüntünün, optik ile teknik gelişimini ilerletmiş olur.

“Fotoğraf, 1813 yıllarında gerçek gelişimini Joseph Nicéphore Niépce ile sağlar. Niépce, çalışma odasının penceresinden Camera Obscura aracılığı ile 8 saatlik pozlama yaparak ilk kalıcı görüntüyü bir plaka üzerine saptamayı başarır. 1829 yılında Louis Jacques Mandé Daguerre ile çalışmalarını birlikte sürdürmüşlerdir. Niépce'in vefatı ile Daguerre, Niépce'in yarım kalan çalışmalarını geliştirir” (Gökgez, 1980: 18).

1837'de "Daguerretype" meydana gelir. Gümüşle karıştırılmış bakır levha, sünger tozu ve zeytinyağı ile silindikten sonra 1/16 su ve nitrik asit erişinde yıkanıp hafifçe ısıtıldıktan sonra iki kere sulandırılmış asitte yıkanır. Sonuç olarak levha iyot buharına tutulup makine içine yerleştirilir. Pozlandırma 40 dakikadır. Makineden çıkarılan levha 47,5C° derecedeki cıva bulunan bir tepsinin içine koyulana kadar herhangi bir görüntü oluşmaz.

“Daquerrèotype adı verilen bu makineler, objelerin en ince ayrıntısına kadar gösteriyordu; fakat çabuk kırılmaları bu yöntemin gelişmesini engelleyen bir öge olmuştur. Talbot John Hershel bir müddet sonra elindeki

negatifleri pozitiflere çevirmeyi başardıktan sonra, Kalotip ve talbotip denilen bu makineler, Fransa'da çok kullanılır" (Gökgöz, 1980: 19).

"Ancak kalotipler ayrıntıları ortaya çıkarmakta başarısızlık gösterdiğinden, çalışmalar için negatifler cam olarak kullanılmaktaydı. 14 Mart 1839'da Herschel kendi çalışmalarını Royal Society'ye sunar. Bu önemli yöntemi Talbot'unun çalışmaları üzerindeki etkisine borçludur." (Bajac, 2004: 22).

Paris'te Maliye Bakanlığı'nda memur olarak çalışan, Hippolythe Bayart, fotoğraf konusunda yaptığı deneylerle fotoğrafın gelişimine katkı sunmuştur. Bu çalışmaları sırasında çok şaşırtıcı bir ilerleme kaydeder ve 5 Şubat 1839'da Bilimler Akademisi'ne ilk denemelerini gösterir. Çalışmaya başladıktan sonra doğrudan pozitif ilk görüntülerini gerçekleştirir. Bunlar sadece obje görüntüleri değildir; içlerinde heykel, büst, natüremortlar da yer almaktadır. Eksiksiz yöntemiyle çok kısa bir zamanda insan figürleri de çıkarmayı başarır.

"Fotoğraf sözcüğü Avrupa'nın dört köşesinde çalışmalarını birbirinden habersiz gerçekleştiren bilim adamları tarafından yayılmaya devam eder. Sonunda Arago 1839'da Bilimler ve Sanatlar Akademisi'nin törensel birleşik oturumunda Daguerre, görüntüsünün üretim sırlarını açıklar. Fransız devleti, mucitinden yeni satın aldığı yöntemi insanlığa armağan eder" (Bajac, 2004: 24).

"Bu unutulmaz oturumdan sonra optik dükkanları bir degorretype almaya can atan heveslilerle dolar. Herkes penceresinden görünen manzarayı kayda geçirmek isteği yaşamaktadır" (Gökgöz, 1980: 20).

1880'de pankromatik denen kırmızıya karşı duyarlı yeni bir emisyon yapılır. XIX. yüzyılın sonlarına doğru fotoğraf makineleri ile beraber merceklerde de önemli gelişmeler olur. Yeni anastigmat mercekler eskilerinin yerine geçer. XX. yüzyılın bu konuda en büyük gelişmesi ise renkler ve merceklerde olmuştur. Mercekler öylesine gelişir ki görülebilen her şeyin fotoğrafını çekmek mümkün hale gelir.

"Yeni buluş fotoğraf, dünyaya yeni bir kapı açmıştır. Araştırmacılar, meraklılar, arkeologlar, mimarlar dünyayı etkileyen bu buluşun şaşkınlığını yaşarken, onu kendi uğraşları doğrultusunda kullanmayı ihmal etmemişlerdir. Artık fotoğraf inanılmaz bir ilgi odağı haline gelmiştir" (Kasım, 2003: 5).

3.1.2. Fotoğrafın Türkiye'deki Gelişim Süreci

Fotoğrafçılık, Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılı içinde 1839 yılında ortaya çıkmış, daha çok İstanbul'da gelişme olanağı bulmuştur.

Ak (Ak, 2001:16): “Osmanlı fotoğrafı nedir?’ sorusunun yanıtının öncelikle ‘Osmanlı'da sanatın yeri nedir?’ sorusunun içinde aranması gerektiği kanısındayım” der.

Osmanlı sanatında başta dini olmak üzere sivil mimari örnekleri günümüze dek, bir ruh zenginliğinin kanıtı olarak ayakta kalmıştır. Bu konuda anıtsal dini mimarinin yanı sıra, Osmanlı'da sürdürülen Selçuklu çini geleneği hat, minyatür, ahşap işçiliği ve sedefçilik örnek gösterilebilir. Üç kıtaya yayılmış imparatorlukta çok renkli bir kültür mozaiği gerçekleştirildiği de söylenebilir.

“1830'larda Avrupa'da fotoğrafçılık büyük yankılar yaparken Osmanlı İmparatorluğu'nda fotoğrafın dinsel sınırlama nedeniyle günah olup olmadığı o günlerin konusu haline gelir. Gazetede yazılar çıkmaya, fotoğrafın ne olduğu, kimler tarafından bulunduğu anlatılmaya başlanır” (İmer, 1977: 14).

“1842'de İstanbul'a Mösyö Kompa adlı biri gelerek Beyoğlu'nda, o zamanki adı Belvü olan Lostarya'da fotoğraf çekmeye başlar. Mösyö Kompa, ayrıca fotoğrafçılığı öğrenmek isteyenlere ücret karşılığı ders verir ve fotoğraf makinesi de satmaya başlar” (İmer, 1977: 36).

II. Abdülhamit tahtan indirildikten sonra, sosyal ve ekonomik bunalımlar yaşayan Osmanlı İmparatorluğu'nun, yabancılara karşı tanıtımı, fotoğraf sergileri ve albümler yoluyla yapılmaya başlanır. Bunlardan en önemlileri; 1867 Uluslararası Paris Fuarı dolayısıyla Abdullah Biraderler tarafından hazırlanan "Fotoğraflarla İstanbul Manzaraları ve Tarihi Türk Silahları" konulu sergi, 1873 Uluslararası Viyana Serisi nedeniyle Osman Hamdi Bey ile Marie de Lounacy'ın hazırladığı fotoğrafları Le Costumen Populaire de La Turquie en 1873 (Elbise-i Osmaniyye) adlı albüm, II. Abdülhamit'in Amerika Kongresi kütüphanesiyle British Museum'e yolladığı albümler örnek gösterilebilir. Bunun dışında İstanbul Üniversitesi'nde korunan ve "Yıldız Albümleri" diye bilinen büyük arşiv de II. Abdülhamit dönemi Osmanlı ülkesini tanıtan çok değerli fotoğraf belgeleri içermektedir.

“Padişah II. Abdülhamit dönemi, Osmanlı Fotoğrafı'nın en karakteristik dönemidir. Padişah, fotoğrafı, ülkeyi tanıma ve tanıtmaya amacıyla benimsemiştir” (Ak, 2007: 17).

Cumhuriyetin ilanı, Osmanlı Dönemi'nde fotoğrafçılık konusuna Müslümanların girmemesine özen gösterenlerin baskılarına son vermiştir. Siyasi alanda saray otoritesinin yerini halk meclisi alırken, fotoğrafçılık rahat bir varlık göstermeye başlamıştır.

16 Mayıs 1919'da akşamüstü Bandırma Vapuru'yla Mustafa Kemal'in Samsun'a doğru yola çıkmasıyla başlayan Kurtuluş Savaşı, savaş yıllarından sonra 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla son bulmuştur. Atatürk'ün tarihi görsel bellek oluşturmak amacıyla savaşa giderken söylediği, "Bu ölüm kalım mücadelemizde bir harp fotoğrafçısını yanımızda götürelim, bana öyle birisini bulun" sözü ülkemizdeki fotoğraf tarihi açısından önemlidir. Esat Nedim Tengizman, Başkomutanlık Fotoğraf Subaylığı'na, Ethem Tan Batı Cephesi Fotoğrafçılığı'na atanmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi yayınlarından 1941 tarihli "Halk Evleri Amatör Resim ve Fotoğraf Sergileri Katalogu"ndaki önsöz yazısında parti, kendini güzel sanatlar sözcüsü olarak ifade etmektedir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında fotoğraf dostluklarından doğan, adı konmamış gruplar vardır. Aynı yıllarda Limasollü Naci romantik görüş açısı içinde yaşamın ayrıntılarını arar. Bahagelenbevi, bazen "an" çalışmalarında özgür anlatım mantığı ile fotoğraf dilinin diğer yolunu denemiştir.

Cumhuriyetin ilk yıllarında çağdaş yaşamı yakalama tutkusunu paylaşanlar arasında 79 yıllık yaşamını sanat ve eğitime adanmış Şinasi Barutçu bulunmaktadır. Barutçu, Almanya'da öğrenim görerek 1932'de öğretmen yetiştiren "Gazi Terbiye Enstitüsü"ne Grafik Sanatlar ve Fotoğraf öğretmeni olarak atanır. Görsel eğitimi dağ başlarındaki okullara yayma tutkusu, sporla fotoğrafı iç içe yaşatması, fotoğrafı kurumlaştırma öncülüğü, ahşap işçiliğine duyduğu yakın ilgi Türkiye'deki sanat ve fotoğraf tarihi açısından değerlidir. Barutçu'nun fotoğraflarındaki günlük yaşamın ayrıntılarında alınan duygu çözümlenmeleri, yaşamı anlamlandırma ve değerlendirme çabasına yeni bir boyut katmıştır. Ünlü fotoğrafçılarımızdan Haluk Konyalı 1940'lı yıllarda yaptığı çalışmalarda hocasına fotoğraflı afiş

yapma zamanının geldiğini anımsatışıyla ilgili sözleri önemlidir” (Ak, 2007: 20).

Hürriyet Gazetesinin kurucusu Sedat Simavi, Nazım Hikmet'e 1935'te çıkarmakta olduğu “7 Gün” dergisinde yazmasını önerir. O da bugün pek bilinmeyen “Onüç Sevda” masalı yazar. Bunlardan biri karlı havada fotoğrafı vitrininin önünden geçerken gözüne ilişen kadın portresine kendinden geçerek saatlerce bakan genç bir adamın hastalanarak ölmesini anlatmaktadır. Genç adam fotoğraftaki kadının tenini, dokunuşunu, sesini, hüznünü, sevincini yaşamış, hiç görmediği birine vurulmuştur. Artık fotoğrafının vitrinine kendini kanıtlama amacıyla koyduğu meçhul bir kadının portresi, genç adam için mutluluğun fotoğrafıdır.

20. yy'ın ilk yarısında, Atatürk'ün kültür siyasetiyle yarattığı heyecan dalgası, günümüze doğru ulaşan, insancıl titreşimlerin duyulmasına neden olmuştur. Farklılık üzerine kurulu, çoğulcu, bağımsız, çağdaş, sürekli kendini aşma devinimini yaşayan bir yapılanma anlayışı kendini göstermeye başlar. Cumhuriyet Dönemi'nin fotoğrafçıları bize sanat bilinciyle nesnel gerçekliği, estetik teknesinde yoğurarak bir görsel tutanak bırakmaya çalışmışlardır.

Türkiye'de fotoğraf öğrenimi sadece Halkevlerinde verilen kurslarla sınırlı kalmamış, daha ileri düzeylere taşınmıştır. Güzel Sanatlar Akademisi'nde fotoğraf konusunda ilk çalışmalar iZeki Faik İzer'in fotoğraf öğretilerini aktarması için Gazi Eğitim Enstitüsü'ne atanmasıyla başlar. 1962-1980 yılları arasında akademide görev yapmış Cafer Türkmen, 1980 yılından sonra fotoğraf öğretim görevlisi kadrosuna alınır.

Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda 1957-1958 yıllarında fotoğraf eğitimi başlamıştır. İlk görevli kişi Vehbi Yazgan olmuştur. Yurtdışına eğitim için gönderilen eğitici kadronun etkinliklerinin artması önemli rol oynamıştır. Bunların en önemlisi SİPA-Press olmuştur.

“SİPA-Press, Paris'te Gökşin Sipahioğlu tarafından başlatılmış, 1960 yılları Türk Fotoğrafının kimliğine kavuşarak dışa açılma döneminin başlangıcı olmuştur. Fotoğrafımızın yurtdışında tanıtılmasına öncülük eden Ara Güler'in sayısız karelerinde yaşam bulmuştur” (Özendes, 1992: 27).

Ülkemizde bugünlere gelindiğinde, fotoğraf konusunda dünyada da tanınan fotoğrafçılarımız bulunduğunu görmekteyiz. Fotoğraf hem öznel bir

anlatım dili, hem de işlevsel bir iletişim aracı olarak ülkemizde hala önemli bir konuma sahiptir.

Fotoğraf eğitimlerinin üniversitelere girmesiyle birlikte, bir disiplin olarak fotoğraf, önemli bir gelişim sürecine girmiştir. Önümüzdeki zaman dilimi içinde, kullanım ve üretim alanlarının gelişmesiyle ülkemizde de fotoğrafın, önemli gelişmelere tanık olacağı öngörülebilir bir durumdur.

3.2. Fotoğrafın Sanatla Olan Etkileşimi

“Günümüzde olayları takip eden bir kişi için ‘iyi bir gözü var’ deniyor; çünkü bugün en önemli olan duyumuz görme duyusu” (Freund, 2006: 189).

“Her yanda bol miktarda imge var. Daha önce hiç bu kadar şey incelenip seyredilmemişti. Her an gezegenin ya da Ay’ın öte yüzünde nesnelerin nasıl görüldüğüne göz atabiliyoruz. Görüntüler şimşek hızıyla kaydedilip aktarılıyor” (Berger, 2007: 26).

“Her kültür dönemi, kendine özgü ve artık tekrarlanmaz bir sanat yaratır. Eski sanat ilkelerini canlandırma çabası olsa olsa ölü doğmuş bir çocuğa benzeyen sanat eserleri yaratır” (Kandinsky, 2009: 19).

Yaşadığımız yüzyılda hem işlevsel hem de sanatsal bir üretim olarak kullanılan fotoğrafın görsel dünyamızı temelden etkilediği bir gerçektir.

Geleneksel güzel sanatlar, seçkincidirler, bunların tanımlayıcı biçimi tek bir kişinin ürettiği, tek bir eserdir. Oysa fotoğraf, özel bir yetenek gerektirmeden kendini ifade edebilmenin bir aracı olmuştur.

“Fotoğraf, günümüzde en gündemde sanat olduğu gibi, en fazla kullanılan belgeleme aracı ve tasvir tekniği oldu. Fotoğraf üretiminin özel yetenekler istemeden, makinesi olan herkese açık olması, onu hem bir eşitlik aracı yapıyor, hem de iyi fotoğraf ya da sanatsal fotoğraf üretimini o derece zorlaştırıyor” (Erzen, 2004: 7).

“Fotoğrafların değerlendirilmesinde çoğunlukla başvuru dil, yetersiz bir dildir. Bu dil bazen resmin sözcük dağarcığına musallat olur: kompozisyon, ışık, vb. daha sık olarak da, fotoğrafların incelikli, ilginç, gülünç, karmaşık ya da aldatıcı biçimde basit diye övüldükleri zamanlarda olduğu gibi, bulunabilecek en belirsiz yargılardan oluşur” (Sontag, 1999: 158).

“Fotoğraf sergisi düzenlemek, bugün en az ressamın kişisel sergi açması kadar gözde bir müze etkinliği haline gelmiştir. Oysa ciddi fotoğrafçılığın büyük bölümünde, fotoğrafçının rolü geri planda kalma eğiliminde, fotoğrafın tüm sıradan kullanımlarındaysa, önemsiz olduğu için, fotoğrafçıyla ressam bir tutulamaz. Fotoğraflanan konuyla ilgilendiğimiz sürece, fotoğrafçının son derece ayrı bir varlık olmasını bekleriz” (Sontag, 1999: 153).

“XIX. Yüzyılın sonlarında sanat ve fotoğrafçılığın birbirleri üzerinde dikkate değer etkileri olduğu görülür” (Özdemir, 2007: 81).

“Bir fotoğrafın sahip olabileceği hava ile, bir resminki arasındaki gerçek fark, zamanla aralarında kurdukları farklı ilişkilerde yatar. Zamanın yıkımı, resimlere karşı çalışır. Oysa baştan beri fotoğrafların doğasında bulunan ilginin bir bölümüyle fotoğrafların estetik değerlerinin başlıca kaynağı, tam anlamıyla zamanın onlar üzerinde yapımcılarının niyetinden kaçırarak yaptığı dönüşümlerdir. Yeteri kadar zaman verilse pek çok fotoğraf, gerçekten bir hava kazanır” (Sontag, 1999: 160).

Fotoğrafın icadından ve gündelik yaşama girişinden sonra, görsel sanatlarla ilişkisi resim temelinde ele alınmaya başlanmıştır.

“Nasıl ki resim sanatı esas itibariyle işlevsel bir kökten gelmekteyse, fotoğrafçılık da salt sanatsal kullanım için varlık göstermemektedir” (Topçuoğlu: 2000: 12).

“Fotoğrafın da tarih boyunca insanın icat ettiği bütün diğer anlatım ve betimleme teknikleri gibi eski gerçekliği yok ederken yeni bir gerçeklik kurguladığı gerçektir” (Erzen, 2004: 21).

Fotoğrafın günlük hayata girmesiyle resim, gerçeğin peşinde yaptığı yolculuğa yeni yaklaşımlar ekleyerek, fotoğrafın yapamayacağı işlere yönelerek bu yönde bir gelişim göstermiştir. Bu anlamda fotoğraf, güzel sanatlarda yeni yönelimlere vesile olarak, sanatsal gelişim sürecinde de önemli bir etkide bulunmuştur.

“Fotoğraflara giderek daha fazla dikkat göstermek, soyut sanatın istediği akıl zorlamalarından yorulmuş duyarlıklar için büyük bir rahatlama. Klasik modernist resim, hem çok gelişmiş bakma yetenekleri hem de başka sanatlarla ve sanat tarihiyle ilgili başka kavramlarla bir aşinalık gerektirir. Fotoğrafsa tıpkı pop sanat gibi, izleyenlere sanatın zor olmadığına dair

güvence verir; o, sanki sanattan çok, konular hakkındadır” (Sontag, 1999: 150).

“Fotoğrafta da, diğer sanatlarda olduğu gibi biçim ve içeriği, teknik ve sanatsal uygulamayı birbirinden ayırmak olası değildir” (Erzen, 2004: 12).

“İşlevsel fotoğrafların, yani pratik bir amaçla, ticari bir görevle ya da anı olarak çekilen fotoğrafların, genel fotografik başarı düşüncesi içine sokulmasındaki asıl sorun, bunun güzel sanat olarak kabul edilen fotoğrafı alçaltması değil, bu yöntemin çoğu fotoğrafın doğasına aykırı olmasıdır” (Sontag, 1999: 152).

Fotoğrafçının görüşü ressamınki gibi aynı gerçekliğin farkına varsa da, aynı ışık etkilerini kullansa da oldukça farklı zamansal ve maddesel kısıtlamalara maruz kalır ve sonuçta nicel farklar, nitel bir fark yaratır.

“Fotoğrafın sanat içinde tartışma konusu olma nedenlerinden biri de, sanat eserine atfedilen ‘biriciklik’ özeliğinin fotoğrafta bulunmamasıdır. Oysa matbaa bulununcaya dek kütüphanelerde kitapların içeriğinin yanında maddi olarak da bir değeri vardı. Matbaa ile birlikte metnin nasıl yazıldığı değil, içeriği ön plana çıkmıştır. Aynı durum fotoğraf için de geçerlidir” (Price, 2004: 36).

“Fotoğrafçılar, fotoğrafın bir sanat olup olmadığı tartışmasını tam kestikleri sırada, fotoğrafın halk tarafından bir sanat olarak alkışlanması ve müzeye girmesi bir rastlantı olamaz. Müzenin, fotoğrafı bir sanat olarak uyruğuna kabul etmesi, modernist zevkin açık kalmış bir sanat tanımı adına sürdürdüğü yüzyıllık seferberliğin kesin zaferi olmuş, fotoğrafsa, bu çaba için resimden çok daha uygun bir taban oluşturmuştur” (Sontag, 1999: 151).

Fotoğrafın çoğaltma ve yeniden üretme imkanları sayesinde geleneksel görsel sanatların seçkinci yapısını da etkiledi. Fotoğrafla birlikte, görsel sanatların tek kişide bulunan, bu nedenle değerli olan niteliği de tartışılır hale geldi.

“Sanat eserlerinin çoğu (fotoğraflar dahil) bugün fotografik kopyaları aracılığıyla tanındıklarından, fotoğraf, asıl sanat eseri kavramı da dahil olmak üzere, geleneksel güzel sanatları ve zevk ölçütlerini kesin olarak değiştirmiştir. Sanat eseri, eşi olmayan bir nesne, tek bir sanatçı tarafından yapılan bir orijinal olmaya gittikçe daha az bağımlı hale geliyor” (Sontag, 1999: 155-156).

Sanat ve fotoğrafı yan yana getirip, sanatın görünen gerçekliği farklı bir boyuta taşıma çabasından bahsedildiğinde akla gelen ilk soru, “Nesnelerden gelen ışığı kaydeden, yani bize görünen dünyayı gösteren fotoğraf, sanat edimi içindeki gerçeğin farklı yönlerini ortaya çıkarma amacını gösterebilir mi? olarak karşımıza çıkıyor. Bu soruya Mary Price’ın sözleriyle evet demek mümkün: “Fotoğraf makinesi düşünmez. Yargılama, seçme, düzenleme, dahil etme, dışlama ve yakalama ile ilgili her şey fotoğrafçı aracılığıyla olmak zorundadır” (Price, 2004: 50). Yani ressamın fırçasının olduğu gibi, fotoğrafçının makinesi de sanatçının kontrolündedir.

“Fotoğrafı teknik bir araç olmaktan çıkarıp onu önce toplumsal yaşamın her alanında kullanılan bir araç, daha sonra da sınırsız anlatım olanaklarına sahip bir sanat olarak değerlendirme çabaları, sonunda fotoğrafı kendine özgü bir dile kavuşturmuştur” (Matara, 2007: 192).

“Fotoğraf sanatında da sanatsal ifadelerin temellendiği bazı temel anlayışlar, düzenler ve ilişkiler vardır. Bunlar, kural olmasalar da, eğer fotoğraf diğer çeşitli sanatsal ifadeler gibi bir disiplin ise bazı kesin teknik ve estetik uygulamaları gözardı edemez” (Erzen, 2004: 8).

“Sanat ve fotoğraf kelimelerini ayrı ayrı yorumlamak ve düşünmek yanıltır. Çünkü bilinçli çekilen her bir fotoğraf karesinin içinde sanat kendiliğinden vardır ve olmalıdır. Bu da kültürel birikim, eğitim ve ekonomik koşullarla mümkündür” (Ertan, 2005: 15).

Artık hazır nesnelere bile sanat yapılabilen günümüzde “fotoğrafla sanat yapılamaz” tezinin inandırıcılığı kalmamıştır denilebilir. Fotoğrafın işlevsel amaçlarla kullanılabileceği gibi, sanat da üretilebilen bir ortam olduğu kabul edilmektedir.

Fotoğrafla sanat yapılacaksa söylenebilecek ilk şey, görünen gerçekliğin yansımaları yerine, gerçekliğin ilk bakışta algılanamayan yönlerini ortaya çıkarmak yani sıradanlığın dışında bir şeyler söylemek gerektiği olmasıdır.

Sıradanlığın dışına çıkabilmek için bireyin sanat eğitimi sürecinden geçmiş olması kuşkusuz büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte fotoğraf, dünyayı algılama ve yorumlama konusunda bireyin bakış açısına zenginlikler katacaktır.

Francis Bacon: “Fotoğraflar çoğunlukla birer ‘düşünme deklanşörüdürler” der (Farago, 2006: 266).

“Sanat eserlerinin çoğu, bugün fotografik kopyaları aracılığıyla tanındıklarından, fotoğraf ve fotoğraf modelinden gelen sanat etkinlikleri, asıl sanat eseri kavramı da dahil olmak üzere, geleneksel güzel sanatları ve geleneksel zevk ölçütlerini kesin olarak değiştirmiştir” (Sontag, 1999: 166).

“Bir fotoğraf zamanın bir anını saklar ve onun başka anların üstüne gelmesiyle silinmesini engeller. Bu bakımdan fotoğraflar, bellekte saklanan imgelerle kıyaslanabilir” (Berger ve Mohr, 2007: 81).

İmge gelişimi konusunda, sanatın çok önemli bir yardımcı unsur olduğu bilinen bir gerçektir. Eğitim sürecinin hangi aşamasında olursa olsun bireyin sanatla yakın ilişki kurması, zihinsel süreçlerin gelişimine önemli ve olumlu etkilerde bulunacaktır.

“Fotoğraf, başka hiçbir görüntü sisteminin tadına varamadığı güçlere sahiptir. Çünkü daha öncekilerin tersine, fotoğraf, görüntüyü yapan kişiye bağımlı değildir” (Sontag, 1999: 175).

Buluşundan bugüne fotoğrafın güzel sanatlarla etkileşimi ve güzel sanatlar içindeki yeri tartışma konusu olagelmıştır. Fotoğraf, icadından günümüze kadar toplum sahnesinde bir biçimde rol almış, kimi zaman toplumsal süreçlerdeki dönüştürücü etkisiyle, bilimler içerisinde olduğu kadar sanatlar içerisinde de dönüm noktası olarak nitelendirilebilecek tartışmalara neden olmuş bir araçtır.

Fotoğrafın işlevsel ve sanatsal iki yönü bulunmaktadır. Sanatsal olan yönü diğer birçok sanat dalıyla da paralel sayılabilecek bir gelişim göstermiştir.

Diğer sanat dallarıyla etkileşimi ele alındığında fotoğrafın, özellikle sanat eserinin biricikliği konusunda sanat dallarını sarsıntıya uğrattığı gerçeği görülebilir.

“Sanat eseri, eşi olmayan bir nesne, tek bir sanatçı tarafından yapılan bir orijinal olmaya gittikçe daha az bağımlı hale geliyor. Bugünkü resmin büyük bölümü, çoğaltılabilir nesnelerin niteliklerine göz diyor. Son olarak, fotoğraf, görsel deneyimin o denli öncüsü haline geldi ki artık fotoğraflanmak üzere üretilen sanat eserlerimiz var” (Sontag, 1999: 166).

Fotoğrafın ortaya çıktığı yıllarda ona, bırakalım sanatla ilgili bir atıfta bulunmayı tamamen gereksiz bir icat olduğu yönünde fikirler egemendi.

Charles Baudelaire (Akt. Price, 2004:106)'e göre, fotoğraf, sanatın hizmetkarı olmalı, ama onun işine asla karışmamalıydı. Baudelaire'in, fotoğrafın imgesel olamayacağı, onu üretenin ruhundan bir şeyler taşımayacağı gibi bir varsayımı vardı. Bu görüş birçok kişi tarafından da paylaşılıyordu. Böylece fotoğraf, icadından sonra uzun yıllar yalnızca işlevsel yönüyle kullanıldı.

Fotoğrafın, diğer görsel sanatlarla, olumsuz şekilde başlayan ilişkisi zaman içinde değişime uğramış ve hatta diğer sanat dallarını etkileyen bir duruma gelmiştir.

Fotoğrafta, diğer tüm sanatlardan daha hızlı olan bir yeniden keşfetme düzeni vardır. Bugün bütün sanatlar, fotoğraf durumunu amaç ediniyor. Bir konu, fotoğraflanmasıyla birlikte, bir bilgi sisteminin parçası haline geliyor; bu yönüyle fotoğrafı güzel sanatların dışında bırakmak, günümüz dünyasında kabul edilebilir bir konu olmaktan çıkmıştır denilebilir.

4. BÖLÜM

ÜNİVERSİTELER İÇİN TEMEL FOTOĞRAF EĞİTİMİ PROGRAMI

4.1. Fotoğraf Eğitimi İçin Hazırlanacak Olan Program Tasarısının Kuramsal Temelleri

“Eğitim programı, öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneği olarak tanımlanabilir” (Demirel, 1999:5).

Eğitim programı kavramının yanı sıra çok sık kullanılan diğer bir kavram da program geliştirme kavramıdır. İki kavram arasındaki farkı belirlemek amacı ile program geliştirmeyi, eğitim programının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme öğeleri arasındaki ilişkiler bütünü olarak tanımlamak mümkündür.

Birçok tanımda eğitim programı kavramı içinde dört temel özelliğe vurgu yapılmaktadır: hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci, ölçme ve değerlendirme. Hedef kavramı, öğrenene kazandırılacak istendik davranışlar olarak özetlenebilir. İçerik kavramı, eğitim programında hedeflere uygun düşecek konular bütüne işaret etmektedir. Öğrenme öğretme sürecinde ise, hedeflere ulaşmak için hangi öğrenme öğretme modelleri, stratejileri, yöntemleri ve tekniklerinin seçileceği önemlidir. Ölçme değerlendirme sürecinde, hedef davranışların sınanıp, istendik davranışların ne kadarının kazandırıldığı ve yapılan eğitimin kalite kontrolüne vurgu yapılmaktadır.

Hedef, genel anlamıyla varılmak istenen nokta olarak tanımlanabilir. Eğitimde hedef ise, öğrencide gözlenecek istendik özellikler olarak ele alınabilir. Bu özellikler bilgi, beceri, değer, ilgi, tutum, kişilik gibi özellikler olabilir.

“Bugünkü bilimsel bilgiye göre insan, genellikle 46 kromozomdan oluşan biyo, kültürel, toplumsal ve psikolojik bir varlık olarak betimlenebilir. Bu betimlemeden hareketle, istendik davranışların belirleyicileri: İnsan, toplum, konu alanı (bilim, sanat, felsefe vb.) ve doğa olabilir; çünkü insanın biyolojik yapısı, yani gelişmiş bir beyin ve sinir sistemi, doğuştan getirdiği yetenekleri, geliştirilebilecek tutum, kişilik, ilgi vb. yeterlikleri vardır. Ayrıca bir toplum

içinde ve doğal bir çevrede yaşamaktadır. Tüm bunların etkileşimi sonucu onun psikolojik bir yapısı oluşmaktadır. İşte bu özelliklere bakmadan istendik davranışı saptamak, onun niteliğine ters düşebilir. Bu değişkenlere belirleyiciler denir. İstendik davranışın belirleyicileri, insanın özelliklerinden çıkarılabilir. Bunlar; toplumsal gerçek, konu alanı, kişi ve doğa olarak ele alınabilir” (Sönmez, 2001: 23).

En genel anlamda organizmanın bir uyarıcı karşısında eylemde bulunması olarak tanımlanabilen davranış, yetişeğin önemli bir ögesidir. Burada kastedilen davranışlar, öğrenilmiş olanlardır. Davranışlar hem hedefler, hem de eğitim ve sınama durumlarıyla ilgilidir; çünkü eğitimde hedef “bir öğrencinin planlanmış ve tertiplenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan özellik biçiminde tanımlanabilir. Eğer hedef davranışa dönüştürüleliyorsa, yani davranış olarak gözlenemiyorsa, o hedefin varlığından ya da gerçekleştirildiğinden söz edilemez (Ertürk, 1972:54).

Hedef davranışlar, bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarla ilgili olarak alt başlıklarda incelenebilir.

Bilişsel alanın, bilgiyi ve bilgiden doğan zihinsel yeteneklerle becerileri kapsadığı bilinmektedir. Bu alan *Bloom* tarafından kodlanmıştır. Aşamalı olarak basamaklara ayrılmıştır.

“Bu alandaki hedefler ve davranışlar basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta ve birbirinin önkoşulu olacak şekilde aşamalı olarak sıralanmıştır” (Sönmez, 2001:46).

“Bilişsel alan kategorileri, kuru ve ezberlenmiş bilginin hatırlanmasıyla başlayıp, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirmeye dek uzanır. Bilgi basamağından değerlendirme basamağına doğru çıkıldıkça davranışlar karmaşıklaşır ve onların öğrenilip geliştirilmesi güçleşir” (Tekin, 1991).

Duyuşsal alan, ilgi, tutum, güdülenmişlik, kaygı, benlik, kişilik, değer yargıları gibi boyutlardan oluşabilir. Bu boyutlar, kişinin yaşamı boyu geçirdiği yaşantıların ürünüdür. Bu nedenlerle, duyuşsal alanla ilgili davranışlar, yalnız okul sistemi içinde oluşmayabilir; fakat okulda bu alanla ilgili istendik davranışların kişiye kazandırılması gereklidir. Bununla birlikte, toplumdaki duyuşsal davranışlar ile okulda hedeflenen istendik duyuşsal davranışlar birbirleriyle çelişebilirler.

“Bu alan aşamalı olarak Krathwohl tarafından sunulmuştur” (Sönmez, 2001).

“Duyuşsal alandaki öğrenmeler, belli bir olayın farkında olmadan kişinin bütün hareketlerini etkileyen bir dünya görüşü geliştirmeye değin birçok davranış değişikliğini kapsar. Krathwohl ve arkadaşlarının önerdiği duyuşsal alandaki öğretim hedeflerinin sınıflaması; alma, tepkide bulunma, değer verme, örgütleme, bir değer ya da değerler bütünüyle nitelenmişlik şeklinde olmuştur” (Tekin, 1991: 54).

Psikomotor alan, vücut organlarının birisi tarafından yapılan ya da yapılması birden çok organın birlikte hareketini gerektiren becerileri kapsar. Bu beceriler de diğer alanlarda olduğu gibi aşamalı şekilde sıralanmıştır. Kişi bu alanla ilgili davranışları çeşitli düzeylerde öğrenebilir. Kişi bu alanla ilgili davranışı öğrenirken, önce o davranışı gözler, gelen uyarıcıları algılar. Sonra aynı davranışı tekrarlamaya çalışır. Son aşamada beceri haline getirebilir. Bu becerileri yeni durumlara uydurabilir. Kişinin davranışı gözlemesi, yani algılaması ilk basamaktır, çünkü gözlenmeyen, algılanmayan bir davranış öğrenilemez.

Eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması, değerlendirilmesi ve değerlendirme sonucu elde edilen veriler doğrultusunda yeniden düzenlenmesi sürecidir. Bu çalışma düzenli ve süreklilik isteyen bir çalışmadır.

Eğitimde program geliştirmeye yönelik yaklaşımları iki temel grupta toplamak mümkündür. Fidan, bu yaklaşımları ürüne ve sürece ağırlık veren modeller olarak ele alınmıştır (Fidan, 1994: 53-55).

Ertürk, program geliştirmecilerin, program geliştirme sürecinde şu sorulara yanıt araması gerektiğini belirtmektedir. Bunlar:

- Eğitimin hedefleri neler olmalıdır?
- Öğrenciler, hedeflenen davranışları kazanmaları için hangi yaşantılardan geçirilmelidir?
- Öğrenme yaşantıları (eğitim durumları) nasıl örgütlenirse öğrenci davranışları daha verimli değiştirilebilir?
- Hedeflerin yerindeliği ve eğitim durumlarının etkililik derecesi nedir?
- Dördüncü sorunun ışığında mevcut programda ne gibi değişiklikler

gereklidir? (akt.Erden, 1978)

Geliştirilen eğitim programları, belli öğretme stratejileri ve bu stratejiler için seçilmiş yöntemlerle uygulanmaktadır.

Sunuş yoluyla öğretim, D.Ausubel tarafından, buluş yoluyla öğretime alternatif olarak geliştirilen bir öğretim modelidir. Sunuş yoluyla öğretim de, buluş yoluyla öğretim gibi bilişsel kuramlara dayalı olarak geliştirilmiştir. Her iki yaklaşımda da, ezberleyerek öğrenme yerine, anlamlı öğrenmeye önem verilmektedir. Ancak Ausubel'e göre, birey bilgileri keşfetmekten çok, hazır olarak alır. Diğer bir deyişle kavramlar, ilkeler, olgular, fikirler bireye sunulur; o da alır. Bu nedenle geliştirdiği model, sunuş yoluyla öğretim olarak adlandırılmaktadır.

Ausubel'e göre öğrenmenin anlamlı olması için bilginin mutlaka birey tarafından bulunması gerekmez. Birey kendisine sunulan bilgileri de anlamlı olarak öğrenebilir; ancak anlamlı öğrenmeyi sağlamak için, öğretimin düzenlenmesi sırasında aşağıdaki koşulların yerine getirilmesi gerekir.

1. Öğrenciye sunulan gereçlerin onun için anlamlı olması sağlanmalıdır. Öğrenci kendi ihtiyaçlarını karşılayan, kendi işine yarayacağını düşündüğü bilgileri anlamlı bulur. Anlamlı öğrenme ortamı ne kadar iyi gerçekleştirilirse gerçekleştirilsin, materyal öğrenci için anlamlı değilse, anlamlı öğrenme sağlanmaz.

2. Öğrenci, öğrenilecek gereçle ilgili önbilgilere sahip olmalıdır. Yeni gelen bilgiler bireyin önceden sahip olduğu bilişsel yapılarla ilişkilendirilerek anlamlı hale gelir. Bu nedenle öğrencinin, yeni gelen bilgiyi almaya hazır bilişsel yapıları olması gerekir. Aksi takdirde öğrenci ezberleme yolunu seçecektir.

3. Öğrencinin anlamlı öğrenmeye niyetli olması gerekir. Öğrenme bireyin kendi çabaları ile gerçekleştiği için, öğrencinin anlamlı öğrenmeye niyetli olması, yeni gelen bilgileri olduğu gibi ezberleme yerine, mevcut bilişsel yapıları ile ilişkilendirerek öğrenmeye çalışması gerekir (Erden-Akman, 2000:179).

En eski öğretim stratejisi olan sunuş yoluyla öğretim, açıklama gerektiren durumlarda başarıyla uygulanabilir.

“Bilginin aktarılması, kavram, ilke ve genellemelerin açıklanmasında kullanılır” (Demirel, 1998:33).

Fotoğraf dersinde yer alan konularda karşımıza birçok kavram çıkar. Bu kavramların doğru olarak öğrenilmesi, dersin algılanabilmesi ve anlayarak öğrenmenin oluşması için önemlidir. Örneğin; Fotoğrafta akımlar konusunu incelemeden önce, genel sanat akımlarının öğrenciye yeterli şekilde sunulması gerekir. Ayrıca konularla ilgili kavramları ve ilgili örnekleri öğrenciye anlaşılır bir dilde sunma görevi eğitime aittir.

“Sunuş yoluyla öğretim, zamandan tasarruf sağlar” (Bilen, 1993:26).

Bu yöntem kullanılırken aşağıda belirtilen ilkelere uyulmalıdır:

1. Hedef ve davranışlar, bilişsel alanın bilgi, duyuşsal alanın alma, devinişsel alanın uyarılma basamaklarından biri olmalıdır. Davranışlar, ezberden söyleme, yazma, tanıma ve hatırlama gibi özellikleri taşımaktadır.

2. Öğretmen önce, bilgi düzeyindeki kavramları öğrenciye anlatmalı ve her bir kavram ile ilgili yaşamdan örnek vermelidir.

3. “Anlatmadığım yer var mı?” diye sormalı, varsa, tekrar anlatıp, değişik bir örnek daha vermelidir.

4. Öğretmen, örnek verdiği kavramı öğrenciye sormalı, yanıtlamayan veya eksik yanıtlayan öğrenciye dersin sonunda tekrarlatmalı ve doğru yanıtı ona söyletmelidir. Doğru yanıt veren öğrenciye pekiştirici verilmelidir.

5. Kavramların tanımlarını öğrenciye tekrarlattıktan sonra, öğrencilerden kavramların her birine yeni birer örnek istemelidir.

6. Bu stratejide öğretmen 7-8 dk fazla konuşmamalıdır.

7. Öğretmen eğitim verdiği ortamı denetlemeli ve öğrenciyle göz iletişimi kurmalıdır.

“Bu yöntemi kullanan öğretmen düz anlatım yöntemini; soru-cevap, informal öğretmen konuşması, vs.....tekniklerini eğitim ortamında işe koşabilir. Soru-cevap tekniğinde sorular kapalı uçlu olmalıdır” (Sönmez, 2001;196-197).

Bu yöntemde öğrencilere söz hakkı tanınmalı, öğrenci pasiflikten kurtulmalı, ders içinde aktif hale gelmelidir.

“Bu öğretme modeli, S.Bruner tarafından geliştirilmiştir. Bu model ilk ortaya atıldığı 1960’lı yılların başından günümüze değin dünyanın pek çok ülkesinde uygulanmıştır. Ülkemizde Bruner’in yaklaşımının etkileri 1968 yılında hazırlanan ilköğretim programlarında görülmektedir” (Erden ve Akman, 2000:175).

Buluş yoluyla öğretme yaklaşımında, öğretmenin görevi öğrenciyi rehberlik etmektedir. Bruner bu rehberliğin öğrencilere soru sorarak yapılması gerektiğini söylemektedir. Böylece öğrencilere zamanında dönüt verilerek yanlış sonuçlar çıkarması önlenir. Bruner'e göre öğrenciler konunun temel yapısını (kavramları/ilkelere) tümevarım yoluyla keşfederler. Bu amaçla öğretmen öğrencilere çok fazla örnek sunmalıdır. Böylece öğrenci örneklerdeki benzerlik ve farklılıkları gözleyerek, inceleyerek genel yapıyı keşfeder.

“Bu modelde, öğrencilerin temel yapıyı kendi kendilerine keşfetmeleri gerektiği öne sürülmektedir. Bu nedenle kuramın adı buluş yoluyla öğrenmedir. Öğrencilerin temel yapıları keşfedebilmeleri için öğrenme sürecine aktif katılımında bulunmaları gerekir. Bruner'e göre öğrenciyi harekete geçiren en önemli güç merak, başarılı olma ve birlikte çalışmadır” (Erden-Akman, 2000: 177).

“Öğrenciler kendi buldukları bilgileri daha önemli gördükleri için buluş yoluyla öğretimin kalıcı olması beklenmekle birlikte, bu yöntemin diğer öğretim yöntemlerinden daha etkili olduğunu gösteren kesin kanıtlar bulunmamaktadır” (Mayer, 1987).

“Ancak bu yöntem, öğrencilerde problem çözme becerisini geliştirdiği, öğrencileri araştırma yapmaya teşvik ettiği ve öğrencileri güdülediği için bazı durumlarda tercih edilmelidir” (Erden ve Akman, 2000:178).

Bu strateji kullanılırken aşağıda belirtilen ilkelere uyulmalıdır:

1. Hedef davranışlar bilişsel alanın kavrama, analiz ve değerlendirme, duyuşsal alanın tepkide bulunma ve değer verme basamaklarından en az birinde olmalıdır.

2. Öğretmen, ilke bulduracak nedeni, niçini, niyeyi, bulduracaksa bunlarla ilgili uygun en az iki-üç örneği sınıfa getirmeli, öğrencilere vermelidir.

3. Öğrencilerin örnekler üzerinde gerekli işlemleri yapmalarını sağlamalıdır. Hedef davranışlarla ilgili açık uçlu (nedenli, niçinli, niyeli, nasıllı) soruları öğrencilere sormalıdır.

4. Öğretmen, bu stratejide hiçbir açıklamada ve anlatımda (ipucu hariç) bulunmamalı, yalnız yol gösterici olmalıdır.

5. Genellikle öğretmen bu stratejide tümevarım, aklın tekrar probleme dönmesi, analogi, diyalektik, akıl yürütme türlerinin öğrencilere kullanılmasını sağlayacak etkinlikleri öğrenme-öğretme ortamında işe koşmalıdır.

6. İlkeyi bulduktan sonra öğrenciden bunlara uygun olan yeni örnekler istenmelidir.

7. Öğretmen, tartışmanın başka bir konuya kaymasına izin vermemelidir (Sönmez, 2001:238).

Araştırma yolu ile öğrenme, bir tür problem çözme yaklaşımıdır. Eğitim sistemi içinde öğrencilerin karşılarına çıkan problemlerin çözüm yollarını, bu problemler için geliştirdikleri düşünme becerilerine sahip olmalarına yardımcı olur. Ayrıca sadece o anki problemleri veya tek bir alandaki sorunları çözmekle kalmaz, ileride başka konularla ilgili olarak karşılaşılabilecek problemleri çözme yoluna da gitmeyi öğrenir. Bu mantığa dayanarak, eğitim ve öğretim veren kurumlarda bu öğretim yönteminin kullanılması gereği doğmaktadır. Öğrenciler bu yöntem sayesinde her an aktif olabilmektedirler ve bununla beraber öğretmen de bu stratejiyi kullanırken yol gösterici ve yönlendirici rehber durumundadır.

Bu yaklaşıma uygun bir araştırma dört bölümden oluşur:

1. Problemin hissedilmesi, tanımlanması: Problem veya problemler konu ile ilgili olmalıdır.

2. Denencelerin kurulması: Bu aşamada problemin çözümü için gerekli nitelikte ve sayıda denence kurulur. Denenceler probleme geçici çözüm yolları önerir ve toplanması gerekli veriler için yol gösterir.

3. Verilerin toplanması: Denencelerin sınanmasına yarayacak nitelikte veri toplama aşamasıdır.

4. Verilerin analizi ve denencelerin sınanması (Bilen, 1999:62).

“Bu strateji uygulanırken aşağıda belirtilen ilkelere uyulmalıdır: Hedefler uygulama ve daha yukarı düzeyde olmalıdır. Davranışlar: İlkeleri kullanma, problem çözme, karar verme, yapıp gösterme gibi özellikleri kapsmalıdır” (Sönmez, 2001:278).

“Yöntem, bir sorunu çözmek, bir deneyi sonuçlandırmak, bir konuyu öğrenmek gibi amaçlara ulaşmak için bilinçli olarak seçilen ve izlenen düzenli yoldur” (Oğuzkan:1993, Demirel:1994).

“Yöntemler, eğitim hedeflerinin gerçekleşmesinde ve eğitim durumlarının düzenlenmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Bununla birlikte, diğer öğelerle birlikte bir bütün oluşturduğu zaman anlam taşımaktadır. Bir kimse ulaşmak istediklerini bilmiyorsa, onu gerçekleştirecek yöntemi de seçemeyecektir. Bu nedenle etkili bir yöntem seçiminde eğitim psikolojisi, eğitim felsefesi ve konu alanının katkıları dikkate alınmalıdır” (Bilen, 1990:12).

“Öğretim yöntem ve tekniklerinin etkisi öğrenci özelliklerine, konu alanlarına, kazanılmak istenen hedeflere göre değişir. Bu nedenle öğretmen adaylarının bu yöntem ve teknikleri çok iyi bilmesi ve kullanacağı duruma en uygun yöntemi seçmesi gerekir” (Erden, 1998:98).

Yöntem seçimini etkileyen bazı faktörleri şöyle sıralayabiliriz:

- Ulaşılabilecek hedefler
- Öğretmenin yöntem konusundaki becerisi
- İçeriğin yapısı
- Süre, maliyet
- Kullanım kolaylığı
- Öğrenci sayısı, derslik ve büyüklüğü
- Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi..vs..olarak sıralanabilir.

(Demirel, 1999:142)

“Anlatma yöntemi, öğretmen merkezli bir öğretme yöntemi olup, daha çok öğretmenin bilgiyi öğrenenlere aktarması sürecini içermektedir. Geleneksel bir öğretme yöntemidir” (Demirel, 1998:45).

“Böyle olmakla birlikte günlük ders planı düzenlenirken daha üst düzeydeki hedef davranışların kazandırılması sırasında dikkati çekme, güdüleme, gözden geçirme ve geçiş basamaklarında, ara ve son özetle, tekrar güdüleme, kapanışta bu yöntemle başvurulabilir” (Sönmez, 2001:199).

“Gösterip-yaptırma yöntemi, gösterme ve yaptırma tekniklerinin birlikte kullanıldığı birleşik bir yöntemdir” (Sönmez, 2001:308).

“Bu yöntem; göze ve kulağa hitap ettiği için dersteki ilgiyi artırır, konuşulanlar açık ve anlaşılır duruma gelir, diğer tekniklerle yapılabilecek

hatalar burada kolay saptanır ve düzeltilir, beceriyi artırır, toplumdaki insan kaynağından yararlanmayı kolaylaştırır, kelimelerin yetersiz kaldığı fikirleri daha kolay anlaşılır kılar” (Bilen, 1999: 170).

“Gösterme tekniğinde sunulan beceriler, bu teknikte öğrencilerin her birine uygun bir ortamda ve yeterli bir zamanda yaptırmalıdır. Öğretici her öğrenciyi denetim altında tutmalıdır, yanlışları anında düzeltmelidir, gerekli yardımı yapmalı ve doğru davranışı hemen göstermelidir ve öğrenciyi yineletmelidir” (Sönmez, 2001:308).

“Problem çözme, istenilen hedeflere varabilmek için etkili ve yararlı araç ve davranışları türlü olanaklar arasından seçme ve kullanılmalıdır” (Demirel, 2000:88).

Bu yöntemi uygulayan eğitimcinin amacı, öğrencilerini bilimsel düşünmeye yönlendirmek ve onlara problem çözme becerisini kazandırmaktır.

“Problem çözme üst düzey zihinsel etkinliklerin kazanılmasında işe koşulan bir tekniktir bu bakımdan söz konusu teknik, hedefin bilişsel alan basamaklarından bilgi ve kavrama düzeyine dayalı bir uygulama düzey etkinliğidir. Bugünün toplumu değerlere körü körüne uyan kişileri değil, yaratıcı, kritik ve analitik düşünebilen, karşılaştığı değişik problemleri çözebilen kişiler istemektedir” (Bilen, 1999:162).

“Problem çözme tekniği kişilere başarıları ve başarısızlıklarından yararlanarak öğrenme şansını vermekte, yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirmektedir” (Bilen,1996:123).

“Öğrenciyi merkez alan bu yöntemde araştırma yoluyla öğretme yaklaşımından fazlaca yararlanır” (Demirel, 1988:51).

“Bu tekniğin kullanılabilmesi için, derste kazandırılacak hedef davranışların en az uygulama düzeyinde olması; öğrencilerin önkoşul olan davranışları önceden kazanması gereklidir. Eğer önkoşul davranışları yani bilgi ve kavrama düzeyindeki bilgi ve yeterlikleri kazanmamışsa, bu teknik kullanılamaz” (Sönmez, 2001:291).

Beyin fırtınası tekniği de öğrencinin katılımı ve zihinsel çabası açısından önemli bir yöntemdir.

“Bir problem çözmekle görevlendirilen bir grubun üyeleri mümkün olduğu kadar çok fikir ileri sürerler. Dile getirilen her çözüm teklifi diğer grup üyelerine daha yeni buluşları ortaya çıkarmaya yöneltir. Ancak ortaya atılan

fikirlerin ayrıntılı bir şekilde açıklanması ve savunulması istenmez. Sadece fikirlerin mümkün olduğu kadar hızlı ifade edilmesi, yazıya geçirilmesi ve değerlendirilmesi istenir” (Demirel, 2000:91).

“Bu teknik yaratıcılığı özendirme ve geliştirme, duyguların ifadesini kolaylaştırması, öğrencilerin birbiriyle fikir alışverişinde bulunması, derse canlı ve zevkli bir hava getirmesi bakımından olumludur” (Bilen, 1996:121).

Bu tekniğin kullanabilmesi için hedef davranışların en az uygulama düzeyinde olması, sorunun birden fazla çözüm yolunun bulunması ve öğrencilerin çözüm için önkoşul olan davranışları kazanması gereklidir.

“Bu teknikte, benzerinden yararlanma, düşünce ilişkisi kurma ve zarardan yarar üretme gibi çözüm yolları da kullanılabilir;

a. Benzerinden yararlanma: Doğa ve toplumda ki olay ve olgulardan yararlanarak karşılaşılan sorunu çözme.

b. Düşünce ilişkisi kurma: Bir soruna çözüm ararken kişilerce söylenen sözcük ve düşüncelerle sorun arasında ilişki kurmaktır.

c. Zarardan yarar üretme: Zarar edilen bir üründen, işten yarar sağlama işidir” (Sönmez, 2001:290).

“Programlı öğretim, bilişsel eğilimli öğretmenlerden çok davranışçı eğilimli öğretmenler tarafından kullanılan bir modeldir. Bu yaklaşım doğrusal bir programlamadır. Materyalleri hazırlanırken edimsel koşullama ilkeleri temel alınmaktadır” (Senemoğlu, 1997:433).

“Skinner tarafından pekiştirme ilkeleri esas alınarak geliştirilmiş olan bu model, temelde öğretimin bireyselleştirilmesi ve hatanın en aza indirilmesi gibi iki önemli yenilik getirmektedir. Modelin temelini, bilgi ünitelerinin adım adım öğrenciyi ilerlemeye yöneltecek şekilde düzenlenmesini öngören “küçük adımlar ilkesi” öğrenme işinin öğrencinin kendisi tarafından yapılması gerektiğini vurgulayan “etkin katılım ilkesi”, öğrencilerin başarmak zorunda olduğu, güdülemeyi arttıracak için soruların öğrencilerin başarabileceği güçlükte olması gerektiğini öngören “başarı ilkesi”, öğrenilenlerin “anında düzeltme ilkesi”, öğrenmede ilerlemenin aşamalı ve mantıklı olması ve işlemlerin basitten karmaşığa, bilinenden bilinmeyene ve kolaydan zora doğru olması gereğine ilişkin, “kademeli ilerleme ilkesi” ve öğrencinin zamanı kendi ilerlemesine uygun olarak ayarlaması gerektiğine ilişkin “bireysel hız ilkesi” oluşturmaktadır” (Demirel, 1993:59-60).

“Programlandırılmış veya dizgeli eğitim; dizge (sistem) yaklaşımına ve olabilirlik felsefesine göre yapılandırılması şeklinde düşünülebilir. Bu felsefenin gereği olarak tek bir ve sonsuz çıkış yolu olduğu gibi, hiçbir çıkış yolu da olmayabilir. Yani çözüm için bir ve sıfır da dahil olmak üzere “n” kadar olasılık her zaman bulunabilir. Eğitim ortamında şimdilik tek bir yöntem, teknik, taktik, kuram, strateji çoğu kez etkili olmamaktadır. Yani, herbiri teker teker ya da tümü birlikte yeri ve zamanı gelince işe koşulabilir, çünkü bilimde şimdilik yüzde yüz doğru yoktur. Bu durumda her türlü sorun çözücü davranışa eğitim ortamında ve yaşamda yer verilebilir” (Sönmez: 2004).

“Öğretmen yalnız bir yol gösterici olabilir. Her türlü öğrenme ve öğretme etkinliğinde genellikle temele öğrenci alınabilir. Öğretmen genellikle öğrencinin bilgiyi bulup çıkarması, kullanması ve yeniden üretip yaratması için ortamlar düzenlemeli ve olanaklar sunmalıdır ve yalnız ipucu, dönüt, düzeltme vermelidir” (Sönmez, 2001:346-347).

Sönmez’e göre bir günlük ders planı hazırlanırken şu basamaklara ve ilkelere uyulur:

I.Giriş Bölümü:

1-Dikkati Çekme

Bir dersin işlenişinde ilk basamak dikkati çekmedir. Öğretmen dersin başında öğrencilerin dikkatini konuya ve kazandırılacak davranışlara çekmek için olgu, olay, anı gibi etkinliklerden biri veya birkaçını kullanabilir. Bu etkinlikler hem konu ve kazandırılacak davranışlara hem de öğrencilerin yaşına, cinsiyetine, psikolojisine ve sahip olduğu kültürel değerlere uygun olmalı, bunlara ters düşen etkinliklere yer verilmemelidir. Ayrıca bu basamakta yanıtı olmayan, fakat konu ve davranışlarla ilgili olan sorular da dikkati çekme için kullanılabilir.

2-Güdüleme

Bir dersin işlenişinde ikinci basamak güdülemedir. Hangi konu veya ders olursa olsun, öğrencilerin niçin öğrenmek zorunda oldukları bir tartışma ortamı açılarak öğretmen ve öğrencilerle birlikte ortaya konulabilir. Bu güdüleyici tartışma ortamının başlaması için öğretmen ilk girişimi yapabilir. Her örnek olay, davranışlarla ve öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyiyle ilgili olmalıdır. Bu örnek olaylar, öğrenci için güçlü birer güdüleyici olabilirler.

Örnekler, başarılı kişilerin yaşamlarından, anılarından seçilebilir. Bu basamakta kazandırılacak davranışların öğrenci için neden gerekli olduğu konusunda dersin başında kısa bir açıklama yapmak, ya tam güdülemeyi sağlayabilir, ya da hiç etkili olmayabilir. Onun için böyle açıklamalara çoğu kez bel bağlanmamalıdır (Sönmez, 89:2004).

3-Gözden Geçirme

Üçüncü basamak gözden geçirmedir. Derste kazandırılacak hedef ve hedeflerle ilgili davranışlar bu basamakta öğrencilere sunulur. Yani hedef davranışların neler olduğu söylenir, çünkü böyle bir tutum, öğrenme için yol gösterip bir harita olarak iş görebilir. Ayrıca neyi nasıl kazanacakları konusunda öğrencilerin bilgi sahibi olmaları, onların kafasındaki şüpheleri ortadan kaldıracığı için dersin kolayca işlenmesinde katkıda bulunabilir. Üstelik öğrenciler, dersin sonunda kendilerinden beklenenlerin neler olduklarını bildikleri zaman, dersti daha dikkatlice takip edebilirler, kazandırılan davranışlar daha da kalıcı izli olabilir. Bu bölümün başka bir amacı da öğrencilerin dersin gelişme bölümünü dikkatlice dinlemelerini sağlamaktır.

4-Derse Geçiş

Dersin geliştirme bölümüne geçmeden önce ya da dersin bu bölümünde, yani davranışların kazandırılması sırasında öğretmence düzenlenmiş olgu, olay, anı, tablo, resim gibi araç gereçlerin sunulduğu, açıklamaların yapıldığı basamaktır. Bir önceki derste kazandırılan davranışlar bir sonraki ders için geçiş olabilir, fakat bu durumda bir önceki derste kazandırılan davranışlar, bir sonraki derste kazandırılacaklar için ön koşul olmalıdır. Ayrıca "Derse geçiş" bölümünde aşağıda belirtilen konulara dikkat edilmelidir;

- a. Derse geçiş hedef davranışlara göre düzenlenmelidir
- b. Öğretmen bir metin, örnek olay, resim, slayt gibi olguları öğrencilere sunmalıdır.
- c. Eğer araştırma inceleme, iş yaptırma gibi hedefler uygulama ve daha yukarı düzeylerde ise, bu kez öğretmen, iş ve işlem basamaklarını yazmalıdır.

d. Hedef davranışlar güdümlü tartışma yöntemi ile kazandırılacaksa öğrencilerin düşüncelerini açıkça söylemeleri sağlanmalıdır. Bu düşünceler söylenirken öğrencilerin gerekçe belirtmeleri istenmelidir.

II.Geliştirme Bölümü:

Bu bölümde etkinlikler, ara özet ve ara geçişlere yer verilmelidir. Bu basamakta yapılacak her türlü etkinlik hem kazandırılacak davranışa, hem öğrencinin yaşına, cinsiyetine, psikolojisine, değerlerine, hem de eğitim biliminin ilkelerine uygun olmalıdır.

a. Öğrenciye sorulacak sorular ve onlardan beklenen doğru yanıtlar önceden belirlenmelidir. Bu sorular ve yanıtlar kazandırılacak davranışa ve öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine uygun olmalıdır.

b. Eğer öğrenciden doğru yanıt gelmiyorsa, verilecek ipuçları belirlenmelidir.

c. Doğru yanıtlayanlara verilecek pekiştireçler saptanmalıdır.

d. Öğrencinin derse katılımı sağlanmalıdır. Uygulama düzeyinde ve devinişsel alanla ilgili davranışların kazandırılmasında, her bir öğrencinin davranışları yapması ve öğretmence denetim altında tutulması şarttır.

e. Kazandırılacak davranışlarla ilgili araç ve gereçler yeri gelince kullanılmalıdır. Araç ve gereçler hem davranışla ilgili, hem de öğrencinin yaşına, psikososyal durumuna uygun olmalıdır (Bkz-Ek-9, Resim seti).

f. Kazandırılacak davranışa uygun öğrenme ve öğretme yöntemi kullanılmalıdır. Davranışın düzeyi ile bilişsel, duyuşsal, devinişsel ve sezgisel alana ait oluş durumuna göre kullanılacak öğrenme-öğretme yöntemi de değiştirilmelidir.

g. Zaman hedef davranışlara, öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyine göre olmalıdır. Genellikle dersler 40 veya 45 dakika olarak düşünülür. Ayrıca zaman, haftalık ders süresi, dönem ya da yıllık olabilir. Ayrıca her ünitenin sonunda yapılması gerekli olan biçimlendirme ve yetiştirmeye dönük değerlendirme için de belli bir zaman ayrılmalıdır.

h. Üniteler somuttan soyuta, kolaydan zora, basitten karmaşığa, bilinenden bilmeye, birbirinin önkoşulu oluş özelliklerine göre sıralanmalıdır. Üniteler genellikle 3 ile 12 saat arasında olmalıdır. Ünitelerin içeriği, hedef davranışlardan çıkarılmalıdır.

i. Her ünitenin sonunda değerlendirme yapılmalıdır. Burada öğrenciye not verilmelidir. Öğrencinin öğrenme güçlüklerini, eksiklerini belirlemek, bu güçlükleri gidermek eksikleri tamamlamak için bu tür değerlendirme yapılır. Daha sonra ona nerede, nasıl yardım yapılacağı saptanır. Her öğrenci bir üniteyi tam öğrenmeden ondan sonrakine geçilmez. Bunun için ek saatler kullanılmalıdır.

j. Günlük ders planı ne kadar bilimsel ve ayrıntılı hazırlanırsa hazırlansın, onu uygulayacak olan öğretmen istedik niteliklerle donanık değilse, ilk hamlede yetişek amacına beklendik düzeyde ulaşmayabilir. Bunun için öğretmen dizgeli öğretime göre dersin işlenişini öğrenip uygulamalıdır.

k. Eğitim durumunda beş öğrenme-öğretme etkinliği bir arada bulunmalıdır. Bunlar dinleme, görme, tartışma, yapıp-gösterme ve başkasına öğretmedir. Öğrenci önce dinleyecek, sonra görecektir, öğrendikleri üzerinde tartışacak, öğrendiklerini yapıp gösterecek, yani uygulayacak, daha sonra da başkasına öğretecektir.

III. Sonuç Bölümü:

1-Özet

Özetler değişik zamanlarda yapılabilir. Eğer davranışların hepsi bilgi düzeyinde ise, bilgi vermek amacıyla her yardımcı düşünce açıklandıktan sonra özetlemeye gidilebilir. Eğer hedefler değişik düzeylerde ise her hedef kazandırıldıktan sonra bir ara özet yapılabilir. Ara özetlerde yardımcı noktalar söylenmelidir. Dersin sonundaki özetler, tüm yardımcı düşünceler açıklandıktan sonra yapılmalıdır. Son özetle, ana nokta söylenmelidir.

2-Tekrar Güdüleme

Bu basamaktaki amaç, öğrencilerin derse ve öğrendiklerine karşı ilgilerinin devamını sağlamaktır. Etkili bir öğretmen, güdülemeyi ders süresince devam ettirir, çünkü tekrar güdüleme basamağı, derste kazandırılan davranışların önemini öğrencilerin anlamalarını sağlamak için öğretmen açısından son bir fırsattır. Bir önceki derste öğretilen davranışlar, bir sonraki ders için önkoşulsa bu basamak daha da önemli olabilir. Bunu gören öğrenci öğrenilenlerin ne işe yaradığını anlayabilir.

3-Kapanış

Bir dersin planlanmasında en zor basamak kapanıştır. Bu basamakta öğretmen dikkati çekme basamağında sorduğu açık uçlu soruyu tekrar sormalıdır. Eğer bu soruların yanıtları hala verilemiyorsa, ipucu, dönüt ve düzeltme kullanılmalı yine yanıt yoksa eğitim durumunu yeniden düzenlemelidir. Bu tür etkinliklerin tümü hedef davranışlarla ilgili olmalıdır. Eğer gelecek derste işlenecek hedef davranışlarla ilgili öğrencilerin yapacakları ödev, getirecekleri araç gereç varsa, bu bölümde belirtilmelidir. Ayrıca bu basamakta tıpkı dikkati çekmede olduğu gibi arkası yarın türü etkinliklere gidilebilir. Gelecek dersin hedef davranışları ile ilgili örnekler verilip, “Bunun devamını düşünün. Gelecek derste ne olduğunu göreceğiz.” denebilir.

IV.Değerlendirme Bölümü:

Burada öğretmen öğrenciye kazandırmayı amaçladığı hedef davranışların her biri ile ilgili en az bir soru sormalıdır. Dersin bitimine 5-10 dakika kala biçimlendirme ve yetiştirmeye yönelik bir değerlendirme yapmalı ve öğrencilere not vermemelidir. Aldığı sonuçlara göre ders planında gerekli düzeltmelere gitmelidir

4.2. Çalışmada Oluşturulan Eğitim Durumları ile İlgili Açıklamalar

Bu bölümde, hazırlanan eğitim programlarında göz önünde bulundurulmuş noktalara değinilmiştir.

4.2.1. Eğitim Durumlarının Hazırlanmasında Göz Önünde Bulundurulmuş Temel İlkeler

Eğitim durumlarının hazırlanmasında öncelikle;

1. Temel fotoğraf eğitimi gereğine uygun, bir öğretim döneminde öğrencilere kazandırılacak davranışlar saptanmış,
2. Saptanan davranışların kazandırılmasında bir araç olarak kullanılacak görseller belirlenmiş,
3. Her dersin hedeflerine göre ders planları hazırlanmıştır.

4.2.2. Biçimsel Bölüm İle İlgili Açıklamalar

Öğrenme ünitesinin uygulanacağı “Dersin Adı”, “Süre”, öğretim sırasında kullanılacak “Kaynak Kitaplar” ile ilgili açıklamalar ders planlarının biçimsel bölümlerinde yapılmıştır.

4.2.3. Eğitim Durumu Bölümü İle İlgili Açıklamalar

Ders planının “Eğitim Durumu” bölümünde, bir dersin işlenişinde uyulması gereken sıra göz önünde bulundurularak dört aşamalı bir sıra oluşturulmuştur. Bu aşamalar:

1. Giriş Bölümü,
2. Geliştirme Bölümü,
3. Sonuç Bölümü,
4. Değerlendirme Bölümü olarak belirlenmiştir.

4.2.4. Giriş Bölümünün Hazırlanması

Giriş bölümü birbirlerini tamamlayan dört ayrı aşamayı (“dikkati çekme”, “güdüleme”, “gözden geçirme”, “geçiş”) içermektedir.

Giriş bölümünün ilk etkinliği olan “dikkati çekme” aşamasında, çeşitli öğrenme öğretme durumları yaratılarak, öğrenme sürecinin başında, öğrencilerin dikkati, kazandırılacak davranışlara çekilmiş, onlara, neleri öğreneceklerine ilişkin bilgiler verilmiştir.

Giriş bölümünün “güdüleme” aşamasında, her eğitim durumunda değişik ortamlar yaratılarak, öğrencilerin öğrenme güduları harekete geçirilmeye çalışılmıştır.

Giriş bölümünün “gözden geçirme” aşamasında, işlenecek konunun önemine vurgu yapılarak, öğrencilerin derse olan ilgileri artırılmaya çalışılmıştır.

Giriş bölümünün “derse geçiş” aşamasında, öğrencilere, kazanacakları davranışların niteliğine ilişkin ipuçları verilmiştir.

4.2.5. Geliştirme Bölümünün Hazırlanması

Geliştirme bölümü, hazırlanan program gereği, kazandırılması amaçlanan davranışları, her öğrencinin edinebilmesi için yapılan etkinliklerden oluşmaktadır.

Geliştirme bölümünün hazırlanmasında şu noktalara dikkat edilmiştir:

1. Yöneltilen sorulara doğru yanıt gelmediğinde, doğru yanıtı öğrencinin bulabileceği şekilde eğitim ortamları yaratılmasına dikkat edilmiştir.
2. Öğretimde görsel uyaranlardan yararlanılmıştır.
3. Her öğrencinin derse katılımını sağlayacak nitelikte eğitim ortamları oluşturulmaya çalışılmıştır.
4. Her ara özetle öğrencilerin dikkatini yeniden derse yönlendirmek için kısa açıklama ve sunular yapılmıştır.
5. Ara geçişlerde, öğrencilerin kazanacakları yeni davranışların neler olduğuna dair bilgiler verilmiş, yeni öğrenme durumları yaratılmıştır.

4.2.6. Sonuç Bölümünün Hazırlanması

Eğitim durumlarının sonuç bölümü, “son özet”, “tekrar güdüleme” ve “kapanış” aşamalarından oluşmuştur.

Son özet basamağında, kazandırılması amaçlanan davranışlar değerlendirilmiştir.

Tekrar güdüleme aşamasında, edinilen bilgilerin, öğrenciler için neden önemli olduğuna vurgu yapan kısa konuşmalar yer almıştır.

Kapanış aşamasında, dersin bütünlüğünü sağlamak amacıyla ders başında yaratılan öğrenme ortamı tekrar sağlanarak, öğrencilerin dersi gözden geçirmeleri hedeflenmiştir.

4.2.7. Değerlendirme Bölümünün Hazırlanması

Eğitim durumlarının son bölümünde, kazandırılması amaçlanan davranışların, öğrencilere ne kadar kazandırılabilmesine dair, her eğitim durumu için farklı değerlendirme soruları sorulmuş ya da öğrencilerden yorumsal bir değerlendirme beklenmiştir.

Eğitim durumlarının bu bölümünde, öğrencilerin, amaçlanan davranışları kazanıp kazanamadıklarının saptanması amaçlanmıştır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuçlar

Bu çalışmada, üniversitelerde temel fotoğraf eğitiminin gerekleri belirlenmiş, gereklere uygun bir temel fotoğraf eğitimi program tasarısı geliştirilmiş ve aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

Temel fotoğraf eğitiminin, dal ayrımı gözetilmeksizin, üniversitelerin tüm programlarında uygulanabilecek bir görsel okur yazarlık dersi olduğu sonucuna varılmıştır.

Temel fotoğraf eğitiminin, diğer sanat eğitimi disiplinlerinden farklı olarak, yeteneğe dayalı bir eğitim olmadığından, her programda uygulanabilirliği yüksek ve ekonomik bir ders programı olduğu anlaşılmıştır.

Temel fotoğraf eğitiminin, eğitim kurumu için fazladan araç gereç gerektirmeyen, var olan koşullarda gerçekleştirilebilecek bir eğitim olduğu anlaşılmıştır.

Temel fotoğraf eğitimi programı hazırlanırken, programın uygulanabilirliğini yükseltmek için, önceliğin teknik değil, düşünsel içeriğe verilmesi gerektiği anlaşılmıştır.

Hazırlanan program içeriğinde kullanılan görsellerin, düşünsel boyutta da öğrenciye katkı sağlayacak nitelikte seçilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Temel fotoğraf eğitiminin, yalnızca fotoğraf üretmeye değil, görsel bir malzemeyi incelemeye, eleştirmeye yetecek düzeyde bir içerikte hazırlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Fotoğrafın, sanat da üretilebilen bir alan olmasının yanında, diğer sanat dallarıyla olan ilişkisi nedeniyle, öğrenciye sanat tarihi donanımı da kazandırabilecek bir alan olduğu sonucuna varılmıştır.

Hazırlanan programda, öğrenciye fotoğrafa dair doğrular kazandırmak yerine eleştirel yaklaşımı benimsetmenin amaçlanması gerektiği anlaşılmıştır.

Hazırlanan programda öğrenciyi değerlendirme yönteminin, öğrencinin fotoğrafa yaklaşımındaki eleştirel niteliğe öncelik vermesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Üniversiteler için temel fotoğraf programı adı altında oluşturulan bu program tasarısının uygunluğu, eğitim kurumlarında yapılacak deneysel çalışmalarla sınanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Adanır, Oğuz. "Eski Dünyaya Yeni Bir Bakış", **Fotoğraf Neyi Anlatır?**. (Der.: C. Aydemir), Hayalbaz Kitaplığı, İstanbul, 2007
- Ak, Seyit Ali. **Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı 1923-1960**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2001.
- Alpan, Gülgün. **Görsel İletişim**. Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 2005.
- Arnheim, Rudolf. **Görsel Düşünme**. (Çev.: R. Ögdül), Metis Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2007.
- Artut, Kazım. **Sanat Eğitimi**. Anı Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Bajac, Quentin. **Karanlık Odanın Sırları**. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004.
- Baret, Terry. **Fotoğrafı Eleştirmek**. Hayalbaz Kitaplığı, İstanbul, 2009.
- Barthes, Roland. **Camera Lucida**. Çev.: R. Akçakaya, Altıkkırkbeş Yayınları, İstanbul, 2000.
- Bayhan, Mehmet. "Fotoğraf Sözcüğü Tarihçesi", **Fotoğraf Sanatı Dergisi**. İstanbul, 1997.
- Benjamin, Walter. **Fotoğrafın Kısa Tarihçesi**. Çev.: İ. Maga, YGS Yayınları, İstanbul, 2006.
- Berger, John. **Görme Biçimleri**. Çev.: Y. Salman, Metis Yayınları, İstanbul, 2000
- Berger, John. **Görünüre Dair Küçük Bir Teoriye Doğru Adımlar**. (Çev.: B. Somay), Metis Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, 2007.
- Berger ve Mohr. **Anlatmanın Başka Bir Biçimi**. (Çev.: O. Akınhay), Agora Kitaplığı, İstanbul, 1. Baskı, 2007.
- Bozkurt, Nejat. **Sanat ve Estetik Kuramları**. Asa Kitabevi, Bursa, 4. Baskı, 2004.
- Buren, Daniel. "Dikkatli Ol", **Sanatın Felsefesi Felsefenin Sanatı**. (Der.: M. Yılmaz), Ütopya Yayınevi, Ankara, 2. Baskı, 2009.
- Çalışlar, Aziz. **Ansiklopedik Kültür Sözlüğü**. Altın Kitaplar Yayınevi, 1983.

- Çakır İlhan, Ayşe. **Üniversitelerde Sanat Eğitiminin Gerekliliği**. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:27, Sayı:1, sayfa: 173-183, Ankara, 1994.
- Erbay, Mutlu. **Plastik Sanatlar Eğitimi**. Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 1997.
- Eriñç, M. Sıtkı **Kültür Sanat Sanat Kültür**. Çınar Yayınları, İstanbul 1995.
- Eriñç, M. Sıtkı **Sanat Psikolojisi'ne Giriş**. Ütopya Yayınevi, Ankara, 2. Baskı, 2004.
- Eriñç, M. Sıtkı **Sanat Sosyolojisine Giriş**. Ütopya Yayınevi, Ankara, 1. Baskı, 2009.
- Ersoy, Ayla. **Sanat Kavramlarına Giriş**. Beste Yayınevi, İstanbul, 1983.
- Ertan, Güler. **Çağdaş Fotografi Sanatı**. Sayılı Matbaa, İstanbul, 1977
- Ertan, Güler. **Türk Fotoğrafında 1960 Sonrası**. Bileşim Yayınevi, İstanbul, 2005.
- Erzen, Jale N. **Fotoğraf Notları**. Say Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 2004.
- Farago, France. **Sanat**. (Çev.: Ö. Doğan), Doğu Batı Yayınları, Ankara, 1. Baskı, 2006.
- Fischer, Ernst. **Sanatın Gerekliliği**. (Çev.: C. Çapan), Payel Yayınları, Ankara, 1995)
- Freund, Gisèle. **Fotoğraf ve Toplum**. Sel Yayıncılık, İstanbul, 2. baskı, 2008.
- Gombrich, E. H., **Sanatın Öyküsü**. (Çev.: E. Erduran, Ö. Erduran), Remzi Kitabevi, İstanbul, 1997.
- Gökgöz, Aydemir. **Bütün Yönleriyle Fotoğrafçılık, Siyah-Beyaz ve Renkli**. Odak Yayınevi, İstanbul, 1980.
- İmer, Ümit. **Her Yönüyle Modern Fotoğraf Sanatı**. Geçit Kitabevi, İstanbul, 1977.
- Kagan, Moissej. **Güzellik Bilimi Olarak Estetik ve Sanat**. (Çev.: A. Çalışlar), Altın Kitaplar, İstanbul, 1982.

- Kanburoğlu, Özer. **A'dan Z'ye Fotoğraf**. Say Yayınları, İstanbul, 1. baskı, 2004.
- Kandinsky, Vassily. **Sanatta Zihinsellik Üstüne**. (Çev.: T. Duran), Hayalbaz Kitaplığı, İstanbul, 1. Baskı, 2009.
- Kasım, Metin. **Fotoğraf Öğrenirken**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
- Kavcar, Cahit. **Gençliğin Daha İyi Eğitimi**. İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara, 1986.
- Kırıšođlu ve Stokrocki. **İlköğretim Sanat Öğretimi**. YÖK Yayınları, Ankara, 1997.
- Kuspit, Donald. **Sanatın Sonu**. (Çev.: Y. Tezgiden), Metis Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, 2006.
- Lenoir, Béatrice. **Sanat Yapıtı**. (Çev.: A. Derman), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 4. Baskı, 2005.
- Matara, Birsel. "Eski Dünyaya Yeni Bir Bakış", **Fotoğraf Neyi Anlatır?**. (Der.: C. Aydemir), Hayalbaz Kitaplığı, İstanbul, 2007.
- May, Rollo. **Yaratma Cesareti**. (Çev.: A. Oysal), Metis Yayınları, İstanbul, 1998.
- Prinet, Jean. **Fotoğraf Sanatı**. (Çev.: K. Kültuğ), Gelişim Yayınları, İstanbul, 1976.
- Özdemir, Beyhan. "Çağdaş Sanat Akımları ve Fotoğraf", **Fotoğraf Neyi Anlatır?**. (Der.: C. Aydemir), Hayalbaz Kitaplığı, İstanbul, 2007.
- Özendes, Engin. **Türkiye'de Fotoğraf**. İletişim Yayınları, İstanbul, 1992.
- Price, Mary. **Fotoğraf- Çerçvedeki Gizem**. (Çev.: K. Koş), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 2004.
- San, İnci. **Sanat Eğitimi Kuramları**. Ütopya Yayınevi, Ankara, 2003.
- San İnci ve Çakır İlhan Ayşe. **Sanat Eğitiminde Sanat Biliminin Rolü**. Naturel Yayıncılık, Ankara, 1. Baskı, 2006.
- Sever, Sedat. **Çocuk ve Edebiyat**. Kök Yayıncılık, Ankara, 1. Baskı, 2003.

- Sever, Sedat. **Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme**. Anı Yayıncılık, Ankara, 1997.
- Sontag, Susan. **Fotoğraf Üzerine**. Altıkkırkbeş Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, 1999.
- Sungur, Nuray. **Yaratıcı Düşünce**. Evrim Yayınları, İstanbul, 1997.
- Şirlakoğlu, Altınay. **Kültürel Yaşam ve Sanata Etkileri Bakımından Sanat Eğitimi ve Sanat Eğitimi Programlarının Önemi**. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2004.
- Timuçin, Afşar. **Estetik**. Bulut Yayınları, İstanbul, 2000.
- Topçuoğlu, Nazif. **Fotoğraf Ölmedi Ama Tuhaf Kokuyor**. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2000.
- Topçuoğlu, Nazif. **İyi Fotoğraf Nasıl Oluyor Yani**. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1. Baskı, 1992.
- Türkdoğan, Galip. **Sanat Eğitimi Yöntemleri**. Ayyıldız Yayınları, Ankara, 1981.
- Ünver, Erdem. **Sanat Eğitimi**. Nobel Yayınevi, Ankara, 2002.

EK-1

**EĞİTİM PROGRAMI İÇİN BELİRLENEN HEDEFLER VE HEDEF
DAVRANIŞLAR**

Hedef: Fotoğraf ile ilgili temel kavramların bilgisi

Davranışlar:

1. Işık, duyarlık, karanlık kutu, pozitif, negatif, bakaç, kavramlarının tanımlarını söyleme/ yazma
2. Yukarıda belirtilen kavramların tanımlarını bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
3. Boş bırakılan yere ilgili kavramı söyleme/yazma.

Hedef:Fotoğrafın tarihsel ve teknolojik gelişimi bilgisi

Davranışlar:

1. Camera Obscura, optik prensip, perspektif, pozlama (ışıklama) kavramlarını açıklayabilme.
2. Kaydedilen ilk fotografik görüntünün kim tarafından oluşturulduğunu söyleme.
3. Tescil edilen ilk fotoğraf makinesinin hangi yılda ve kim tarafından tescil edildiğini söyleme.
4. Fotoğraf teriminin ilk olarak kim tarafından kullanıldığını söyleme.
5. İlk cam negatif- pozitifin hangi yılda kim tarafından kullanıldığını söyleme.

Hedef: Fotoğrafı oluşturan unsurların bilgisi

Davranışlar:

1. Fotoğrafı oluşturan üç temel unsuru söyleme.
2. Fotorafta ışığın neden önemli olduğunu söyleme.
3. Fotoğraf sözcüğünün kökensel olarak nasıl türediğini söyleme.

Hedef: Fotoğraf makinelerinin sınıflanması ile ilgili İlkeler

Davranışlar:

1. Fotoğraf makinelerinin, görüntü kaydeden yüzeylere göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
2. Fotoğraf makinelerinin, film boyutlarına göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
3. Fotoğraf makinelerinin objektiflerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
4. Fotoğraf makinelerinin özel amaçlara göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.

5. Fotoğraf makinelerinin bakaç sistemlerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
6. Fotoğraf makinelerinin, netleme sistemlerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
7. Fotoğraf makinelerinin ışıklama sistemlerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.

Hedef: Objektifin tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Objektif kavramını tanımlayabilme.
2. Odak uzunluğu kavramını tanımlayabilme.
3. Netlik ayarını belirleyen faktörleri söyleyebilme.

Hedef: Objektiflerin sınıflandırılması ile ilgili ilkelerin bilgisi

Davranışlar:

1. Objektiflerin genel olarak kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
2. Örnek fotoğraflara bakarak, çekilen fotoğrafın hangi objektifle çekilmiş olabileceğine dair fikir yürütme.

Hedef: Objektifin teknik Özellikleri Bilgisi

Davranışlar:

1. Maksimum diyafram açıklığı kavramını tanımlayabilme.
2. Objektifin çizgi ayırma gücünü açıklayabilme.
3. Objektifin keskinlik özelliğini açıklayabilme.

Hedef: Örtücünün tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Örtücü kavramını tanımlayabilme.
2. Örtücülerin kaç sınıfa ayrıldığını söyleyebilme.
3. Örtücü değerlerinin fotoğrafa nasıl etki ettiğini söyleyebilme.
4. Örtücünün işlevini söyleyebilme.
5. Blur etkisinin tanımını yapabilme.
6. Pan etkisinin tanımını yapabilme.

Hedef: Diyaframın tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Diyafram kavramını tanımlayabilme.

2. Diyafram türlerini söyleyebilme.
3. Diyafram değerlerinin fotografik görüntüye etkilerini söyleyebilme.
4. Diyaframın işlevini açıklayabilme.

Hedef: Örtücü ve diyafram ilişkisinin bilgisi

Davranışlar:

1. Net alan derinliği kavramını tanımlayabilme.
2. Net alan derinliğini etkileyen faktörleri açıklayabilme.
3. Saydama yansıtılan fotoğraflardaki örtücü ve diyafram ilişkisi hakkında fikir yürütebilme.

Hedef: Filtrenin tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Filtre kavramını tanımlayabilme.
2. Filtre çeşitlerinin neler olduğunu söyleyebilme.
3. İşlevlerine göre filtre türlerini sıralayabilme.
4. Filtre çarpanı ve ışık ölçümü ilişkisi hakkında fikir yürütebilme.
5. Kenar kararması etkisinin tanımını yapabilme.

Hedef: Flaşın tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Flaş kavramını tanımlayabilme.
2. Flaş eşleme hızı kavramını açıklayabilme.
3. Flaşın kullanım alanlarını açıklayabilme.
4. Kırmızı göz etkisi kavramını ve nedenlerini açıklayabilme.

Hedef: Kompozisyonun tanım ve öneminin bilgisi

Davranışlar:

1. Kompozisyon kavramını tanımlayabilme.
2. Fotoğrafta kompozisyonu belirleyen 3 temel unsuru sıralayabilme.
3. Kompozisyon düzenleme çeşitlerini sıralayabilme.
4. Fotoğrafta aktif düzenleme kavramını açıklayabilme.
5. Fotoğrafta pasif düzenleme kavramını açıklayabilme.
6. Gösterilen örneklerdeki kompozisyon şeklini açıklayabilme.
7. Açık kompozisyon kavramını tanımlayabilme, gösterilen örneklerde açık kompozisyonu tanıyabilme.

8. Kapalı kompozisyon kavramını tanımlayabilme, gösterilen örneklerde açık kompozisyonu tanıyabilme.

Hedef: Kompozisyonda içeriksel unsurların bilgisi

Davranışlar:

1. Fotoğrafta yaşam ögesi kavramını açıklayabilme.
2. Mutlak An kavramını açıklayabilme.
3. Bakış açısı kavramını açıklayabilme.
4. Bakış mesafesi kavramını açıklayabilme.
5. Bakış yüksekliği kavramını açıklayabilme.

Hedef: Kompozisyonda biçimsel unsurların bilgisi

Davranışlar:

1. Kompozisyonda ilgi merkezi kavramını açıklayabilme.
2. Kompozisyonda sadelik kavramını açıklayabilme.
3. Kompozisyondaki grafik öğelerin işlevini açıklayabilme.
4. Kompozisyonda ritm kavramını açıklayabilme.
5. Kompozisyonda uyum kavramını açıklayabilme.
6. Kontrast kavramını açıklayabilme.
7. Kompozisyonda doku kavramını açıklayabilme.
8. Kompozisyonda hareket unsurunu açıklayabilme.

Hedef: Belgesel fotoğrafın temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Belge kavramını tanımlayabilme.
2. Belgeleme ve fotoğraf arasındaki temel ilişkiyi açıklayabilme.
3. Teknik anlamda belgesel fotoğrafı açıklayabilme.
4. İçeriksel anlamda belgesel fotoğrafı açıklayabilme.
5. Haber fotoğrafı ve belgesel fotoğraf arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.
6. Haber fotoğrafı ve belgesel fotoğraf arasındaki farkları açıklayabilme.

Hedef: Belgesel fotoğrafın ortaya çıkış koşullarının bilgisi

Davranışlar:

1. İnsanoğlundaki belgeleme isteği hakkında fikir yürütebilme.

2. Tarihsel süreçte insanlığın görüntülere yüklediği anlamlar hakkında açıklama yapabilme.
3. Fotoğraf ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.
4. İlk belgesel fotoğraf çalışmasını kimlerin ve neden gerçekleştirdiğini açıklayabilme.
5. Belgesel fotoğraf çalışmalarının hangi ihtiyacı gidermek amacıyla ortaya çıktığını söyleyebilme.

Hedef: Belgesel fotoğrafta anlatım yöntemlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Fotoğrafta sunumun önemini açıklayabilme.
2. Belgesel fotoğraf çalışmasının amaca uygunluğunu sağlamada kullanılacak yolları söyleyebilme.
3. Fotoğraflar arasındaki ilişkinin, anlatıma etkisini açıklayabilme.
4. Foto öykü kavramını açıklayabilme.
5. Fotoğraflarda yazı kullanımının etkilerini açıklayabilme.

Hedef: Portre fotoğrafının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Portre kavramını tanımlayabilme.
2. Portre fotoğrafının temel amaçlarının söyleyebilme.
3. Portre fotoğrafının temel özelliklerinin neler olduğunu söyleyebilme.

Hedef: Portre fotoğrafının teknik özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Portre çekiminde objektif seçiminde nelere dikkat edileceğini söyleyebilme.
2. Portre çekiminde aydınlatma şekillerini sıralayabilme.
3. Önden aydınlatma kavramını tanımlayabilme.
4. Yandan aydınlatma kavramını tanımlayabilme.
5. Üstten aydınlatma kavramını tanımlayabilme.
6. Arkadan aydınlatma kavramını tanımlayabilme.

Hedef: Soyut fotoğrafın temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Soyut fotoğraf kavramını tanımlayabilme.

2. Fotoğrafta soyutlama kavramını açıklayabilme.
3. Fotoğrafın nesnel gerçeklikle ilişkisini açıklayabilme.
4. Soyut fotoğrafın, diğer sanat dalları ile ilişkisini açıklayabilme.

Hedef: Soyut fotoğrafta fotoğrafçı ve izleyicinin etkilerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Soyut fotoğrafta kompozisyonun önemini açıklayabilme.
2. Soyut fotoğrafta, fotoğrafçının çalışma şeklini açıklayabilme.
3. Soyut fotoğrafta izleyici algısını açıklayabilme.

Hedef: Doğa fotoğrafının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Doğa kavramını tanımlayabilme.
2. Doğa fotoğrafı kavramını tanımlayabilme.
3. Canlı doğa kavramını tanımlayabilme.
4. Cansız doğa kavramını tanımlayabilme.
5. Yabanıl hayat fotoğrafçılığı kavramını tanımlayabilme.
6. Manzara fotoğrafı kavramını tanımlayabilme.

Hedef: Doğa fotoğrafçılığında araç gereç özelliklerinin bilgisi:

Davranışlar:

1. Doğa fotoğrafçılığı için gerekli araç gereçleri sıralayabilme.
2. Doğa fotoğrafı çeken fotoğrafçının dikkat etmesi gereken durumları açıklayabilme.
3. Doğa fotoğrafı çekerken ışık koşullarının nasıl kullanılabileceğini açıklayabilme.

Hedef: Fotoğraf ve sanat ilişkisinin temel özellikleri bilgisi

Davranışlar:

1. Resim ve fotoğraf ilişkisini açıklayabilme.
2. Sanat eserinin ontolojik ve epistemolojik varlığını açıklayabilme.
3. Fotoğrafın görsel sanatlarla ilişkisini açıklayabilme.
4. Sanat eserinde bulunması gereken temel nitelikleri açıklayabilme.
5. Sanat üzerine genel düşünceleri söyleyebilme.
6. Sayısal teknolojinin fotoğraf üzerindeki etkilerini açıklayabilme.

Hedef: Eleştiri kavramının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Eleştiri kavramını tanımlayabilme.
2. Eleştirinin değerini açıklayabilme.
3. Eleştiri kaynaklarını açıklayabilme.
4. Eleştiri çeşitlerini açıklayabilme.
5. Eleştiriye karşı yaklaşımları açıklayabilme.

Hedef: Fotoğraf eleştirisi kavramının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Betimleme kavramını tanımlayabilmek.
2. Betimlemenin, hangi sorulara yanıt vermesi gerektiğini açıklayabilmek.
3. Betimsel bilgi kavramını açıklayabilmek.
4. Yorumlama kavramını tanımlayabilmek.
5. Fotoğraf kategorilerini sıralayabilmek.
6. Betimsel fotoğraf kavramını açıklayabilme.
7. Açıklayıcı fotoğraf kavramını açıklayabilme.
8. Yorumsal fotoğraf kavramını açıklayabilme.
9. Etik açıdan değerlendirici fotoğraf kavramını açıklayabilme.
10. Estetik açıdan değerlendirici fotoğraf kavramını açıklayabilme.
11. Kuramsal fotoğraf kavramını açıklayabilme.

Hedef: Temel fotoğraf eğitimi dersi boyunca edinilen kazanımların bilgisi

Davranışlar:

1. Bir fotoğrafı, ışık konusunda değerlendirilebilme.
2. Bir fotoğrafın çekildiği objektifin açısına yönelik değerlendirmede bulunabilme.
3. Bir fotoğrafı, kompozisyon unsurlarını göz önünde bulundurarak değerlendirebilme.
4. Bir fotoğrafın sanatsal özelliklerine yönelik okumada bulunabilme.
5. Bir fotoğraftan yola çıkarak özgün tümceler kurabilme.

EK-2

EĞİTİM DURUMLARI

DERS PLANI 1

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., İmer, Ümit. Her Yönüyle Fotoğraf Sanatı., Benjamin, Walter. Fotoğrafın Kısa Tarihçesi., Bajac, Quentin. Karanlık Odanın Sırları.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Fotoğraf eğitiminde gerekli temel kavramların öğretilmesi.
- b) Tarihsel açıdan fotoğrafın gelişiminin kavratılması.
- c) Teknolojik açıdan fotoğrafın gelişiminin kavratılması.
- d) Fotoğraf makinesinin temel işleyiş prensiplerinin kavratılması.
- e) Fotoğrafi oluşturan unsurların kavratılması.
- f) Sınıflamalı olarak, fotoğraf makinelerinin tanıtılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Fotoğraf ile ilgili temel kavramların bilgisi

Davranışlar:

1. Işık, duyarkat, karanlık kutu, pozitif, negatif, bakaç, kavramlarının tanımlarını söyleme/ yazma
2. Yukarıda belirtilen kavramların tanımlarını bir dizi seçenek arasından seçip işaretleme.
3. Boş bırakılan yere ilgili kavramı söyleme/yazma.

Hedef 2:Fotoğrafın tarihsel ve teknolojik gelişimi bilgisi**Davranışlar:**

1. Camera Obscura, optik prensip, perspektif, pozlama (ışıklama) kavramlarını açıklayabilme.
2. Kaydedilen ilk fotografik görüntünün kim tarafından oluşturulduğunu söyleme.
3. Tescil edilen ilk fotoğraf makinesinin hangi yılda ve kim tarafından tescil edildiğini söyleme.
4. Fotoğraf teriminin ilk olarak kim tarafından kullanıldığını söyleme.
5. İlk cam negatif- pozitifin hangi yılda kim tarafından kullanıldığını söyleme.

Hedef 3: Fotoğrafı oluşturan unsurların bilgisi**Davranışlar:**

1. Fotoğrafı oluşturan üç temel unsuru söyleme.
2. Fotoğrafta ışığın neden önemli olduğunu söyleme.
3. Fotoğraf sözcüğünün kökensel olarak nasıl türediğini söyleme.

Hedef 4: Fotoğraf makinelerinin sınıflanması ile ilgili ilkeler**Davranışlar:**

1. Fotoğraf makinelerinin, görüntü kaydeden yüzeylere göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
2. Fotoğraf makinelerinin, film boyutlarına göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
3. Fotoğraf makinelerinin objektiflerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
4. Fotoğraf makinelerinin özel amaçlara göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
5. Fotoğraf makinelerinin bakaç sistemlerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
6. Fotoğraf makinelerinin, netleme sistemlerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
7. Fotoğraf makinelerinin ışıklama sistemlerine göre kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Fotoğraf, bulunuşundan bugüne dek, pek çok gelişim aşaması geçirmiştir. Bazen günlük hayatta işlevsel ihtiyaçları karşılamış, bazen de sanatsal bir anlatım yöntemi olarak kişilerin kendi dünyalarını yansıtmalarına yardımcı bir üretim aracı olmuştur.

“Herkes hayatının herhangi bir anında, bir fotoğrafı görüp nasıl çekildiğini merak etmiştir. Hepimizin cep telefonlarında dahi fotoğraf makineleri bunuyor, ama neden o fotoğraflar gibi görüntüler üretemiyoruz. Sizi etkileyen bu fotoğrafların sırrı ne olabilir?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi, öğretmenin yeter sayıdaki öğrenciye söz vermesi; alınan yanıtlara “doğru” ya da “yanlış” dememesi.

Öğretmenin, “Bu sorunun yanıtını bu ders ve ilerleyen derslerle birlikte bulacaksınız. Bu soruyu sizlere dersin bitiminde tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Tüm görsel ifade yöntemlerinde, konuya olan hakimiyet, anlatım gücünüzü etkileyen en önemli faktördür. Bu dersimizde fotoğraftaki temel kavramları ve fotoğrafın gelişim sürecini öğrenerek, önemli bir görsel ifade şekli olan fotoğraf disiplinine adım atmış olacaksınız” demesi ve “Bir fotoğrafı incelerken kullandığınız terimleri söyler misiniz?” sorusunu sınıfa yönelterek yeter sayıda öğrenciye söz vermesi.

Öğretmenin, “İşte bu derste, bir fotoğrafı incelemek için gerekli donanımları kazanmaya başlayacaksınız. Bu kazanımlar, ilerde, bir fotoğrafı teknik ve içerik yönünden inceleyebilmeniz için size yardımcı olacaktır” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde fotoğraf ile ilgili temel kavramların neler olduğunu, fotoğraf makinesinin temel özelliklerini, fotoğrafın teknolojik ve tarihsel gelişimini ve fotoğrafı oluşturan unsurları inceleyeceğiz. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak.

Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğraf, bir görme biçimidir. Hepimiz fotoğraf çekerek var olan dünyayı iki boyutlu bir yüzeye düşürürüz; ama hiçbirimizin çektiği kare, bir diğeriyle aynı olamaz. Bu yüzden, fotoğraf çekerek kendimizi ifade edebilir, kendi görme biçimimizi aktarabiliriz. Bu derste, bu ifade biçiminin temel unsurlarını sizlere aktaracağım. Öğrendiğiniz bu konular sayesinde, sonraki derslerde konuya daha çok hakim olabileceksiniz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. “Fotoğraf nedir?” başlıklı saydamın gösterilmesi (bkz. Şekil 1). Yeter sayıda öğrenciden yanıt alındıktan sonra, içinde “Fotoğraf = Işık+ Yazı” açıklaması bulunan saydamın gösterilmesi (bkz. Şekil 2).
2. Fotografik görüntünün oluşabilmesi için gerekli üç unsurun, ışık, duyarlık ve karanlık bir kutu olduğunun söylenmesi ve saydamlarla örnekler gösterilmesi (bkz. Şekil 3).
3. İlk fotografik görüntüleme aracı olan “camera obscura”nın bulunduğu saydamın gösterilmesi ve nasıl işlediğine dair bilgi verilmesi (bkz. Şekil 4).
4. Fotografik görüntüleme sistemlerine ilk olarak ressamların ihtiyaç duyduğunu ve bu ihtiyacın doğayı daha kusursuz şekilde resmedebilme tutkusundan kaynaklandığının açıklanması ve görsellerle desteklenmesi.
5. Tescil edilen ilk fotoğraf makinesinin 1839 yılında Daugerre tarafından üretilen ve tescil ettirilen Daugerretype olduğunun söylenmesi ve ilgili saydamın gösterilmesi (bkz. Şekil 5).
6. Öğretmenin, “Anlatmadığım veya anlamadınız bir konu var mı? ” diye sorarak öğrencilerin ilgi düzeyini gözlemlenmesi. Eksik kalan ya da anlaşılmayan noktalar varsa açıklayıp yeni bir örnek vermesi.

7. Daugerretype ile çekilmiş ilk fotoğrafların (Edgar Allen Poe ve Abraham Lincoln portreleri) gösterilmesi (bkz. Şekil 6-7).
8. Negatifin ilk olarak Henry Fox Talbot tarafından kullanıldığıının söylenmesi ve ilgili saydamın gösterilmesi (bkz. Şekil 8).
9. Öğretmenin, aşağıdaki soruların her birini öğrencilere sorması ve doğru yanıtla pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtla düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı vermesi.

SORULAR

1. Fotoğraf sözcüğü, hangi iki sözcükten türemiştir?
2. Fotografik görüntünün oluşumunda hangi üç unsur rol oynamaktadır?
3. İlk fotografik görüntüleme aracının adı nedir?
4. Hangi meslek grubu, fotografik görüntü oluşturma ihtiyacını duymuştur/ neden?
5. Tescil edilen ilk fotoğraf makinesi kim tarafından ve hangi yılda üretilmiştir?
6. Tescil edilen ilk fotoğraf makinesinin adı nedir?
7. Negatifi ilk olarak kim, hangi yılda kullanmıştır?

ARA ÖZET: Fotoğraf konusunda okur yazar olmak, konu hakkında gelişim sırasına göre ve birikmeli olarak bilgi birikimi edinmeyi gerektirir. Bu ise her şeyden önce tüm anlatılanları dinleyip, görselleri izleyerek görsel hafızamızda bunları bütünleştirmemiz yoluyla olacaktır.

ARA GEÇİŞ:

Öğretmenin “Fotoğraf makinesinin nasıl işlediğini öğrenebilmek için öncelikle nasıl bir makineyi incelediğimizi bilmemiz gerekir. Bunun için şimdi, fotoğraf makinelerinin hangi özelliğe göre kaç sınıfa ayrıldığı konusu üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Fotoğraf makinelerinin, görüntü kaydeden yüzeylere göre iki sınıfa ayrıldığını; bunların, film kullanan makineler ve sayısal algılayıcı kullanan makineler olduğunun söylenmesi ve ilgili saydamın gösterilmesi (bkz. Şekil 9).
2. Fotoğraf makinelerinin, film boyutlarına göre beş sınıfa ayrıldığını ve bunların; büyük format makineler, orta format makineler, küçük format makineler, minyatür format makineler ve aps makineler olduğunun söylenmesi ve ilgili saydamların gösterilmesi (bkz. Şekil 10-11-12-13).
3. Fotoğraf makinelerinin objektiflerine göre iki sınıfa ayrıldığını ve bunların; sabit objektifli makineler ve değişken objektifli makineler olduğunun söylenmesi, ilgili saydamların gösterilmesi (bkz. Şekil 12).
4. Fotoğraf makinelerinin özel amaçlara göre dört sınıfa ayrıldığını ve bunların; polaroid makineler, panoramik makineler, stereoskopik makineler, sualtı makineleri olduğunu söyleme ve ilgili saydamları gösterme (bkz. Şekil 14-15-16).
5. Fotoğraf makinelerinin bakaç sistemlerine göre dört sınıfa ayrıldığını ve bunların; basit bakaçlı makineler, optik bakaçlı makineler, refleks/ yansıtmalı bakaçlı makineler, lcd bakaçlı makineler olduğunu söyleme ve ilgili saydamları gösterme (bkz. Şekil 17).
6. Fotoğraf makinelerinin, netleme sistemlerine göre üç sınıfa ayrıldığını ve bunların; elle (manuel) netlemeli makineler, otomatik netlemeli makineler, netlik gerektirmeyen makineler olduğunu söyleme ve ilgili saydamları gösterme (bkz. Şekil 18).
7. Fotoğraf makinelerinin ışıklandırma sistemlerine göre iki sınıfa ayrıldığını ve bunların; elle(manuel) pozlamalı makineler ve otomatik pozlamalı makineler olduğunu söyleme ve ilgili saydamları gösterme (bkz. Şekil 19).
8. Öğretmenin, aşağıdaki soruların her birini öğrencilere sorması ve doğru yanıtla pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da

yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı vermesi.

SORULAR

1. Fotoğraf makineleri, görüntü kaydeden yüzeylere göre kaç sınıfa ayrılır?
2. Fotoğraf makineleri, film boyutlarına göre kaç sınıfa ayrılır?
3. Fotoğraf makineleri, objektiflerine göre kaç sınıfa ayrılır?
4. Fotoğraf makineleri, özel amaçlara göre kaç sınıfa ayrılır?
5. Fotoğraf makineleri, bakaç sistemlerine göre kaç sınıfa ayrılır?
6. Fotoğraf makineleri, netleme sistemlerine göre kaç sınıfa ayrılır?
7. Fotoğraf makineleri ışıklandırma sistemlerine göre kaç sınıfa ayrılır?
8. Daha önce fotoğraf çektiğiniz bir makineyi hatırlamaya çalışın, sizce bu makine yukarıdaki sınıflamalardan hangisine dahil edilebilir?

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf okur yazarı olabilmek, öncelikle fotoğraf disiplini ile ilgili bilgi donanımını gerektirmektedir. Bu nedenle temel kavramlardan başlayarak bir fotoğraf eğitimi almak, kişinin konudaki yetkinliğine katkılar sağlayacaktır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, bir fotoğrafı incelemek için gerekli donanımları kazanmaya başladınız. Bu kazanımlar ve sonraki öğrenmeleriniz ilerde, bir fotoğrafı teknik ve içerik yönünden inceleyebilmeniz için size yardımcı olacaktır” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum: Sizi etkileyen fotoğrafların sırrı ne olabilir?” demesi ve yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Fotoğraf terimi, hangi iki kelimedenden türemiştir söyleyiniz.
2. Fotografik görüntünün oluşabilmesi için gerekli 3 unsurun neler olduğunu açıklayınız.
3. İlk fotografik görüntüleme aracının adını söyleyiniz.

4. İlk fotografik görüntüyü kim, hangi yılda elde etmiştir söyleyiniz.
5. Fotoğraf makineleri temel olarak kaç sınıfa ayrılır söyleyiniz.

DERS PLANI 2

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., Gökgöz, Aydemir. Bütün Yönleriyle Fotoğrafçılık, Siyah-Beyaz ve Renkli., Kasım, Metin. Fotoğraf Öğrenirken.,

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Objektifin tanım ve işlevlerinin kavratılması.
- b) Odak uzunluğu ve diyafram açıklığı konularının kavratılması.
- c) Objektiflerin kaç sınıfa ayrıldığı bilgisinin kavratılması.
- d) Netlik ayarını belirleyen faktörlerin kavratılması.
- e) Odak uzunluğu ve perspektif ilişkisinin kavratılması.
- f) Objektifin teknik özelliklerinin kavratılması.
- g) Objektifin fotografik görüntüye etkilerinin kavratılması.
- h) Özel amaçlı objektif türlerinin kavratılması

HEDEFLER

Hedef 1: Objektifin tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Objektif kavramını tanımlayabilme.
2. Odak uzunluğu kavramını tanımlayabilme.
3. Netlik ayarını belirleyen faktörleri söyleyebilme.

Hedef 2: Objektiflerin sınıflandırılması ile ilgili ilkelerin bilgisi

Davranışlar:

1. Objektiflerin genel olarak kaç sınıfa ayrıldığını ve bunların neler olduğunu söyleme.
2. Örnek fotoğraflara bakarak, çekilen fotoğrafın hangi objektifle çekilmiş olabileceğine dair fikir yürütme.

Hedef 3: Objektifin teknik Özellikleri Bilgisi

Davranışlar:

1. Maksimum diyafram açıklığı kavramını tanımlayabilme.
2. Objektifin çizgi ayırma gücünü açıklayabilme.
3. Objektifin keskinlik özelliğini açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Fotoğraf, işlevsel olduğu kadar, öznel bir anlatım aracı olarak da işlev görmektedir. Tekniğe hakimiyet, öznel anlatım konusunda bizlere yardımcı olan çok önemli bir unsurdur.

Net alan derinliğine uygun fotoğrafların, saydama yansıtılması (bkz. Şekil 20), ardından, “Bazı fotoğraflara baktığımızda en çok dikkatimizi çeken konulardan biri, karenin içindeki bir nesne netken, daha önde ya da arkada yer alan nesne flu görünmektedir. Aramızda bugüne kadar çektiği fotoğraflarda bu etkiyi yakalayabilen var mı, sizce bu etki nasıl oluşmaktadır?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi, öğretmenin yeter sayıdaki öğrenciye söz vermesi; alınan yanıtlara “doğru” ya da “yanlış” dememesi.

Öğretmenin, “ Bu derste işleyeceğimiz objektifler konusunda sorunun yanıtını bulacaksınız. Bu soruyu sizlere dersin bitiminde tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoğraf konusunda ister öznel bir anlatım yolunu benimseyelim, ister haber fotoğrafı gibi işlevsel fotoğraflar çekelim, konu hakkındaki teknik bilgi bizi her zaman bir adım öne taşıyacaktır. Fotoğraf, görsel anlatım biçimleri içinde öğrenilmesi en kolay olan disiplindir. Bu dersimizde sizin fotoğrafla anlatmak istediklerinizi daha etkin hale getirebilecek olan objektifler konusunu işleyeceğiz” demesi ve “Bir fotoğrafı çekerken, çekeceğimiz konuyu nasıl daha yakın çekebiliriz?” sorusunu sınıfa yönelterek yeter sayıda öğrenciye söz vermesi.

Öğretmenin, “İşte bu derste, bir fotoğraf çekerken, çekeceğiniz konuyu nasıl daha uzak ya da daha yakın gösterebileceğinizi öğreneceksiniz. Bu kazanımlar, ileride bir fotoğrafı okumak ya da bir fotoğraf çekmek için gerekli donanımları kazandıracaktır” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde objektif ile ilgili temel kavramların neler olduğunu, objektiflerin türlerini, görevlerini ve fotoğrafa olan etkilerini inceleyeceğiz. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğraf çekerken hepimiz bir tercih yaparız, gördüğümüz şeyi, aktarmak istediğimiz şekilde bir karenin içine hapsederiz. Buradaki öznel tercihleri yapabilmek için bunları nasıl yapabileceğimizi bilmemiz gerekmektedir. Bu derste, fotoğrafta fark yaratan temel unsurlardan biri olan objektifler hakkındaki temel bilgileri sizlere aktaracağım. Öğreneceğiniz bu konu sayesinde fotoğraf değerlendirirken ya da fotoğraf çekerken, görüntüyü istediğiniz şekilde kaydedebilme yetisine sahip olabileceksiniz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular

yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Bir fotoğraf makinesinin yer aldığı saydamın (bkz. Şekil 21) gösterilerek “Objektif makinenin neresinde yer almaktadır?” sorusunun öğrencilere yöneltilmesi. Yeter sayıda öğrenciden yanıt alındıktan sonra, objektifin, makinenin hangi bölümünde yer aldığının gösterilmesi.
2. Objektifin, çekimini yaptığımız nesneden gelen/ yansıyan ışıkları toplayıp film düzlemine gönderen mercekler topluluğu olduğunun söylenmesi.
3. İçinde bir objektifin görüntüsünün yer aldığı saydamı (bkz. Şekil 22) göstererek, objektifin üzerinde yer alan işaret ve yazıların netlik halkası, zum halkası, diyafram halkası, bayonet anahtarı, filtre civatası, netlik skalası, zum skalası, diyafram skalası kavramlarına ait olduğunun söylenmesi.
4. Odak uzunluğu kavramının, mercekler topluluğunun optik merkezinin duyarkat düzlemine olan uzaklığı ifade ettiğinin söylenmesi.
5. Netlik ayarını belirleyen faktörlerin, odak uzunluğu ve netlenecek noktanın fotoğraf makinesine göre bulunduğu yer olduğunun söylenmesi.
6. Öğretmenin, “Anlatmadığım veya anlamadınız bir konu var mı? “diye sorarak öğrencilerin ilgi düzeyini gözlemlenmesi. Eksik kalan ya da anlaşılmayan noktalar varsa açıklayıp yeni bir örnek vermesi.
7. Öğretmenin, aşağıdaki soruların her birini öğrencilere sorması ve doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı vermesi.

SORULAR

1. Objektif, fotoğraf makinesinin hangi bölümünde yer alır?
2. Objektifin tanımını ve işlevini açıklayınız.

3. Objektifin üzerindeki hangi işaret, hangi anlamı ifade etmektedir?
4. Odak uzunluğu kavramının tanımını yapınız.
5. Netlik ayarını belirleyen faktörler nelerdir?

ARA ÖZET: Bir fotoğrafı inceleyebilmek, ancak onun nasıl oluştuğunu bilmekle gerçekleştirilebilir.

ARA GEÇİŞ:

Öğretmenin “Objektiflerin ne gibi işlevlerini bilebilmek için öncelikle nasıl bir objektifi incelediğimizi bilmemiz gerekir. Bunun için şimdi, objektiflerin hangi özelliğe göre kaç sınıfa ayrıldığı konusu üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Objektiflerin genel olarak dört sınıfa ayrıldığını ve bunların, normal açılı objektifler, geniş açılı objektifler, dar açılı objektifler ve değişken odaklı objektifler olduğunun söylenmesi.
2. Normal açılı bir objektif ile çekilmiş fotoğrafın saydama yansıtılarak, öğrencilere bu fotoğrafın nasıl bir objektif ile çekilmiş olabileceğinin sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek, doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.
3. Geniş açılı, bir objektif ile çekilmiş fotoğrafın (bkz. Şekil 23) saydama yansıtılarak, öğrencilere bu fotoğrafın nasıl bir objektif ile çekilmiş olabileceğinin sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek, doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.
4. Dar açılı bir objektif ile çekilmiş fotoğrafın (bkz. Şekil 24) saydama yansıtılarak, öğrencilere bu fotoğrafın nasıl bir objektif ile çekilmiş olabileceğinin sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek, doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış

yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.

5. Değişken odaklı bir objektif ile çekilmiş fotoğrafın (bkz. Şekil 25) saydama yansıtılarak, öğrencilere bu fotoğrafın nasıl bir objektif ile çekilmiş olabileceğinin sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek, doğru yanıtlara pekiştirilerek, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.

SORULAR

1. Objektifler, genel yapılarına göre kaç sınıfa ayrılırlar?
2. Normal açılı objektiflerin görüntüye ne gibi etkileri olur?
3. Geniş açılı objektiflerin görüntüye ne gibi etkileri olur?
4. Dar açılı objektiflerin görüntüye ne gibi etkileri olur?
5. Değişken odaklı açılı objektiflerin görüntüye ne gibi etkileri olur?

ARA ÖZET: Objektiflerin teknik özelliklerinin görüntüye nasıl etki ettiğini bilmek, sonuçları öngörmek için gerekli bir donanımdır.

ARA GEÇİŞ:

Öğretmenin “Objektiflerin teknik özellikleri çeşitlilik göstermektedir. Bir konuyu fotoğraflamadan önce tercih yapabilmek için bu etkilerin neler olduğunu bilmemiz gerekir. Bunun için şimdi, objektiflerin teknik özelliklerinin görüntüye ne gibi etkileri olabileceği konusu üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Maksimum diyafram açıklığının, objektifin hangi bölümünde yazdığının gösterildiği saydamın (bkz. Şekil 26) yansıtılması.
2. Maksimum diyafram açıklığının sayısal değeri küçüldükçe, konuya olan etkisinin büyüdüğünün söylenmesi.
3. Objektifin çizgi ayırma gücünün, sayısal olarak artmasının görüntü kalitesine olumlu etki kattığının söylenmesi.

4. Objektifin keskinlik gücünün, daha net görüntüler elde edebilmek için yüksek olması gerektiğinin söylenmesi.

SORULAR

1. Maksimum diyafram açıklığı bilgisi, objektifin hangi bölümünde yer alır?
2. Maksimum diyafram açıklığının sayısal değeri yükseldikçe, görüntüye olan etkisi nasıl değişir?
3. Görüntü kalitesine etki eden objektif etkilerini söyleyiniz.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf, özünde teknik bir konu olduğundan, fotoğraftaki tekniğe hakim olmak, hem fotoğraf incelerken, hem de bir konuyu fotoğraflarken size yol gösterici olacaktır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, fotografik görüntünün temel noktalarından olan objektifle ilgili bilgiler edindiniz. Bu bilgiler, sonraki öğrenmelerinizle birlikte size bir fotoğrafı doğru olarak okuyabilme ve çekim yaparken doğru seçimlerde bulunabilme yetilerini kazandıracaktır” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum: “Bazı fotoğraflara baktığımızda en çok dikkatimizi çeken konulardan biri, karenin içindeki bir nesne netken, daha önde ya da arkada yer alan nesne flu görünmektedir. Sizce bu etki nasıl oluşmaktadır?” demesi ve yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Objektifin temel işlevi nedir açıklayınız.
2. Objektifler genel olarak kaç sınıfa ayrılırlar?
3. Odak uzunluğunun tanımını yapınız?
4. Geniş açılı objektiflerin görüntüye etkisi ne şekilde olmaktadır?
5. Dar açılı objektiflerin görüntüye etkisi ne şekilde olmaktadır?

DERS PLANI 3

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., Prinet, Jean. Fotoğraf Sanatı., İmer, Ümit. Her Yönüyle Modern Fotoğraf Sanatı.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Örtücünün tanım ve işlevlerinin kavratılması.
- b) Örtücünün, fotografik görüntüye etkilerinin kavratılması.
- c) Örtücü türlerinin kavratılması.
- d) Blur etkisinin kavratılması.
- e) Pan etkisinin kavratılması.
- f) Diyaframın tanım ve işlevlerinin kavratılması.
- g) Diyaframın türlerinin kavratılması.
- h) Alan derinliği etkisinin kavratılması
- i) Alan derinliğini etkileyen faktörlerin kavratılması.
- j) Örtücü ve diyafram arasındaki ilişkinin kavratılması.
- k) Değişkenler arası bağlantıların kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Örtücünün tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Örtücü kavramını tanımlayabilme.
2. Örtücülerin kaç sınıfa ayrıldığını söyleyebilme.
3. Örtücü değerlerinin fotoğrafa nasıl etki ettiğini söyleyebilme.
4. Örtücünün işlevini söyleyebilme.
5. Blur etkisinin tanımını yapabilme.

6. Pan etkisinin tanımını yapabilme.

Hedef 2: Diyaframın tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Diyafram kavramını tanımlayabilme.
2. Diyafram türlerini söyleyebilme.
3. Diyafram değerlerinin fotografik görüntüye etkilerini söyleyebilme.
4. Diyaframın işlevini açıklayabilme.

Hedef 3: Örtücü ve diyafram ilişkisinin bilgisi

Davranışlar:

1. Net alan derinliği kavramını tanımlayabilme.
2. Net alan derinliğini etkileyen faktörleri açıklayabilme.
3. Saydama yansıtılan fotoğraflardaki örtücü ve diyafram ilişkisi hakkında fikir yürütebilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Fotoğraf çekerken ya da fotoğraf değerlendirirken, oluşan görüntüye, farklı değişkenler etki etmektedir.

Işıkla yazı yazılmış bir fotoğrafın (bkz. Şekil 27) saydama yansıtılması, ardından “Bu gibi görüntüler sizce nasıl çekilmiş olabilir?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi, öğretmenin yeter sayıdaki öğrenciye söz vermesi; alınan yanıtlara “doğru” ya da “yanlış” dememesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste bu gibi fotoğrafların nasıl çekildiği konusunda bilgi sahibi olacaksınız. Bu soruyu sizlere dersin bitiminde tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoğraf konusunda fikir sahibi olabilmek için öncelikle bilgi sahibi olmamız gereklidir. Bu dersimizde, kendinizi daha iyi ifade edebilecek fotoğraflar üretmek ve bir fotoğrafı değerlendirirken daha fazla söyleyecek söze sahip olacaksınız” demesi ve “Hareket eden bir

nesneyi fotoğrafınızda net gösterebilmek için neler yapabiliriz?” sorusunu sınıfa yönelterek yeter sayıda öğrenciye söz vermesi.

Öğretmenin, “İşte bu derste, bir fotoğraf çekerken, istediğiniz nesneyi net diğerlerini flu göstermek ya da hareketli nesnelere daha net gösterebilmek için gerekli bilgileri edineceksiniz. Bu bilgiler, ileride bir fotoğrafı okumak ya da bir fotoğraf çekmek için gerekli donanımları kazandıracaktır” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde örtücü ve diyafram ilişkisinin nasıl olduğu konusunu inceleyeceğiz. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Bir fotoğraf çekerken, ya da bir fotoğrafı incelerken nasıl üretilmiş olabileceğine dair bilgimizin olması gerekmektedir. Diğer disiplinlerde olduğu gibi fotoğrafta da değerli çalışmalar yapabilmek için konunun geneline hakim olmamız gereklidir. Bu derste, fotoğrafta farklı etkiler yaratmak için örtücü ve diyafram birbirine nasıl etki eder konusunu sizlere aktaracağım. Öğreneceğiniz bu konu sayesinde fotoğraf değerlendirirken ya da fotoğraf çekerken, görüntüyü istediğiniz şekilde kaydedebilme yetisine sahip olabileceksiniz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Örtücünün, duyar katımıza ne kadar süre ile ışık düşeceğini belirleyen düzenek olduğunun söylenmesi.
2. Örtücü değerlerinin yer aldığı saydamın (bkz. Şekil 29) gösterilmesi. Örtücü değerlerinin, saniyenin kaçta kaç olduğunu gösterdiğinin söylenmesi.

3. Örtücülerin, yaprak örtücü, dikey hareket eden örtücü ve yatay hareket eden örtücü olarak üçe ayrıldığıının söylenmesi ve bu çeşitlerin görüntülerinin saydama (bkz. Şekil 30) yansıtılması.
4. Örtücü değeri ve duyarkata düşen ışık miktarının doğru orantılı olduğunun söylenmesi.
5. Örtücünün, fotoğrafta hareketi dondurmak ya da hareketi uzatmak gibi etkilerinin olduğunun söylenmesi ve uygun görsellerin (bkz. Şekil 28) saydama yansıtılması.
6. Blur etkisinin, görüntülemek istediğimiz nesnenin hareketinin tamamının ya da bir kısmının kaydedilmesi olduğunun söylenmesi ve uygun görsellerin (bkz. Şekil 28) saydama yansıtılması .
7. Pan etkisinin, görüntülemek istediğimiz nesnenin hareketinin dondurulması olduğunun söylenmesi ve uygun görselin (bkz. Şekil 29) saydama yansıtılması.
8. Öğretmenin, aşağıdaki soruların her birini öğrencilere sorması ve doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı vermesi.

SORULAR

1. Örtücü kavramını tanımlayınız.
2. Örtücüler kaç sınıfa ayrılmaktadır?
3. Örtücü değeri ve ışık arasında nasıl bir ilişki vardır?
4. Blur etkisi nedir?
5. Pan etkisi nedir?

ARA ÖZET: Bir fotoğraf çekerken, görüntülemek istediğiniz nesne hareket halinde ise örtücü ve diyafram ilişkisini doğru kullanarak istediğiniz etkiyi yaratabilirsiniz.

ARA GEÇİŞ:

Öğretmenin “Örtücüler, diyaframla olan ilişkilerini doğru kullanarak etkili hale gelen araçlardır. Bunun için şimdi, diyaframın ne olduğu ve örtücü ile ilişkisinin

nasıl olduğu konusu üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Diyaframın, duyrarkata ne kadar ışık düşeceğini belirleyen mekanizma olduğunun söylenmesi.
2. Diyafram türlerini gösteren saydamın (bkz. Şekil 33) yansıtılarak, bu türlerin, çalışma şekliyle ilişki olduğunun söylenmesi.
3. Diyafram açıklığının diyafram değeri olarak gösterildiğinin söylenmesi.
4. Diyafram açıklığı ile, duyrakata düşen ışık miktarının ters orantılı olduğunun söylenmesi ve “örneğin 1.8 diyafram açıklığı ile çekilmiş bir fotoğrafta ışık miktarı 8 diyafram açıklığı ile çekilmiş bir fotoğrafa göre nasıldır” sorusunun sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek, doğru yanıtla pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtla düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.
5. Diyaframın ışık miktarı yanında net alan derinliği konusuna da etkilerinin olduğunun söylenmesi ve çeşitli diyafram açıklıkları ile çekilmiş fotoğrafların (bkz. Şekil 33-34) saydama yansıtılarak bu etkilerin neler olduğunun örneklerle gösterilmesi.

SORULAR

1. Diyafram kavramını tanımlayınız.
2. Diyafram açıklığı nedir açıklayınız.
3. Diyafram açıklığı ile ışık miktarı arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
4. Diyaframın net alan derinliğine olan etkilerini açıklayınız.
5. Saydama yansıtılan fotoğraflardaki örtücü-diyafram ilişkisi hakkında yorum yapınız.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf çekerken ya da fotoğraf yorumlarken, hareketli nesnelerin ne amaçla ve nasıl gösterildikleri önemli bir konudur. Bu konuya hakim olmak çekim ve değerlendirme sürecinde size yardımcı olacaktır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, fotoğraf çekerken tercih yapabilmemiz için gereken temel örtücü ve diyafram ilişkisi hakkında temel donanımları kazandınız. Bu donanım, size fotoğraf çekerken tercih yapabilme imkanı sunacaktır” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum: ‘Işıkla yazı yazılan fotoğraflar sizce nasıl çekilmiş olabilir?’” demesi ve yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı vermesi.

DEĞERLENDİRME

Saydama yansıtılacak yeterli sayıda fotoğraftaki örtücü diyafram ilişkisi hakkında öğrencilerin yorum yapmalarının istenmesi. Doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.

DERS PLANI 4

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., Kasım, Metin. Fotoğraf Öğrenirken., Topçuoğlu, Nazif. İyi Fotoğraf Nasıl Oluyor Yani.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Filtrenin tanım ve işlevlerinin kavratılması.
- b) Filtre çeşitlerinin kavratılması.
- c) Filtre çeşitlerinin kavratılması.
- d) İşlevlerine göre filtrelerin kavratılması.
- e) Filtre çarpanı ve ışık ölçümü ilişkisinin kavratılması.
- f) Kenar kararması etkisinin kavratılması.
- g) Flaşın tanım ve işlevleri bilgisinin kavratılması.
- h) Flaş eşleme hızı konusunun kavratılması.
- i) Flaşın kullanım alanları bilgisinin kavratılması.
- j) Kırmızı göz etkisi konusunun kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Filtrenin tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Filtre kavramını tanımlayabilme.
2. Filtre çeşitlerinin neler olduğunu söyleyebilme.
3. İşlevlerine göre filtre türlerini sıralayabilme.
4. Filtre çarpanı ve ışık ölçümü ilişkisi hakkında fikir yürütebilme.
5. Kenar kararması etkisinin tanımını yapabilme.

Hedef 2: Flaşın tanım ve işlevlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Flaş kavramını tanımlayabilme.
2. Flaş eşleme hızı kavramını açıklayabilme.
3. Flaşın kullanım alanlarını açıklayabilme.
4. Kırmızı göz etkisi kavramını ve nedenlerini açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Fotoğraf, kökensel olarak, ışık ve yazı sözcüklerinden türemiş bir sözcüktür. Adından da anlaşılacağı gibi ışık, fotoğraftaki en önemli unsurdur. Biri flaşla aydınlatılarak, biri aydınlatılmadan çekilmiş iki fotoğraf (bkz. Şekil 35) ve aynı ortamda çekilmiş, farklı renkte görünen fotoğrafların saydama yansıtılması, ardından “Bu fotoğraflardaki görüntü farkları neden meydana gelmiş olabilir?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi, öğretmenin yeter sayıdaki öğrenciye söz vermesi; alınan yanıtlara “doğru” ya da “yanlış” dememesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste aynı görüntüyü, nasıl farklı fotoğraflanabileceği konusunda bilgi sahibi olacaksınız. Bu soruyu sizlere dersin bitiminde tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoğrafta farklı anlatım yolları aramak, fotoğraf çekmek isteyen herkes için geçerli olan bir süreçtir. Bu dersimizde, fotoğraftaki tesadüflerden çok, seçim yapmanızı sağlayabilecek farklı görüntü üretme yollarını öğreneceksiniz” demesi ve “Beyaz ışıkta çekilmiş bir fotoğrafta ortamın rengini mavi ya da kırmızı gösterebilmek için neler yapabiliriz?” sorusunu sınıfa yönelterek yeter sayıda öğrenciye söz vermesi. Daha sonra “Işığın arkadan geldiği bir ortamda, fotoğraflayacağımız kişinin yüzünü nasıl aydınlık gösterebiliriz?” sorusunu sınıfa yönelterek yeter sayıda öğrenciye söz vermesi.

Öğretmenin, “İşte bu derste, fotoğrafta istediğiniz yerlere ışıkla vurgu yapmayı ve fotoğrafın rengini değiştiren unsurları öğrenmiş olacaksınız. Bu

bilgiler size, fotoğraf çekerken, ya da bir fotoğrafı okurken, konuya farklı yaklaşabilmenizi sağlayacak” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde filtre ve flaş konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğrafın öncelikli olarak ihtiyaç duyduğu şey, ışıktır. Işık olmadan fotoğraf olmaz; fakat fotoğraftaki ışığı istediğimiz gibi yönlendirebilme imkanımız bulunmaktadır. Bu konuda filtreler ve flaşlar en önemli yardımcı ekipmanlardır. Bugün işleyeceğimiz konu sayesinde, ışığı nasıl kullanabileceğinizi öğreneceksiniz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Filtrenin, ışığın temel nitelikleri olan şiddetini, rengini ve kontrastlığını değiştirmek veya özel efektler elde etmek için kullanılan yardımcı ekipman olduğunun söylenmesi.
2. Saydama çeşitli filtre görüntülerinin (bkz. Şekil 36-37) yansıtılarak, filtrelerinin çaplarının yazdığı yerin gösterilmesi ve filtre seçiminin bu ölçüye göre yapılması gerektiğinin söylenmesi.
3. Filtre çeşitlerinin, yapıldığı malzemeye göre üçe ayrıldığı ve bunların, cam, plastik ve jelatin filtreler olduğunun söylenerek, uygun görsellerin saydama yansıtılması.
4. Filtre çeşitlerinin kullanım şekillerine göre ikiye ayrıldığını, bunların geçmeli ve vidalı filtreler olduğunun söylenmesi, ardından, uygun görsellerin (bkz. Şekil 38) saydama yansıtılması.

5. İşlevlerine göre filtrelerin üç sınıfa ayrıldığını, bunların, renk filtreleri, özel amaçlı filtreler ve efekt filtreleri olduğunun söylenmesi, uygun görsellerin (bkz. Şekil 39-40) saydamda yansıtılması.
6. Filtrelerin, ışık ölçümüne etkilerinin olduğunun söylenmesi. Bu etkilerin en önemlisinin ise objektiften geçen ışık miktarında azalma olduğunun söylenmesi.
7. Kenar karması etkisine örnek olacak görselin (bkz. Şekil 41) yansıtılması, ardından, bu etkiye, iki filtrenin üst üste takılmasının neden olduğunun söylenmesi.
8. Öğretmenin, aşağıdaki soruların her birini öğrencilere sorması ve doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı vermesi.

SORULAR

1. Filtrenin işlevini açıklayınız.
2. Filtreler ışık ölçümüne nasıl etkide bulunurlar?
3. Kenar karmasının sebebi nedir?
4. Saydamda gösterilen filtrelerin hangi amaçla kullanıldığını açıklayınız.

ARA ÖZET: Fotoğrafta, görüntülemek istediğiniz konu yeterince ışık almıyorsa flaş kullanarak bu sorunu çözebilirsiniz.

ARA GEÇİŞ:

Öğretmenin “Filtrelerin ortamdaki ışığın rengini değiştirmek için kullanıldığını artık biliyoruz; fakat ortamda yeterli ışık yoksa, flaş yardımıyla bu sorunu da çözebiliriz. Bunun için şimdi, flaşların işlevleri üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Flaşların kullanım alanlarının üç grupta toplanabileceğinin, bunların, ışık kaynağının olmadığı ya da yetersiz olduğu durumlar, ters ışıkta kalan görüntüyü aydınlatmak ve yaratıcı amaçlar olduğunun söylenmesi.

2. Flaş eşleme(senkron) hızının, flaşın çakma süresi ile perdenin açılışı kapanma süresinin aynı olması olarak açıklanabileceğinin söylenmesi.
3. Makinelerin flaş senkron hızının, makinenin hangi bölgesinde yazdığının (bkz. Şekil 42) gösterilmesi.
4. Flaşın farklı amaçlarla kullanıldığı çeşitli fotoğrafların (bkz. Şekil 43) saydama yansıtılarak, “Bu fotoğraflarda flaşlar ne amaçla kullanılmıştır?” sorusunun sorulması, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı verilerek, doğru yanıtlara pekiştireç, doğru olmayanlara ipucu, eksik ya da yanlış yanıtlara düzeltme; her sorunun yanıtı için de değişik beş ya da üç öğrenciye söz hakkı verilmesi.
5. Fotoğraftaki kırmızı göz etkisinin, flaş patladığında göz bebeğinin küçülme hızının, flaşın hızından daha yavaş olduğu için ortaya çıktığının söylenmesi.

SORULAR

1. Flaşlar hangi durumlarda kullanılmaktadır açıklayınız.
2. Flaş eşleme hızı ile örtücü arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
3. Kullandığımız makinenin flaş eşleme hızını nasıl öğrenebiliriz açıklayınız.
4. Fotoğraflardaki kırmızı göz etkisi nedir ve neden oluşmaktadır açıklayınız.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf, ışıkla görüntüler oluşturmamızı sağlayan bir alandır. Işığın rengini, şiddetini ya da diğer özelliklerini flaşlar ve filtrelerle değiştirme imkanımız bulunmaktadır. Flaş ve filtreleri etkili olarak kullanabilmek bize yeni anlatım olanakları sunmaktadır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, fotoğraf için gerekli en önemli özellik olan ışığa nasıl müdahale edebileceğinizi öğrendiniz. Bu kazanımlar size, fotoğraf çekerken ortamdaki ışığı istediğiniz şekilde yönetebilme imkanı sunacaktır” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve biri flaşla

aydınlatılarak, biri aydınlatılmadan çekilmiş iki fotoğraf ve aynı ortamda çekilmiş, farklı renkte görünen fotoğrafların saydama yansıtarak, ardından “Bu fotoğraflardaki görüntü farkları neden meydana gelmiş olabilir?” demesi ve yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Filtrenin görevlerini açıklayınız.
2. Fotoğrafçılıkta kullanılan filtrelerin, kullanım alanları nelerdir?
3. İşlevlerine göre filtre çeşitlerini açıklayınız.
4. Filtre çarpanı ve ışık ölçümü arasında nasıl bir ilişki vardır açıklayınız.
5. Kenar kararması etkisi nedir, neden oluşmaktadır?
6. Flaş kavramını tanımlayınız.
7. Flaşın kullanım alanlarını açıklayınız.
8. Flaş eşleme hızı nedir açıklayınız.
9. Kırmızı göz etkisi nedir, nasıl oluşmaktadır açıklayınız.

DERS PLANI 5

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Sontag, Susan. Fotoğraf Üzerine., Price, Mary. Fotoğraf-Çerçevdeki Gizem., Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., Erzen, Jale N. Fotoğraf Notları.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Fotoğrafta kompozisyonun tanımının kavratılması.
- b) Fotoğrafta kompozisyonu belirleyen temel noktaların kavratılması.
- c) Kompozisyonda bakış açılarının kavratılması.
- d) Fotoğrafta aktif düzenlemenin kavratılması.
- e) Kompozisyonda pasif düzenlemenin kavratılması.
- f) Açık kompozisyonun kavratılması.
- g) Kapalı kompozisyonun kavratılması.
- h) Kompozisyonda içeriksel unsurların kavratılması.
- i) "Karar anı" bilgisinin kavratılması.
- j) Kompozisyonda biçimsel unsurların kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Kompozisyonun tanım ve öneminin bilgisi

Davranışlar:

1. Kompozisyon kavramını tanımlayabilme.
2. Fotoğrafta kompozisyonu belirleyen 3 temel unsuru sıralayabilme.
3. Kompozisyon düzenleme çeşitlerini sıralayabilme.
4. Fotoğrafta aktif düzenleme kavramını açıklayabilme.
5. Fotoğrafta pasif düzenleme kavramını açıklayabilme.

6. Gösterilen örneklerdeki kompozisyon şeklini açıklayabilme.
7. Açık kompozisyon kavramını tanımlayabilme, gösterilen örneklerde açık kompozisyonu tanıyabilme.
8. Kapalı kompozisyon kavramını tanımlayabilme, gösterilen örneklerde açık kompozisyonu tanıyabilme.

Hedef 2: Kompozisyonda içeriksel unsurların bilgisi

Davranışlar:

1. Fotoğrafta yaşam ögesi kavramını açıklayabilme.
2. Mutlak An kavramını açıklayabilme.
3. Bakış açısı kavramını açıklayabilme.
4. Bakış mesafesi kavramını açıklayabilme.
5. Bakış yüksekliği kavramını açıklayabilme.

Hedef 3: Kompozisyonda biçimsel unsurların bilgisi

Davranışlar:

1. Kompozisyonda ilgi merkezi kavramını açıklayabilme.
2. Kompozisyonda sadelik kavramını açıklayabilme.
3. Kompozisyondaki grafik öğelerin işlevini açıklayabilme.
4. Kompozisyonda ritm kavramını açıklayabilme.
5. Kompozisyonda uyum kavramını açıklayabilme.
6. Kontrast kavramını açıklayabilme.
7. Kompozisyonda doku kavramını açıklayabilme.
8. Kompozisyonda hareket unsurunu açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Fotoğraf, teknik ekipmanlarla yapılan bir görüntü oluşturma sürecidir. Görüntüleyeceğimiz kare, bizim seçimlerimizle oluşmaktadır; bu yüzden kompozisyon, diğer görsel anlatım yollarında olduğu gibi fotoğrafta da çok önemli bir yer tutmaktadır.

“Elinizde bulunan defter, kalem ve diğer araçlarla sıranın üzerinde bir kompozisyon oluşturmanız gerekseydi nasıl yapardınız?” sorusunun

öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi, öğretmenin öğrencilere 3dk. süre vermesi; oluşturulan görüntüyü unutmamalarını istemesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste fotoğraflayacağımız konuyu kadrajımıza ne şekilde yerleştirmek istediğimizi hangi kompozisyon kurallarına göre yapabileceğinizi öğreneceksiniz. Bu soruyu sizlere dersin bitiminde tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoğraftaki kompozisyon unsurlarını doğru kullanmak, anlatmak istediklerinizi daha etkili şekilde anlatmanızı sağlayacaktır” demesi, ardından seçtiği bir fotoğrafı (bkz. Şekil 44) saydama yansıtip “Bu fotoğraftaki kompozisyon için neler söylemek istersiniz?” sorusunu sınıfa yönelterek, yeter sayıda öğrenciye söz hakkı ve imge gücü yüksek olan yanıtlar için pekiştireç vermesi.

Öğretmenin, “İşte bu derste, bir konuyu farklı şekillerde nasıl fotoğraflayabileceğinizi ve vurgulamak istediğiniz konuları nasıl öne çıkarabileceğinizi öğreneceksiniz” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde fotoğrafta kompozisyon konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğraf çekerken, gördüğümüz dünyayı çekeriz; ama kimsenin çektiği fotoğraf, bir diğeriyle aynı olamaz. Neye baktığımız kadar neyi nasıl gördüğümüz de önemlidir. Çekeceğimiz fotoğraftaki kompozisyonu belirleyen unsurları bilmek, bize anlatımımızı güçlendirme konusunda yardımcı olacaktır. Bugün, fotoğrafta kompozisyon konusunu işledikten sonra, görüntüleri nasıl daha farklı açılardan görebileceğinizi öğreneceksiniz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Fotoğrafta kompozisyonun, görüntünün amaca uygun olarak düzenlemesi olduğunun söylenmesi.
2. Fotoğrafta kompozisyonun üç temel unsurunun, fotoğraflanacak konu, fotoğraflanacak konunun içinde bulunduğu çevre ve fotoğrafçının konumu olduğunun söylenmesi.
3. Fotoğraftaki kompozisyonda fotoğrafçının iki seçimi olduğunun söylenmesi. Bu seçimlerin aktif düzenleme ve pasif düzenleme olarak sınıflanabileceğinin öğretmen tarafından söylenmesi.
4. Açık ve kapalı kompozisyonun ne olabileceğinin öğrencilere sorulması, yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı verilmesi.
5. Aktif düzenlemenin, fotoğraflanacak konunun konumunun ve çevresinin fotoğrafçı tarafından değiştirilen kompozisyon türü olduğunun söylenmesi ve konuya uygun görsellerin (bkz. Şekil 45) saydama yansıtılması.
6. Pasif düzenlemenin, fotoğraflanacak konu ve çevresinin değiştirilmeden, yalnızca fotoğrafçının kendi konumunu değiştirebildiği kompozisyon şekli olduğunun söylenmesi.
7. Aktif ve pasif düzenlemeye örnek olabilecek fotoğrafların (bkz. Şekil 46-47-48-50- 51) öğretmen tarafından saydama yansıtılması ve bu fotoğrafların hangi kompozisyon şekline ait olabilecekleri konusunda öğrencilerin yorum yapmasını istemesi.

SORULAR

1. Fotoğrafta kompozisyon kavramını açıklayınız.
2. Fotoğrafta kompozisyonun temel üç unsurunu söyleyiniz.
3. Fotoğrafçının seçimine ve bulunduğu duruma bağlı olarak kaç çeşit kompozisyon şekli vardır?
4. Açık kompozisyon kavramını açıklayınız.
5. Kapalı kompozisyon kavramını açıklayınız.
6. Gösterilen fotoğraflardaki kompozisyon şekillerine dair fikir yürütünüz.

ARA ÖZET: Fotoğraf, görsel bir anlatım yolu olsa da fotoğraftaki içerik de biçim kadar önemlidir. Kompozisyon oluşturulurken, biçimsel unsurlar içeriği destekler nitelikte de seçilebilir.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Fotoğraftaki içeriği daha etkili şekilde anlatabilmek için, kompozisyonda içeriği destekleyecek yollar bulmamız gereklidir. Bunun için şimdi, kompozisyondaki içeriksek unsurlardan bahsedeceğiz demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Fotoğrafı, resimden ayıran en önemli özelliklerden birinin, yaşamı birebir yansıtması olduğunun, bu yansıtmanın, yaşam öğelerinin ön planda fotoğraflarda daha da vurgulu olduğunun söylenmesi.
2. Fotoğrafın sinemadan farkının, birçok değil, tek bir kareyle tüm konuyu anlatma çabasında olduğunun ve çekilecek o tek karenin hangi anda çekileceğine iyi karar verilmesi gerektiğinin, bu kararın da mutlak an olarak değerlendirildiğinin söylenmesi.
3. Bakış açısı kavramının, fotoğrafçının, seçtiği konuyu nasıl görüntülemek istediğine bağlı olarak kendini konumlandığı yer olduğunun söylenmesi.
4. Bakış mesafesi kavramının, fotoğrafçının, görüntülemek istediği konuya olan uzaklığı olduğunun söylenmesi.
5. Bakış yüksekliği kavramının, fotoğrafçının, görüntülenecek konuya ne yükseklik mesafesinde olduğunu açıklayan bir kavram olduğunun söylenmesi.
6. Bakış açısı, mesafesi ve bakış yüksekliği kavramlarının, kullanılan ekipmana göre belirlenebileceğinin söylenmesi.

SORULAR

1. Fotoğraftaki yaşam ögesi nedir?
2. Fotoğraf çekerken karar anına ulaşma sürecini açıklayınız.
3. Bakış açısı kavramını açıklayınız.
4. Bakış mesafesi kavramını açıklayınız.
5. Bakış yüksekliği kavramını açıklayınız.

6. Kullanılan ekipmanların kompozisyona etkilerini açıklayınız.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf, öncelikle bir biçimdir. Konu, biçimden sonra gelir. Bu nedenle kompozisyonu incelerken biçim ve içeriği ayrı ayrı ele almak gerekir.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, bir fotoğraf çekiminden önce zihninizde oluşturacağımız kompozisyonun genel kurallarını öğrendiniz.

Bu bilgiler size, bir fotoğraf çekmeden önce, çekerken ya da çekilmiş bir fotoğrafı değerlendirirken önemli imkanlar sunacaktır” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve daha önce oluşturdukları kompozisyonu değerlendirmelerini isteyerek, yeni bir kompozisyon oluşturmalarını istemesi. Tüm öğrencilere yanıt hakkı ve kompozisyon oluşturmak için yeterli süre verilmesi.

DEĞERLENDİRME

1. Fotorafta kompozisyon kavramını açıklayınız.
2. Kompozisyonu belirleyen temel noktalar nelerdir?
3. Kompozisyonda aktif düzenleme nedir?
4. Kompozisyonda pasif düzenleme nedir?
5. Açık kompozisyon nedir?
6. Kapalı kompozisyon nedir?
7. Kompozisyondaki içeriksel unsurlar nelerdir?
8. Kompozisyonda biçimsel unsurlar nelerdir?
9. Karar anı kavramını açıklayınız.
10. Bakış açısı, bakış mesafesi ve bakış yüksekliği kavramını açıklayınız.

DERS PLANI 6

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Freund, Gisèle. Fotoğraf ve Toplum., Ertan, Güler. Türk Fotoğrafında 1960 Sonrası., Berger ve Mohr. Anlatmanın Başka Bir Biçimi., Berger, John. Görme Biçimleri.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciyeye kazandırmak.

Yardımcı Noktalar:

- a) Belgesel fotoğrafın temel özelliklerinin kavratılması.
- b) Teknik anlamda belgesel fotoğrafın kavratılması.
- c) İçeriksel anlamda belgesel fotoğrafın kavratılması.
- d) Haber fotoğrafı ve belge fotoğrafı arasındaki farkların kavratılması.
- e) İlk belgesel fotoğraf çalışmasının amaç ve sonuçlarının kavratılması.
- f) Fotoğraf ve gerçeklik ilişkisinin kavratılması.
- g) Belgesel fotoğrafta anlatım yöntemlerinin kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Belgesel fotoğrafın temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Belge kavramını tanımlayabilme.
2. Belgeleme ve fotoğraf arasındaki temel ilişkiyi açıklayabilme.
3. Teknik anlamda belgesel fotoğrafı açıklayabilme.
4. İçeriksel anlamda belgesel fotoğrafı açıklayabilme.
5. Haber fotoğrafı ve belgesel fotoğraf arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.
6. Haber fotoğrafı ve belgesel fotoğraf arasındaki farkları açıklayabilme.

Hedef 2: Belgesel fotoğrafın ortaya çıkış koşullarının bilgisi

Davranışlar:

1. İnsanoğlundaki belgeleme isteği hakkında fikir yürütebilme.
2. Tarihsel süreçte insanlığın görüntülere yüklediği anlamlar hakkında açıklama yapabilme.
3. Fotoğraf ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi açıklayabilme.
4. İlk belgesel fotoğraf çalışmasını kimlerin ve neden gerçekleştirdiğini açıklayabilme.
5. Belgesel fotoğraf çalışmalarının hangi ihtiyacı gidermek amacıyla ortaya çıktığını söyleyebilme.

Hedef 3: Belgesel fotoğrafta anlatım yöntemlerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Fotoğrafta sunumun önemini açıklayabilme.
2. Belgesel fotoğraf çalışmasının amaca uygunluğunu sağlamada kullanılacak yolları söyleyebilme.
3. Fotoğraflar arasındaki ilişkinin, anlatıma etkisini açıklayabilme.
4. Foto öykü kavramını açıklayabilme.
5. Fotoğraflarda yazı kullanımının etkilerini açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Eğer teknik bir tanım yapmıyorsak, fotoğrafın tanımı ile belgesel fotoğrafın tanımı neredeyse iç içe geçmiş durumdadır diyebiliriz. Fotoğraf her durumda, geçmiş zamanı bize anlatan belge niteliğini korumaktadır.

“Bugün, okumuş olduğunuz gazeteden birkaç fotoğrafı ve fotoğrafın hangi haber için kullanıldığını düşünün. Sizce gazetede ki fotoğraflar belge fotoğrafı mıdır?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltmesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste belgesel fotoğraftan bahsedeceğiz. Belge fotoğrafı ve haber fotoğrafı arasındaki ilişki de konumuzun içinde yer alacak” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoğraftaki anlatım yöntemlerini bilmek, anlatmak istedikleriniz için doğru bir yolda ilerlemenizi sağlayacaktır. İşte bu derste fotoğraftaki anlatım yollarından biri olan belgesel fotoğraf dilini işleyeceğiz. Edineceğiniz bilgilerle, herhangi bir konuda belgesel bir çalışma yapmanın esaslarını öğrenmiş olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde belgesel fotoğraf konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğrafın temel niteliklerinden ve belki de en baskın özelliklerinden biri belge niteliği taşımasıdır. Bu yönüyle fotoğraf, kişisel bir ifade biçiminden öte, toplumsal anlamda bilinç düzeyinin yükselmesine de yardımcı olacak bir araçtır. Fotoğrafla bir konuyu belgelemek kadar, konunun topluma nasıl sunulacağı da önemlidir. Tüm bunlar göz önüne alındığında, çekim sürecinden başlayarak sunum aşamasına gelinceye değin belgesel bir çalışma yapmanın esaslarını bu ders sonunda öğrenmiş olacaksınız. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Belge kavramının, bir gerçeğe tanıklık eden yazı, fotoğraf, film vb. doküman olarak tanımlandığının söylenmesi.
2. Fotoğrafın icadından bugüne taşınan fotoğrafların bir belge niteliği taşıdığı ve fotoğrafın bir belgeleme aracı olarak toplumsal yaşamda büyük öneminin bulunduğu söylenmesi.

3. Belgesel fotoğrafçılığın en geniş anlamda, konusunu yaşamsal gerçeklikten alan, insanları ve çevresini kaydetmeyi amaçlayan, fotoğrafçılığın en önemli dallarından biri olduğunun söylenmesi.
4. Teknik anlamda belge fotoğrafının, çekim ya da karanlık odada hiçbir müdahalede bulunulmadan izleyiciye sunulan fotoğraf olduğunun söylenmesi.
5. İçeriksel anlamda belgesel fotoğrafın, toplumda bilinç uyandırılması istenen herhangi bir konuda, o konunun içeriğinin fotoğraflarla anlatılması olduğunun söylenmesi.
6. Haber fotoğrafı ve belgesel fotoğraf arasında kesin çizgiler bulunmamasına rağmen, ikisi arasındaki temel farkın belgesel fotoğrafta fotoğrafçının bir yorumunun bulunması olduğunun söylenmesi.

SORULAR

1. Belge kavramını açıklayınız.
2. Belgesel fotoğraf kavramını açıklayınız.
3. Teknik anlamda belgesel fotoğraf kavramını açıklayınız.
4. İçeriksel anlamda belgesel fotoğraf kavramını açıklayınız.
5. Haber fotoğrafı ve belgesel fotoğraf arasındaki ilişkiyi ve temel farkları açıklayınız.

ARA ÖZET: İnsanoğlu, ilkçağlardan bu yana görüntülerle zamana meydan okumaya çalışmıştır. Fotoğraf bir anlamda insanlığın ölüme meydan okuma ihtiyacı ile ortaya çıkmıştır.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Fotoğrafın bir belge aracı olarak toplumsal yaşamda büyük önemi vardır. Bu süreçte fotoğrafın belge niteliğinin oluşumu ve gelişimini irdelemek onu daha iyi anlamamıza yardımcı olacaktır. Bunun için şimdi, belgesel fotoğrafın ortaya çıkış koşullarından bahsedeceğiz” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. İnsanların, görüntülerini resimle ya da fotoğrafla, sonraki kuşaklara bırakma isteğinin bir anlamda ölümsüzlük isteği olarak kabul edilebileceğinin söylenmesi.
2. Fotoğrafta gerçeklik konusunun, teknik ve içeriksel olarak ele alınabileceğinin söylenmesi. Teknik olarak gerçekliğin, fotoğrafın baskı sürecinde müdahaleye uğramaması olduğunun; içeriksel olarak gerçekliğin ise bakış açısı, bakış mesafesi ve bakış yüksekliği ile fotoğrafçının olayı en doğru şekilde göstermesi olarak tanımlanabileceğinin söylenmesi.
3. İlk belgesel fotoğraf çalışmalarının, küçük bir İskoçya köyündeki balıkçıların hayatını anlatmak amacıyla, Octavius Hill ve Robert Adamson tarafından yapıldığının söylenmesi ve örneklerin (bkz. Şekil 52- 53- 54) saydamaya yansıtılması.
4. Belgesel çalışma yapmak isteyen bir fotoğrafçının güvenilirlik kazanmasının ancak yaptığı işlerle topluma bilinç kazandırmak yoluyla olabileceğinin söylenmesi.
5. Belgesel çalışma yapan fotoğrafçının bütünlüklü bir anlatım dili kazanabilmesinin çalışmayı daha etkili kılabilceğinin söylenmesi.

SORULAR

1. İnsanoğlunun görüntüleri yüzeylere kaydetme isteği nasıl açıklanabilir?
2. Fotoğraf ve gerçeklik ilişkisini irdeleyiniz.
3. İlk belgesel fotoğraf çalışması kimler tarafından ve ne amaçla yapılmıştır?
4. Belgesel çalışma yapacak fotoğrafçının temel nitelikleri nelerdir?

ARA ÖZET: Belgesel fotoğraf çalışmalarında fotoğraflar kadar, fotoğrafların sunumu da amaca hizmet eden önemli bir konudur.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Fotoğrafın bir belge aracı toplumsal yaşamdaki değişim yaratma gücü, fotoğrafların sunumundaki şekillerle de doğrudan

ilgilidir. Bunun için şimdi, belgesel fotoğraftaki anlatım yöntemlerinden bahsedeceğiz” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Bir fotoğraf, bir konuyu yeterince anlatıyorsa ikinci fotoğrafa ihtiyaç yoktur; fakat bazen birden çok fotoğrafa gereksinim duyulabileceğinin söylenmesi.
2. Birden fazla fotoğraf sunulduğunda, fotoğraflar arasındaki ilişkinin gücünün yüksek olması gerektiğinin söylenmesi.
3. Eğer dizi şeklinde fotoğraf çalışması yapılacaksa, bunu çekim aşamasında fotoğrafçının belirlemiş olması gereğinin söylenmesi.
4. Fotoğraf dizilerinin iyi kullanılmasının foto öyküler için önemli olduğunun söylenmesi.
5. Dizi fotoğrafların, tek bir fotoğraf yerine konuyu aşamalı olarak veren birden çok fotoğraf kullanılarak oluşturulduğunun söylenmesi.
6. Foto öykülerde olayı daha anlaşılır kılmak adına yazı kullanılabileceğinin söylenmesi.

SORULAR

1. Belgesel anlatımda birden çok fotoğrafa neden ihtiyaç duyulur?
2. Birden çok fotoğrafın kullanıldığı belgesel çalışmalarda nelere dikkat edilmelidir?
3. Fotoğraf dizileri oluşturulurken nelere dikkat edilmelidir?
4. Dizi fotoğraf kavramını tanımlayınız.
5. Fotoğrafta yazı kullanımına neden ihtiyaç duyulur?

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf öncelikle bir belge aracıdır. Fotoğrafın bu yönü, günümüzde etkisi hala devam eden belgesel fotoğrafçılığı ortaya çıkarmıştır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, belgesel bir fotoğraf çalışmasında dikkat edilecek konuları öğrendiniz. Edindiğiniz bu bilgilerle

belgesel bir çalışma yapabilmek için temel donanımınız sağlanmış oldu” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve “Bugün, okumuş olduğunuz gazeteden birkaç fotoğrafı ve fotoğrafın hangi haber için kullanıldığını düşünün. Sizce gazetede ki fotoğraflar belge fotoğrafı mıdır?” sorusunu sınıfa yönelterek, yeterli sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması, konu için uygun yanıtlara olumlu pekiştirme vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Belge kavramını açıklayınız.
2. Belgeleme ve fotoğraf arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
3. Teknik anlamda belgesel fotoğraf kavramını açıklayınız.
4. İçeriksel anlamda belgesel fotoğraf kavramını açıklayınız.
5. Haber fotoğrafı ve belge fotoğrafı arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
6. Fotoğraf ve gerçeklik arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
7. İnsanoğlunun, fotoğrafın icadına değin görüntüleri sabitleme uğraşının nedenleri hakkında yorumda bulununuz.
8. İlk belgesel fotoğraf çalışmaları ne zaman, kimler tarafından ve ne için yapılmıştır?
9. Belgesel fotoğraftaki anlatım yöntemlerini açıklayınız.
10. dizi fotoğraf kavramını tanımlayınız.
11. Foto öykü kavramını tanımlayınız.
12. Fotoğrafta yazı kullanımının nedenlerini açıklayınız.

DERS PLANI 7

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Berger, John. Görünüre Dair Küçük Bir Teoriye Doğru Adımlar., Barthes, Roland. Camera Lucida., Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak.

Yardımcı Noktalar:

- a) Portre fotoğrafının tanımının kavratılması.
- b) Portre fotoğraflarının temel özelliklerinin kavratılması.
- c) Portre fotoğrafının temel amaçlarının kavratılması.
- d) Portre çekiminde teknik donanımın gereklerinin kavratılması.
- e) Portre fotoğrafında aydınlatma şekillerinin kavratılması.
- f) Portre fotoğrafçılığında önemli fotoğrafçıların kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Portre fotoğrafının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Portre kavramını tanımlayabilme.
2. Portre fotoğrafının temel amaçlarının söyleyebilme.
3. Portre fotoğrafının temel özelliklerinin neler olduğunu söyleyebilme.

Hedef 2: Portre fotoğrafının teknik özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Portre çekiminde objektif seçiminde nelere dikkat edileceğini söyleyebilme.

2. Portre çekiminde aydınlatma şekillerini sıralayabilme.
3. Önden aydınlatma kavramını tanımlayabilme.
4. Yandan aydınlatma kavramını tanımlayabilme.
5. Üstten aydınlatma kavramını tanımlayabilme.
6. Arkadan aydınlatma kavramını tanımlayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, çekilen fotoğraflarda insan unsurunun önemli bir yer tuttuğu görülür. Günümüzde neredeyse tüm fotoğraf çekimlerinde insan ögesi bulunmaktadır. Portre fotoğrafı, kişinin karakteristik özelliklerini yansıtmak bakımından en önemli fotoğraf çeşitlerinden biridir.

“Herkes kimliklerini çıkarıp vesikalık fotoğraflarına baksın, bu fotoğraflar sizi ne kadar yansıtmaktadır?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste portre fotoğrafından bahsedeceğiz” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoraftaki en önemli yaşam unsuru insandır. İster insan yüzü ister yaşadığı ortam ya da elleri olsun anlatmak istediğimiz konu bir insansa portre fotoğrafı çekiyoruz demektir. İnsanların yaşamla kurdukları ilişkiler fotoğraf yoluyla da ifade edilebilir ve diğer insanlarla paylaşılabilir. İşte bu derste, fotoraftaki insan ögesini temel alan portre fotoğrafçılığını irdelleyeceğiz. Edineceğiniz bilgilerle portre fotoğrafı çekerken ya da bir portre fotoğrafını değerlendirirken dikkat edilecek ana noktaları öğrenmiş olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde portre fotoğrafı konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları

öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Bir insanı anlatmaya çalışmak yazı ya da başka anlatım yolları ile gerçekleşebileceği gibi, fotoğrafla da gerçekleşebilir. Bu dersimizde portre fotoğrafının öneminden ve temel özelliklerinden bahsedeceğiz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Sözlük anlamına bakıldığında portre sözcüğünün, bir kimsenin yağlıboya, suluboya vb. bir yolla yapılmış resmi olarak açıklandığının söylenmesi.
2. Konumuz fotoğrafta portre olduğu için kişi tasvirinin fotoğraf makinesi aracılığıyla yapılmasına portre diyebiliriz açıklamasının yapılması.
3. Portre fotoğrafının temel amacının kişiyi en doğru şekilde yansıtmak olduğunun söylenmesi.
4. Portre fotoğrafında fotoğrafçının araştırmacı bir yaklaşımla konunun derinliklerine inmeye çalışması gerektiğinin söylenmesi.
5. Portre fotoğrafı çekilirken, fotoğrafçının, portresini çektiği kişinin hangi özelliklerini yansıtmaya çalışması gerektiğine doğru karar vermesi ve bu yönde çalışma yapmasının gerekli olduğunun söylenmesi.

SORULAR

1. Portre kavramını açıklayınız.
2. Portre fotoğrafının temel amacını açıklayınız.
3. Portre fotoğrafı çekiminde fotoğrafçının yaklaşımı nasıl olmalıdır?

ARA ÖZET: Portre fotoğraflarında konuyu planladığımız şekilde aktarabilmek için teknik olarak bazı gereksinimler ortaya çıkmaktadır.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Portre fotoğrafı çekerken seçeceğimiz her objektifin konuya olan etkisi farklı olacaktır. Doğru objektif seçimi, konu anlatımı için çok önemlidir. Bu nedenle şimdi, portre fotoğrafındaki teknik gereksinimlerden bahsedeceğiz” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Portre fotoğrafında yüz oranlarının doğru olarak görüntülenebilmesi için odak uzunluğu uygun olan bir objektif seçiminin çok önemli olduğunun söylenmesi.
2. Fotoğrafın tanımında ışıkla yazı yazma anlatımı yer almaktadır. Bu yüzden portre fotoğrafında da ışığın kullanımının çok önemli olduğunun söylenmesi.
3. Önden aydınlatmanın, doğrudan fotoğraf makinesinin arkasından ya da yanından verilen ışık olduğunun söylenmesi.
4. Yandan aydınlatmanın, ışığın, objenin üzerine yandan geldiği için dokuların ve sınırların ortaya çıkmasını sağlayan aydınlatma şekli olduğunun söylenmesi.
5. Üstten aydınlatmanın, gölgeleri aşağıya doğru uzatmak için ışığın üstten verilmesi olarak tanımlanabileceğinin söylenmesi.
6. Arkadan aydınlatmanın portrenin tümünü gölgede bırakarak, portrenin etrafında ışıklı bir çizgi oluşmasını sağlayan aydınlatma şekli olduğunun söylenmesi.
7. Aydınlatma şekillerine uygun şekillerin (bkz. Şekil 55- 56- 57) gösterilmesi.

SORULAR

1. Portre fotoğrafında objektif seçiminde nelere dikkat edilmelidir?
2. Önden aydınlatma nedir açıklayınız.
3. Yandan aydınlatma nedir açıklayınız.
4. Üstten aydınlatma nedir açıklayınız.
5. Arkadan aydınlatma nedir açıklayınız.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraflarla hikayeler anlatabiliriz. Bu hikayelerden bazıları da insan hikayeleri olabilir. İyi çekilmiş bir portre fotoğrafı, sayfalarca yazıdan daha çok şey anlatabilme gücüne sahiptir.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, bir portre fotoğrafında olması gerekenleri ve portre çekimi için nasıl bir hazırlık yapılması gerektiğini öğrendiniz. Edindiğiniz bilgilerle portre fotoğrafı çekerken daha etkili sonuçlar elde edebileceksiniz” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve “Herkes kimliklerini çıkarıp vesikalık fotoğraflarına baksın, bu fotoğraflar sizi ne kadar yansıtmaktadır?” sorusunu sınıfa yönelterek, yeterli sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması, konu için uygun yanıtlara olumlu pekiştirme vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Portre kavramını açıklayınız.
2. Portre fotoğrafının temel amacını açıklayınız.
3. Portre fotoğrafı çekiminde fotoğrafçının yaklaşımı nasıl olmalıdır?
4. Portre fotoğrafında objektif seçiminde nelere dikkat edilmelidir?
5. Önden aydınlatma nedir açıklayınız.
6. Yandan aydınlatma nedir açıklayınız.
7. Üstten aydınlatma nedir açıklayınız.
8. Arkadan aydınlatma nedir açıklayınız.

DERS PLANI 8**BIÇİMSEL BÖLÜM****Dersin Adı:** Temel Fotoğraf Eğitimi**Süre:** 3 ders saati**Kaynak Kitaplar:** Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., Kandinsky, Vassily. Sanatta Zihinsellik Üstüne., May, Rollo. Yaratma Cesareti.**Araç-gereçler:**

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ**Ana Nokta:**

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Soyut fotoğraf tanımının kavratılması.
- b) Fotoğrafta soyutlama konusunun kavratılması.
- c) Fotoğrafın nesnel gerçeklik ile ilişkisinin kavratılması.
- d) Soyut fotoğrafı, soyut resimden ayıran temel farkların kavratılması.
- e) Soyut fotoğrafta kompozisyonun kavratılması.
- f) Soyut fotoğrafta, fotoğrafçının rolünün kavratılması.
- g) Soyut fotoğrafta izleyicinin rolünün kavratılması.

HEDEFLER**Hedef 1: Soyut fotoğrafın temel özelliklerinin bilgisi****Davranışlar:**

1. Soyut fotoğraf kavramını tanımlayabilme.
2. Fotoğrafta soyutlama kavramını açıklayabilme.
3. Fotoğrafın nesnel gerçeklikle ilişkisini açıklayabilme.
4. Soyut fotoğrafın, diğer sanat dalları ile ilişkisini açıklayabilme.

Hedef 2: Soyut fotoğrafta fotoğrafçı ve izleyicinin etkilerinin bilgisi**Davranışlar:**

1. Soyut fotoğrafta kompozisyonun önemini açıklayabilme.
2. Soyut fotoğrafta, fotoğrafçının çalışma şeklini açıklayabilme.
3. Soyut fotoğrafta izleyici algısını açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Bir fotoğrafa baktığımızda, gördüğümüz şeyin, bildiğimiz nesnel gerçekler dünyasına ait olduğundan kuşku duymayız. Soyut fotoğrafta bu gerçeklik bile isteye farklı şekillerde algılanacak şekilde kaydedilmektedir.

Biri soyut, diğeri soyutlama olan iki fotoğrafın (bkz. Şekil 58- 59) saydama yansıtılması, ardından öğretmenin “Bunlar soyut fotoğraf mıdır, aralarındaki farklar nelerdir?” sorusunu öğrencilere yöneltmesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste soyut fotoğraftan bahsedeceğiz. Ders sonunda, sormuş olduğum soruyu tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Fotoğraftaki soyut ve soyutlama, diğer görsel anlatım yollarından farklı özellikler taşımaktadır. Doğası gereği var olan gerçekliği kaydeden fotoğraf ile soyutlama ya da soyut fotoğraf üretmek en başta zihinsel bir süreçtir. Edineceğiniz bilgilerle, fotoğrafın doğası gereği gelen kısıtlamaları aşarak soyut fotoğraf üretmenin yollarını öğrenmiş olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde soyut fotoğraf konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğrafla dünyayı olduğu gibi yansıtabilmek mümkün olduğu kadar, var olan gerçekleri kendi anlatmak istediklerimiz doğrultusunda fotoğraflayarak soyut bir anlatım da gerçekleştirebiliriz. Bu dersimizde soyut fotoğrafın öneminden ve temel özelliklerinden bahsedeceğiz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Sözlük anlamına bakıldığında soyut sözcüğünün, varlığı duyularla algılanamayan olarak tanımladığının söylenmesi.
2. Felsefe terimleri sözlüğüne bakıldığında soyut sözcüğünün, nesnelere niteliği gibi, gerçekte var olmayan, nesnelere niteliği olarak var olan, ancak nesnelere çekilip çıkarılarak tasarımılabilen kavramlar olarak açıklandığının söylenmesi.
3. Soyut fotoğrafın, var olan nesnelere dünyasını kaydederken, o nesnelere tanıdığımız hallerinden farklı şekillerde yorumlayarak görüntüye aktarmak olarak tanımlanabileceğinin söylenmesi.
4. Soyut fotoğrafta, kaydedilen görüntünün kaynağının ne olduğunun görülemediğinin söylenmesi.
5. Fotoğrafta soyutlama yapılmasının, fotoğraflanan nesnenin belirli bir bölümünün nesnenin tamamından kopararak farklı bir nesneymiş gibi gösterilmesi olarak tanımlanabileceğinin söylenmesi.

SORULAR

1. Soyut kavramını açıklayınız.
2. Soyut fotoğraf kavramını açıklayınız.
3. Fotoğrafta soyutlama kavramını açıklayınız.
4. Soyut fotoğraf ve nesnel gerçeklik arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

ARA ÖZET: Soyut fotoğraf, temel amaçları gereği, düşünsel bir süreci gerektirir. Soyut fotoğraf çeken fotoğrafçı, tesadüfleri kaydetmez, zihninde oluşturduğu bir görüntüyü fotoğraflamaya çalışır. Bu yüzden fotoğrafçının anlatmak istedikleri ve izleyicinin almadıkları bu konuda çok önemlidir.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Soyut fotoğrafta, fotoğrafçı, fotoğrafın tümünden sorumludur, çünkü soyut fotoğrafta ortaya çıkan görüntü, tamamı ile fotoğrafçının müdahalesi ile oluşmuştur. Bu nedenle şimdi, fotoğrafçının sorumluluğunda olan kompozisyondan bahsedecek, ardından fotoğrafın,

üreticiden bağımsız olarak alılmayıcı tarafından nasıl yorumlanabileceği konuları üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Soyut fotoğrafı, soyut resimden ayıran en temel özelliğin, soyut bir düşüncenin çok kısa bir süre içinde somut bir gerçekliğe dönüşmesi olduğunun söylenmesi.
2. Soyut fotoğraf çeken kişinin, yalın anlatımlar peşinde olduğunun ve onun için en çok kompozisyonun önem taşıdığına söylenmesi.
3. Soyut fotoğrafların çoğunun, yakınlaştırma teknikleri kullanılarak, nesnel gerçekliğinden koparılmasının sağlandığına anlatılması.
4. Soyut fotoğrafın, izleyici ve fotoğrafçının birikimi bakımından bir iletişim ortamı yarattığına söylenmesi.
5. Soyut fotoğrafın, izleyici algısına bağlı olarak fotoğrafçının amacından bağımsız anlamlar yaratabileceğinin söylenmesi.

SORULAR

1. Soyut fotoğrafın, diğer soyut anlatım yolları ile ilişkisini açıklayınız.
2. Soyut fotoğrafta kompozisyonun neden önemli olduğunu açıklayınız.
3. Soyut fotoğrafta kullanılan temel teknik nedir?
4. Soyut fotoğrafta izleyici, fotoğrafçı ve fotoğraf konusunu değerlendiriniz.
5. Soyut fotoğrafta anlamın nasıl ortaya çıkabileceği konusunda fikir yürütünüz.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Soyut fotoğraf, görünenin ötesindeki anlamları yakalamak için, görünenlerin bir anlamda altını kazımayı gerektirir. Bu anlamda hem görsel hem de zihinsel anlamda soyut fotoğraf, fotoğrafın önemli alanlarından biridir.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, soyut fotoğrafın tanımından başlayarak, soyut fotoğrafla ilgili temel bilgileri edindiniz. Bu bilgilerle, soyut fotoğraf çekmek ya da çekilmiş bir soyut fotoğrafı değerlendirmek konusunda sahip olmanız gereken temel bakış açısını

kazanmış oldunuz. Bu bilgiler fotoğraf okur yazarı olabilmek için size önemli katkılar sağlayacaktır” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve biri soyut, diğeri soyutlama olan iki fotoğrafın saydama yansıtılması, ardından öğretmenin “Bunlar soyut fotoğraf mıdır, aralarındaki farklar nelerdir?” sorusunu öğrencilere yöneltmesi, yeterli sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması, konu için uygun yanıtlara olumlu pekiştireç vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Soyut kavramını açıklayınız.
2. Soyut fotoğraf kavramını açıklayınız.
3. Fotoğrafta soyutlama kavramını açıklayınız.
4. Soyut fotoğraf ve nesnel gerçeklik arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
5. Soyut fotoğrafın, diğeri soyut anlatım yolları ile ilişkisini açıklayınız.
6. Soyut fotoğrafta kompozisyonun neden önemli olduğunu açıklayınız.
7. Soyut fotoğrafta kullanılan temel teknik nedir?
8. Soyut fotoğrafta izleyici, fotoğrafçı ve fotoğraf konusunu değerlendiriniz.
9. Soyut fotoğrafta anlamın nasıl ortaya çıkabileceği konusunda fikir yürütünüz.

DERS PLANI 9

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Kanburoğlu, Özer. A'dan Z'ye Fotoğraf., Gombrich, E. H., Sanatın Öyküsü.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak.

Yardımcı Noktalar:

- a) Doğa sözcüğünün anlamının kavratılması.
- b) Doğa fotoğrafının karşılığının kavratılması.
- c) Doğa fotoğrafının kaç bölüme ayrıldığının kavratılması.
- d) Canlı doğa konusunun kavratılması.
- e) Cansız doğa konusunun kavratılması.
- f) Yabanıl hayat fotoğrafçılığı konusunun kavratılması.
- g) Doğa fotoğrafı çekilirken dikkat edilmesi gereken noktaların kavratılması.
- h) Doğa fotoğrafçılığı için gerekli araç gereçlerin kavratılması.
- i) Doğa fotoğrafçısının giyimi konusunda dikkat edilmesi gereken konuların kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Doğa fotoğrafının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Doğa kavramını tanımlayabilme.
2. Doğa fotoğrafı kavramını tanımlayabilme.
3. Canlı doğa kavramını tanımlayabilme.
4. Cansız doğa kavramını tanımlayabilme.
5. Yabanıl hayat fotoğrafçılığı kavramını tanımlayabilme.

6. Manzara fotoğrafı kavramını tanımlayabilme.

Hedef 2: Doğa fotoğrafçılığında araç gereç özelliklerinin bilgisi:

Davranışlar:

1. Doğa fotoğrafçılığı için gerekli araç gereçleri sıralayabilme.
2. Doğa fotoğrafı çeken fotoğrafçının dikkat etmesi gereken durumları açıklayabilme.
3. Doğa fotoğrafı çekerken ışık koşullarının nasıl kullanılabileceğini açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Doğa, onu oluşturan öğelerin gösterdiği çeşitlilik ve estetik çekiciliğiyle fotoğrafçılara konu olmayı sürdürmektedir. Fotoğrafçıların doğaya olan bu ilgisi doğa fotoğrafının özel bir alan olmasını ve sınırlarını çizmesini de beraberinde getirmiştir.

Biri canlı doğa, biri cansız doğa olmak üzere iki fotoğrafın (bkz. Şekil 60- 61) saydama yansıtılması, ardından öğretmenin “Bu iki fotoğraf arasındaki benzerlik ve farklar nelerdir, hangi ışık koşullarında çekilmiş olabilirler?” sorusunu öğrencilere yöneltmesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste doğa fotoğrafçılığından bahsedecek, kendi içindeki ayrımları ve teknik gereksinimleri öğreneceksiniz. Ders sonunda, sormuş olduğum soruyu tekrar soracağım” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Doğa fotoğrafları, kendine özgü teknik gereksinim ve hazırlık süreciyle, diğer fotoğraf türlerinden farklılık göstermektedir. Ders sonunda edineceğiniz bilgilerle doğa fotoğrafçılığı hakkında temel bir donanıma sahip olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde soyut fotoğraf konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları

öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğraflarla doğayı görüntülemek hem sanatsal bir anlatım hem de içinde yaşadığımız dünyayı anlatmak adına önemli bir eylemdir. Bu dersimizde doğa fotoğrafının öneminden ve temel özelliklerinden bahsedeceğiz. Ders sonunda, işlediğimiz konularla ilgili sizlere sorular yönelteceğim” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Sözlük anlamı olarak doğa "insanın ortaya koyduğu kuruluşlar, biçimlerle (kültürle) karşıtlık içinde, kendi kendine oluşan, biçimlenen" şeklinde tanımlanır açıklamasının yapılması.
2. Tanıma uygun olarak da doğa fotoğrafının konusunu yapay değil, doğal varlıklar oluşturmaktadır. Kültür ürünü olan hiçbir öge doğa fotoğrafının konusu değildir açıklamasının yapılması.
3. Doğa fotoğrafının konusu doğal varlıklardır demiştik. Doğa iki temel bölüme ayrılabilir: Canlı doğa, cansız doğa açıklamasının yapılması.
4. Canlı doğa tüm yabani bitki ve hayvan türlerini kapsar. Cansız doğaya ise bulutlar, dağlar, kayalıklar, kumullar, vadiler, kanyonlar, doğal sular (denizler, göller, ırmaklar) gibi ögeler girmektedir açıklamasının yapılması.
5. Canlı ve cansız ögeler ayrı ayrı fotoğraflanabileceği gibi birarada buldukları kompozisyonlar da oluşturulabilir açıklamasının yapılması.
6. Bir doğa fotoğrafının yabani hayat fotoğrafı olması için bir veya daha fazla sayıda canlı organizmanın ya kendi ortamlarında ya da uyum sağladıkları doğal ortamlarda görüntülenmeleri gerekmektedir açıklamasının yapılması.
7. Doğa fotoğrafı çekmek için ne kadar fotoğraf bilgisine ihtiyaç varsa bir o kadar da doğa bilgisine ihtiyaç vardır. Bu iki alanda bilgilerinizi

artırdıkça daha bilinçli ve daha güzel fotoğraflar çekebilirsiniz açıklamasının yapılması.

8. Manzara fotoğraflarına konu olan ögeler; dağlar, göller, akarsular, ormanlar, çayırlar gibi canlı ve cansız ögelerdir açıklamasının yapılması.

SORULAR

1. Doğa kavramını tanımlayınız.
2. Doğa fotoğrafı kavramını açıklayınız.
3. Doğa fotoğrafçılığı kendi içinde kaç bölüme ayrılır?
4. Canlı doğa fotoğrafı nedir?
5. Cansız doğa fotoğrafı nedir?
6. Manzara fotoğrafı nedir?
7. Yabanıl hayat fotoğrafı nedir?

ARA ÖZET: Doğa fotoğrafının sınırlarını çizmek doğayı fotoğraflarken doğanın bilgisini de vermek isteyen kişi için kaçınılmazdır. Burada bilgi kavramı işin içine girmektedir. Fotoğraf yoluyla sanatsal bir ürün ortaya koymak ile fotoğraf yoluyla belgelemek bütünüyle birbirinden ayrı mıdır, yoksa bu ikisi bir arada yapılabilir mi gibi soruları da konumuz içinde değerlendirmek önemli görünmektedir.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin “Doğa fotoğrafçılığına yeni başlayanlar için çekimler sorun doludur. Işık kullanımı ve araç gereçlerin bilgisine sahip olmak bu süreci daha kolay atlatmaya yardımcı olacaktır. Bunun için şimdi doğa fotoğrafçılığında araç gereç bilgileri konusu üzerinde duracağız” demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Yakın plan çekimlerin doğa fotoğrafçılığında ayrı bir yeri vardır. Konusu çiçekler, böcekler, mantarlar, yosunlar, likenler ve çeşitli doğal dokuların oluşturduğu yakın plan çekimler özel ekipman kullanarak elde edilir açıklamasının yapılması.

2. Hareketli bir konu, sabit olmayan bir makine, yavaş bir örtücü hızı ile birleşince ortaya bulanık bir görüntü çıkacaktır. Yetersiz alan derinliği de ayrı bir sorundur. Bu nedenle makinenin sabit olması önemli olduğundan üçayak kullanılması önemlidir açıklamasının yapılması.
3. Makro objektifler, konuyu çeşitli oranlarda büyütebilen, çözme gücü yüksek objektiflerdir ve doğa fotoğrafı için çok önemli bir araçtır açıklamasının yapılması.
4. Uzatma tüpleri, objektifle gövde arasına takılan, çeşitli kalınlıklarda içi boş tüplerdir. Böcek veya kelebek gibi konuların çekilmesinde yardımcı olabilecek araçlardır açıklamasının yapılması.
5. Körük, uzatma tüpü gibi objektif ve gövde arasına yerleştirilen, bir ray üzerinde hareket eden araçlardır açıklamasının yapılması.
6. Yakınlaştırıcı mercekler, filtre gibi, objektifin önüne takılmaktadır ve kalınlıklarına göre büyütme güçleri vardır açıklamasının yapılması.
7. Doğa fotoğrafçısının giysisi, hareketine engel olmayacak biçimde rahat olmalıdır. Doğada ne giyeceği hemen herkesin kafasında şekillenmiştir. Dağcılar ve kampçılar için satılan giysiler genelde doğa fotoğrafçıları için de uygundur. Soğuk havada çalıştığınızda esas olan giysinin sıcak tutmasıdır açıklamasının yapılması.

SORULAR

1. Doğa fotoğrafçılığı için gerekli araç gereçler nelerdir?
2. Üçayak nedir, doğa fotoğrafı için neden gereklidir?
3. Makro objektif nedir?
4. Uzatma tüpü nedir?
5. Yakınlaştırıcı mercek nedir?
6. Doğa fotoğrafçısı, doğaya çıkarken rahat çekim yapabilmek için nelere dikkat etmelidir?

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Doğa fotoğrafı, kuşkusuz herkesin beğenisini kazanan fotoğraf türlerinden biridir. Bu anlamda doğada fotoğraf çekerken bu özel dalın neler gerektirdiğini bilmek önem taşımaktadır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, doğa fotoğrafının tanımından başlayarak, gerekli araç gereçlerin neler olduğuna dair bilgiler edindiniz. Bu bilgilerle doğa fotoğrafı çekerken, çalışmalarınızda daha olumlu sonuçlar alabileceksiniz” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve biri canlı doğa, biri cansız doğa olmak üzere iki fotoğrafın saydama yansıtılması, ardından öğretmenin “Bu iki fotoğraf arasındaki benzerlik ve farklar nelerdir, hangi ışık koşullarında çekilmiş olabilirler?” sorusunu öğrencilere yöneltmesi, yeterli sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması, konu için uygun yanıtlara olumlu pekiştirme vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Doğa kavramını tanımlayınız.
2. Doğa fotoğrafı kavramını açıklayınız.
3. Doğa fotoğrafçılığı kendi içinde kaç bölüme ayrılır?
4. Canlı doğa fotoğrafı nedir?
5. Cansız doğa fotoğrafı nedir?
6. Manzara fotoğrafı nedir?
7. Yabanıl hayat fotoğrafı nedir?
8. Doğa fotoğrafçılığı için gerekli araç gereçler nelerdir?
9. Üçayak nedir, doğa fotoğrafı için neden gereklidir?
10. Makro objektif nedir?
11. Uzatma tüpü nedir?
12. Yakınlaştırıcı mercek nedir?
13. Doğa fotoğrafçısı, doğaya çıkarken rahat çekim yapabilmek için nelere dikkat etmelidir?

DERS PLANI 10

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Gombrich, E. H., Sanatın Öyküsü., Farago, France. Sanat., Ertan, Güler. Çağdaş Fotografi Sanatı.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

1. Fotoğrafın ortaya çıkış koşullarının kavratılması.
2. Fotoğrafın resim ile olan ilişkisinin kavratılması.
3. Resmin, fotoğrafın icadından sonraki değişiminin kavratılması.
4. Matbaanın bulunuşu ve sanat arasındaki ilişkinin kavratılması.
5. Mekanik üretim ve sanat ilişkisinin kavratılması.
6. Yeniden üretim ve sanat ilişkisinin kavratılması.
7. Sanata dair genel yaklaşımların kavratılması.
8. Sanat eserinin teklifi konusunun kavratılması.
9. Sanat eserindeki özgünlük konusunun kavratılması.
10. Fotoğrafın görsel sanatlarla etkileşiminin kavratılması.
11. Sanat ortamındaki seçkin yapıya fotoğrafın etkisinin kavratılması.
12. Çağdaş sanat ortamında fotoğrafın kullanımı bilgilerinin kavratılması.
13. Fotoğrafta aura konusunun kavratılması.
14. Sayısal teknoloji ve sanat ilişkisinin kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Fotoğraf ve sanat ilişkisinin temel özellikleri bilgisi

Davranışlar:

1. Resim ve fotoğraf ilişkisini açıklayabilme.
2. Sanat eserinin ontolojik ve epistemolojik varlığını açıklayabilme.

3. Fotoğrafın görsel sanatlarla ilişkisini açıklayabilme.
4. Sanat eserinde bulunması gereken temel nitelikleri açıklayabilme.
5. Sanat üzerine genel düşünceleri söyleyebilme.
6. Sayısal teknolojinin fotoğraf üzerindeki etkilerini açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Sanat yapıtları bize hem aşına hem yabancıdır. Aşınadır çünkü onlara her yerde rastlarız. Yabancıdır çünkü hala ne olduğu konusunda kesin bilgilerimiz yoktur.

Öğretmenin “Sanat ve fotoğraf ilişkisi hakkında konuşmanızı istesem nasıl cümleler kurardınız?” sorusunu sınıfa yöneltmesi ve yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması. Öğretmenin, “ İşte bu derste genel olarak sanat ve özelde de fotoğrafta sanat konularından bahsedeceğiz” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Sanatın Rönesans’tan başlayarak bir yaratı olarak kavranması, farklı sanat ürünleri arasında var olan kesin ayrımın ortadan kalkmasının temellerini atmaktadır. Günümüzde sanat nedir sorusu yerine, bununla sanat üretilebilir mi sorusu daha işlevsel hale gelmiştir. Fotoğraf da, sanat mı olduğu sorusundan uzaklaşarak, içinde sanat da üretilebilecek bir araç olarak kabul edilmeye başlamıştır. İşte bu dersimizde fotoğraf ve sanat arasındaki ilişkiyi irdeleyeceğiz. Dersin sonunda fotoğrafa sanat temelli yaklaşımlar konusunda fikir sahibi olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde fotoğrafta eleştiri konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Sanatın, dünya konusundaki bilinçlenmede gerçekten benzersiz ve gerekli bir rol oynadığını söyleyebiliriz. Ders sonunda

sanata ve fotoğrafın sanata olan ilişkisine dair edindiğiniz bilgiler, konuyu daha duyarlı olarak kavramanızı sağlayacaktır” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Fotoğrafın ortaya çıktığı tarihlerde, fotoğrafın sanat üretilebilecek bir ortam olmak bir yana herhangi bir vesikanın yerini dahi tutamayacak bir oluşum olarak görüldüğünün söylenmesi.
2. Fotoğrafın ortaya çıkmasıyla birlikte var olan gerçeği resimden daha iyi kopyalayan bir aracın ortaya çıkmış olduğunun söylenmesi.
3. Fotoğraf sayesinde resmin, gerçek dünyayı yansıtmak yerine soyutlamaya yönelerek kendi yolunu çizdiğinin söylenmesi.
4. Matbaanın bulunuşuyla birlikte sanat eserindeki önemin, nesneden anlama kaydığının söylenmesi.
5. Fotoğrafla birlikte sanat eserinin temel özelliklerinden olan teklik özelliğinin değer yitirdiğinin söylenmesi.
6. Fotoğrafın mekanik yolla yeniden üretiminin sanat eserindeki teklik kavramını sorgulanır hale getirdiğinin, çünkü fotoğraf sayesinde sanat eserlerinin müzelerden çıkıp, evlere girdiğinin söylenmesi.
7. Birçok düşünürün sanat üzerine söylediklerine baktığımızda temel noktanın, sanatın bildiğimiz gerçeğin ötesine ulaşmak için bir yol olarak değerlendirildiğinin söylenmesi.
8. Fotoğrafın, var olan gerçekliğin bir kopyası olarak görüldüğü için sanat tartışmalarının dışında bırakılmaya çalışıldığının, oysa sanata dair genel yaklaşımlara bakıldığında içeriğin önemli olduğunun söylenmesi.
9. Rönesans döneminde kütüphanelere el yazması dışında kitapların girmesine izin verilmediğinin, bu düşünceye göre klasik bir metni basılı sayfadan okumanın, esere saygısızlık olarak görüldüğünün söylenmesi. Matbaa ve fotoğraf ile eserin değerinin baskıya değil, içeriğe atfedildiğinin söylenmesi.
10. Fotoğraftaki özgünlük konusunu Walter Benjamin’in öne sürdüğünün söylenmesi. Ona göre sanat eseri herkesin bildiği yeri dolayısıyla da

sanat eseridir. Her türlü yeniden üretimi sanat etkinliğinin dışında bırakır bilgilerinin aktarılması.

11. Walter Benjamin'in ortaya attığı aura kavramının, sanatın yaratılması sırasında malzemelerin işlenmesine verilen yüksek değer, özgün hava, özel atmosfer olarak tanımlanabileceğinin söylenmesi.
12. Fotoğrafın, görsel sanatlara olan ilk etkisinin, resmi soyutlamaya yönlendirmesi ile başladığının söylenmesi.
13. Fotoğrafın, özel bir yetenek gerektirmemesi dolayısıyla sanattaki seçkin yapıyı kırdığının söylenmesi. Fotoğrafla birlikte herkesin sanat üretiminin içinde yer alabilme şansı yakaladığının söylenmesi.
14. Artık hazır endüstri ürünleri ile bile sanat yapılabilirken fotoğraf sanat mıdır sorusunun yersiz olduğunun bunun yerine, fotoğrafla sanat yapılabilir mi sorusunun daha önem kazandığının söylenmesi.
15. Fotoğrafta anlam bulmak ve anlam yaratmak kavramlarının, sanat tartışmaları içinde değerlendirilmesi gerektiğinin söylenmesi ve bu kavramların nasıl açıklanabileceği sorusunun öğrencilere yöneltilmesi; ardından anlam bulmak deyiminin, fotoğraftaki tesadüflere denk düştüğünün, anlam yaratmak deyiminin ise yaratıcı çalışmalara denk düştüğünün söylenmesi.
16. Sayısal teknolojinin fotoğrafa olan en büyük etkisinin, fotoğrafa olan inancın azalmasına neden olması olarak açıklanabileceğinin söylenmesi.

SORULAR

1. Fotoğrafın ortaya çıktığı tarihlerdeki sanat ortamını anlatınız.
2. Resim ve fotoğraf arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
3. Fotoğrafın ortaya çıkışıyla birlikte resmin yönelimleri ne yönde olmuştur?
4. Walter Benjamin'in sanat eseri ve fotoğraf üzerine düşünceleri nelerdir?
5. Sanat eserinin tekliği kavramını açıklayınız.
6. Sanat eserinin özgünlüğü kavramını açıklayınız.
7. Sanat eserinin aura'sı kavramını açıklayınız.
8. Sanat üzerine genel düşünceler nelerdir?

9. Fotoğrafın görsel sanatlarla olan ilişkisini değerlendiriniz.
10. Fotoğrafın, sanat ortamındaki seçkin yapıya etkisini açıklayınız.
11. Fotoğrafta anlam bulmak ve fotoğrafta anlam yaratmak kavramlarını açıklayınız.
12. Sayısal teknolojinin fotoğrafa olan temel etkileri nelerdir?

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf, içinde sanat da üretilebilecek bir araçtır. Sanat üretmek, temelde düşünsel süreçlerle işlemektedir.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, fotoğrafın sanatla olan ilişkisini inceledik. Edindiğiniz bilgilerle, sanatsal üretim amaçlı fotoğrafları değerlendirebilecek bir donanıma sahip oldunuz” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve “Sanat ve fotoğraf ilişkisi hakkında konuşmanızı istesem nasıl cümleler kurardınız?” sorusunu sınıfa yöneltmesi ve yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması, konu için uygun yanıtlara olumlu pekiştirme vermesi.

DEĞERLENDİRME

Seçilen fotoğrafın saydama yansıtılması, ardından “sanatsal özellikler bakımından bu fotoğrafı inceleyerek bir sayfalık bir değerlendirme yazısı yazınız” denmesi. Verilen yanıtların sınıfta okunarak tartışılması.

DERS PLANI 11

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Kaynak Kitaplar: Baret, Terry. Fotoğrafı Eleştirmek., Arnheim, Rudolf. Görsel Düşünme.

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Eleştiri konusunun kavratılması
- b) Eleştirinin değerinin kavratılması.
- c) Fotoğrafları betimleme konusunun kavratılması.
- d) Fotoğrafı yorumlama konusunun kavratılması.
- e) Eleştiri içinde bulunabilecek fotoğraf tiplerinin kavratılması.
- f) Betimsel fotoğrafların kavratılması.
- g) Yorumsal fotoğrafların kavratılması.
- h) Açıklayıcı fotoğrafların kavratılması.
- i) Etik açıdan değerlendirici fotoğrafların kavratılması.
- j) Estetik açıdan değerlendirici fotoğrafların kavratılması.
- k) Kuramsal fotoğrafların kavratılması.

HEDEFLER

Hedef 1: Eleştiri kavramının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

1. Eleştiri kavramını tanımlayabilme.
2. Eleştirinin değerini açıklayabilme.
3. Eleştiri kaynaklarını açıklayabilme.
4. Eleştiri çeşitlerini açıklayabilme.
5. Eleştiriye karşı yaklaşımları açıklayabilme.

Hedef 2: Fotoğraf eleştirisi kavramının temel özelliklerinin bilgisi

Davranışlar:

- a) Betimleme kavramını tanımlayabilmek.
- b) Betimlemenin, hangi sorulara yanıt vermesi gerektiğini açıklayabilmek.
- c) Betimsel bilgi kavramını açıklayabilmek.
- d) Yorumlama kavramını tanımlayabilmek.
- e) Fotoğraf kategorilerini sıralayabilmek.
- f) Betimsel fotoğraf kavramını açıklayabilme.
- g) Açıklayıcı fotoğraf kavramını açıklayabilme.
- h) Yorumsal fotoğraf kavramını açıklayabilme.
- i) Etik açıdan değerlendirici fotoğraf kavramını açıklayabilme.
- j) Estetik açıdan değerlendirici fotoğraf kavramını açıklayabilme.
- k) Kuramsal fotoğraf kavramını açıklayabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Eleştirel süreçleri kullanarak fotoğrafları daha iyi değerlendirebiliriz. Eleştiri kavramı, içerdiği birçok farklı anlam nedeniyle karmaşıktır. Sanat hakkında bilgilenmenin yollarından biri de, onun hakkında eleştirel düşündürmektir.

Saydama seçilen fotoğrafın yansıtılması, ardından öğretmenin “Bu fotoğrafı eleştirmenizi istesem nasıl cümleler kurarsınız?” sorusunun öğretmen tarafından sınıfa yöneltilmesi. Yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı vermesi.

Öğretmenin, “ İşte bu derste fotoğrafta kullanılabilecek temel eleştirel yöntemlerden bahsedeceğiz” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Eleştiri, fotoğrafları anlamak ya da değerlendirmek amacına yönelik bir araçtır. Eleştiri kavramı algılanışındaki olumsuzluğun tam tersi şekilde gelişmeyi sağlayacak bir yaklaşımdır. İşte bu derste fotoğraftaki eleştiri konusunu irdeleyeceğiz. Edineceğiniz bilgilerle, bir

fotoğrafı eleştirirken nasıl bir yol izleyebileceğiniz hakkında fikir edinmiş olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Belirtilen bilgi ve becerileri kazanabilmek için bu dersimizde fotoğrafta eleştiri konusu üzerinde duracağız. Öğreneceğiniz konularda görmek isteyeceğiniz tüm görseller, saydamlar yoluyla size gösterilerek, tanıtılacak. Dersin sonunda, söz ettiğimiz konu ve kavramları öğrenmiş olacak ve bir fotoğrafı incelerken ya da bir fotoğraf çekerken, bu kavramları kullanabilir hale gelmiş olacaksınız.

4-DERSE GEÇİŞ: Öğretmenin, “Fotoğraf eleştirisi genellikle sanat basınında görülür. Basındaki editörler genellikle eleştiriye kendi bakış açılarına uygun şekilde yön verirler. Sizlerin bu ders sonunda edineceğiniz bilgiler, herhangi bir fotoğraf sergisini gezerken ya da herhangi bir fotoğrafa bakarken dikkat etmeniz gereken noktaları gözden kaçırmamanızı sağlayacaktır” demesi ve öğrencilerin saydamları izlemesini ve anlatılanları dinlemesini istemesi.

C-GELİŞTİRME BÖLÜMÜ

ETKİNLİKLER

1. Eleştiri kavramının, yalnızca yargıda bulunmaktan çok daha geniş bir etkinlik dizisini anlattığının söylenmesi.
2. Sanat eleştirmenlerinin, eleştiri sürecinde eseri betimleme yorumlama, değerlendirme ve eser hakkında kuram oluşturma sürecinden geçtiklerinin söylenmesi.
3. Fotoğrafta yapılan eleştirilerin genel olarak iki sınıfa ayrılabilirliğinin, bunların uygulamalı ve kuramsal eleştiri olduklarının söylenmesi.
4. Uygulamalı eleştirinin, pratik, dolaysız ve esere yönelik eleştiri olduğunun söylenmesi.
5. Kuramsal eleştirinin, fotoğrafı tanımlamaya çalışan eleştiri olduğunun söylenmesi.
6. Bir eleştirmenin sanatsal etkinliklerle beslenen bir yaşam sürüyor olması gerektiğinin söylenmesi.

7. Mark Stevens'in "Göz için en iyi eğitim, geçmiş zamana ait çeşitli sanatlara ilişkin mükemmel örneklere dalıp gitmektir" sözünün tekrarlanması.
8. Bir eleştirmenin, hakkında yazdığı sanatçı ve kurumlardan bağımsız olması gerektiğinin söylenmesi.
9. İyi bir eleştiri okumanın getirisinin, sanata dair artmış bilgi ve takdir olacağını söylenmesi.

SORULAR

1. Eleştiri kavramını açıklayınız.
2. Eleştirinin değerini açıklayınız.
3. Eleştiri kaynakları nelerdir?
4. Eleştiri çeşitleri genel olarak kaç sınıfta toplanabilir?
5. Eleştiriye karşı yaklaşımların nasıl olduğunu açıklayınız.

ARA ÖZET: Konuşmakla yazmak arasındaki en belirgin fark, yazmanın genellikle hayali bir okur dışında yalnız yapılan bir iş olmasıdır. Eleştirmen, yazarken okurun varlığını aklında tutar ve yazdıklarını okurken kendini hayali okurunun yerine koyar.

ARA GEÇİŞ: Öğretmenin "Bir eseri yargılıyorsanız, değerlendirmelerinizde net olmalı ve nedenlerinizi açıkça belirtmelisiniz. Eleştirinin ikna edici bir yazma biçimi olduğu unutulmamalıdır. Yorum ve yargılarınızı öne sürerken ikna edici olmalısınız. Bu nedenle şimdi eleştiride bulunurken nasıl bir yaklaşımınız olması gerektiğine dair bilgiler edineceksiniz" demesi ve aşağıdaki etkinlikleri uygulaması.

ETKİNLİKLER

1. Bir fotoğrafı ya da sergiyi betimlemenin, ondaki şeyleri bulgulamak ve bulguladıklarını bir başkasına yüksek sesle veya yazılı olarak aktarmak olduğunun söylenmesi. Betimlemenin, bir veri toplama ve olguları listeleme süreci olduğunun söylenmesi.

2. Betimlemenin, “Burada ne var, neye bakıyorum, bu imge hakkında kesin olarak ne biliyorum?” sorularına yanıt vermesi gerektiğinin söylenmesi.
3. Betimsel bilginin, fotoğrafın konusu, aracı ve biçimi hakkında ifadelerde bulunan, fotoğrafın çekildiği dönem ve toplumsal çevre gibi temel bilgileri kapsadığının söylenmesi.
4. Eleştirmenin betimleme yaparken bir fotoğrafta görebildiği her şeyi nitelikleriyle sayıp döktüğünün, yorumlamanın ise yazının bilgi vermekten anlama doğru kaydığı noktada ortaya çıktığının söylenmesi.
5. Yorumlamanın, bir fotoğrafın betimlenmiş tüm niteliklerini hesaba katmak ve bu nitelikler arasında anlamlı ilişkiler kurmak olduğunun söylenmesi.
6. Aslında bütün fotoğrafların, insanların ve nesnelerin yüzeyi hakkında az ya da çok ayrıntılı ve açık, betimsel, görsel bilgi sunmaları açısından betimsel olduklarının söylenmesi.
7. Bazı fotoğrafların, örneğin, vesikalıklar, tıbbi röntgenler ya da reproduksiyonların sadece betimsel amaçlı olduklarından, betimsel fotoğraf kategorisinde yer alabileceklerinin söylenmesi.
8. Fotografik betimlemelerle fotografik açıklamaların arasındaki farkın küçük olduğunun yine de bir vesikalık fotoğraf ile Muybridge’in 1880’de çektiği fotoğrafların arasında önemli derecede fark olduğunun, Muybridge’in fotoğraflarının açıklayıcı fotoğraflara örnek olabileceğinin söylenmesi, ardından söz konusu fotoğrafların saydama yansıtılması.
9. Yorumsal fotoğrafların da açıklayıcı fotoğraflar gibi, şeylerin nasıl olduğunu açıklamaya çalıştığının, ancak bilimsel kesinlik iddiasında olmadığını söylenmesi. Yorumsal fotoğrafların, bilimsel bir rapordan çok, şiiri andıran kişisel ve öznel yorumlar olduğunun söylenmesi.
10. Etik açıdan değerlendirci fotoğrafların da betimleme yaptığının, ancak en belirgin biçimde yaptığının etik değerlendirme olduğunun söylenmesi. Şeylerin nasıl olması ya da olmaması gerektiğini gösterdiklerinin söylenmesi.

11. Bazı fotoğrafların toplumsal konularda değil, estetik meselelerde yargıya vardıklarının söylenmesi. Bu kategorideki fotoğrafların, fotoğrafçıların neyi estetik açıdan gözlenmeye değer bulduklarını gösterdiklerinin söylenmesi. Bunun pek çok kişinin bildiği şekilde sanat fotoğrafçılığı olarak değerlendirilebileceğinin söylenmesi.
12. Kuramsal fotoğrafların, fotoğrafçılık üzerine fotoğraflar olarak açıklanabileceğinin söylenmesi. Bu fotoğrafların sanat ve sanat yapmak üzerine söz söylediklerinin ve kuramsal meseleler üzerine yorumda bulduklarının söylenmesi.

SORULAR

1. Betimleme kavramını tanımlayınız.
2. Betimleme hangi sorulara yanıt vermelidir?
3. Betimsel bilgi nedir?
4. Yorumlama kavramını tanımlayınız.
5. Betimsel fotoğraf nedir?
6. Açıklayıcı fotoğraf nedir?
7. Yorumsuz fotoğraf nedir?
8. Etik açıdan değerlendirici fotoğraf nedir?
9. Estetik açıdan değerlendirici fotoğraf nedir?
10. Kuramsal fotoğraf nedir?

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraflar hakkında daha çok şey öğrenmek için onlar hakkında okumak ve hatta yazmak gereklidir.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, fotoğraflar hakkında eleştiri yazacak kadar temel donanıma sahip oldunuz” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi sizlere daha önce sorduğum ve dersin sonunda da soracağımı söylediğim soruyu yöneltiyorum” demesi ve saydama seçilen fotoğrafın yansıtılması, ardından öğretmenin “Bu fotoğrafı eleştirmenizi istesem nasıl cümleler kurarsınız?” sorusunun öğretmen

tarafından sınıfa yöneltmesi. Yeter sayıda öğrenciye yanıt hakkı vermesi, yeterli sayıda öğrenciye yanıt hakkı tanınması, konu için uygun yanıtlara olumlu pekiştirme vermesi.

DEĞERLENDİRME

1. Eleştiri kavramını açıklayınız.
2. Eleştirinin değerini açıklayınız.
3. Eleştiri kaynakları nelerdir?
4. Eleştiri çeşitleri genel olarak kaç sınıfta toplanabilir?
5. Eleştiriye karşı yaklaşımların nasıl olduğunu açıklayınız.
6. Betimleme kavramını tanımlayınız.
7. Betimleme hangi sorulara yanıt vermelidir?
8. Betimsel bilgi nedir?
9. Yorumlama kavramını tanımlayınız.
10. Betimsel fotoğraf nedir?
11. Açıklayıcı fotoğraf nedir?
12. Yorumsal fotoğraf nedir?
13. Etik açıdan değerlendirici fotoğraf nedir?
14. Estetik açıdan değerlendirici fotoğraf nedir?
15. Kuramsal fotoğraf nedir?

DERS PLANI 12

BİÇİMSEL BÖLÜM

Dersin Adı: Temel Fotoğraf Eğitimi

Süre: 3 ders saati

Araç-gereçler:

Konu ile ilgili hazırlanmış renkli saydamlar.

KONUNUN ÖRÜNTÜSÜ

Ana Nokta:

Öğrenme ünitesi düzeyinde belirtilen hedef ve davranışları öğrenciye kazandırmak

Yardımcı Noktalar:

- a) Temel fotoğraf eğitimi dersi kapsamında belirlenen hedef ve hedef davranışların sınanması.
- b) Öğrencilerin kazanım düzeyleri göz önünde bulundurularak, programın geliştirilebilecek yönlerinin tayin edilmesi.

HEDEFLER

Hedef 1: Temel fotoğraf eğitimi dersi boyunca edinilen kazanımların bilgisi

Davranışlar:

1. Bir fotoğrafı, ışık konusunda değerlendirilebilme.
2. Bir fotoğrafın çekildiği objektifin açısına yönelik değerlendirmede bulunabilme.
3. Bir fotoğrafı, kompozisyon unsurlarını göz önünde bulundurarak değerlendirebilme.
4. Bir fotoğrafın sanatsal özelliklerine yönelik okumada bulunabilme.
5. Bir fotoğraftan yola çıkarak özgün tümceler kurabilme.

EĞİTİM DURUMU

B-GİRİŞ BÖLÜMÜ

1-DİKKATİ ÇEKME: Öğretmenin, “Tüm dönem boyunca, fotoğrafın teknik ve içeriksel anlamda nasıl incelenebileceğine dair dersler işledik. Kazandığınız donanımları sınamak, bu tüm yaşamda olduğu gibi bu derste de, kendinizi değerlendirmenize olanak sağlayacaktır” demesi, ardından, seçtiği fotoğrafı (bkz. Şekil63) saydamla yansıtarak “Tüm dönem boyunca öğrendiklerinizden yola çıkarak bu fotoğrafı değerlendirmenizi istiyorum. Değerlendirme sürecinde bu fotoğrafı, ışık kullanımı, teknik araç gereç, kompozisyon, sanatsal özellikler bakımından değerlendirmenizi istiyorum” demesi.

2-GÜDÜLEME: Öğretmenin, “Her konuda kuramsal bilgi edinebiliriz, ancak fotoğraf gibi bir konuda edindiğimiz bilgileri, hayata geçirmek büyük önem taşımaktadır. İşte bu derste, öğrendiğiniz bilgileri nasıl hayata geçirebileceğinize dair deneyim edinmiş olacaksınız” demesi.

3-GÖZDEN GEÇİRME: Bir fotoğrafı değerlendirme sürecinde göz önünde bulundurmanız gereken noktaları öğrenmiş oldunuz. Şimdi bu fotoğraf hakkında yorumda bulunarak, edindiğiniz bilgileri işlevsel hale getirmiş olacaksınız.

D-SONUÇ BÖLÜMÜ

1-SON ÖZET: Fotoğraf görsel bir anlatım biçimi olmasına rağmen, içerdiği anlam ve taşıdığı özellikler dolayısıyla sonsuz sayıda okumaya açıktır.

2-TEKRAR GÜDÜLEME: Öğretmenin, “İşte bu derste, tüm dönem boyunca edindiğiniz donanımla bir fotoğraf hakkında yazı yazmaya başladınız” demesi.

3-KAPANIŞ: Öğretmenin “Şimdi seçtiğimiz fotoğraf hakkında yazdıklarınızı sınıfla paylaşmanızı istiyorum böylelikle aynı fotoğraftan yola çıkarak ne kadar farklı fikirler ortaya çıkabileceğine tanık olacaksınız” demesi.

DEĞERLENDİRME

Değerlendirme bölümünde, her öğrenciden kendi yazdıklarını okuması istenir.

Öğrencilere doğru ya da yanlış gibi dönütler verilmez. Yazılar okunduktan sonra tüm bir dönem boyunca derste işlenen konular hakkında öğrencilerin görüşleri alınır.

EK-3
EĞİTİM DURUMLARINDA KULLANILAN GÖRSELLER

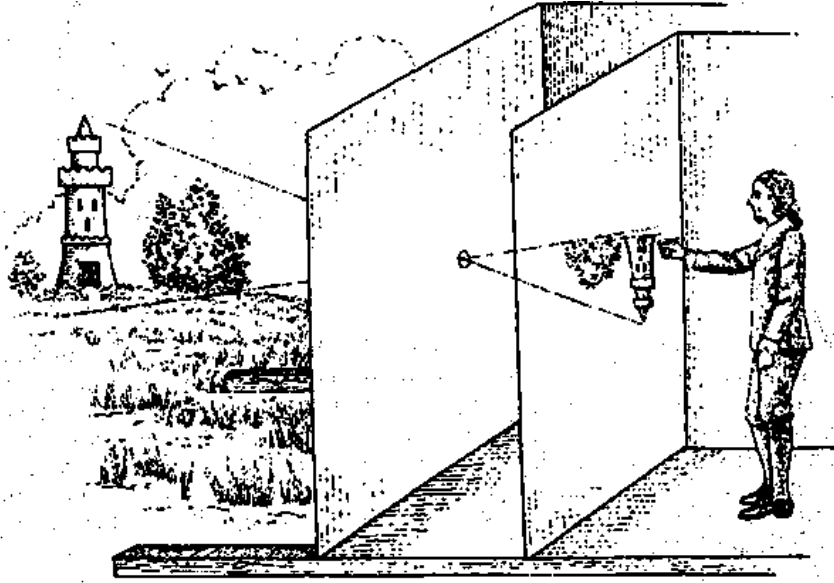
Şekil 1

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

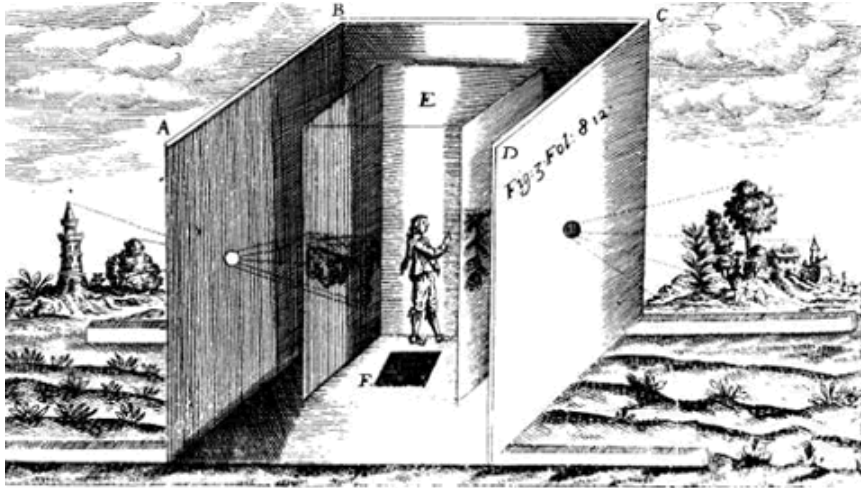
Şekil 2

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

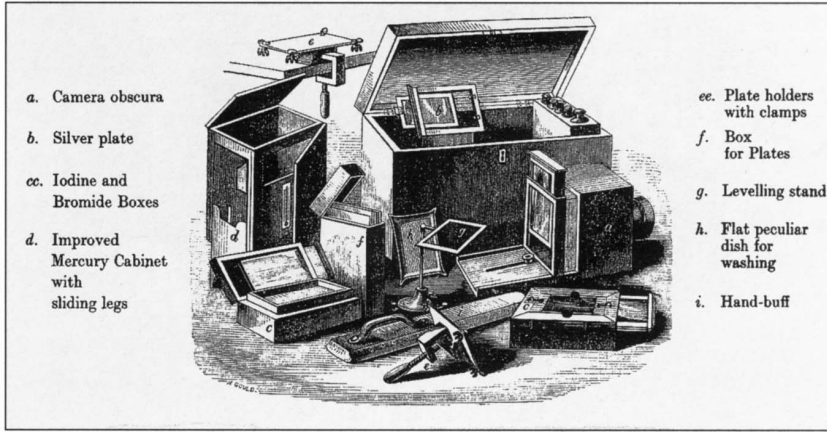
Şekil 3

Kaynak: http://courses.essex.ac.uk/lt/lt204/camera_obscura.gif

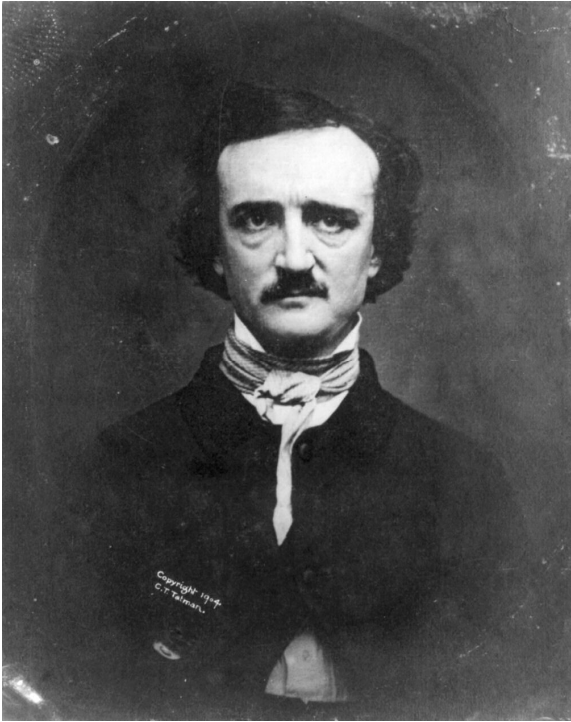
Şekil 4

Kaynak: <http://neatorama.cachefly.net/images/2006-08/kircher-camera-obscura.gif>

Şekil 5

Kaynak: <http://www.photohistory-sussex.co.uk/DAGapparatus.jpg>

Şekil 6

Kaynak:

<http://www.palmspringslocation.com/images/poedaquerreotype1848.jpg>

Şekil 7

Kaynak: <http://www.doobybrain.com/wp-content/uploads/2009/02/lincoln-kaplan-daguerreotype.jpg>

Şekil 8

Kaynak: <http://www.nndb.com/people/397/000098103/talbot-1-sized.jpg>

Şekil 9

Kaynak: <http://www.3dcamera4u.com/w59102.jpg>

Şekil 10

Kaynak: <http://www.boranbiriz.com/wp-content/uploads/2009/07/Large-Format-Camera.jpg>

Şekil 11

Kaynak: http://www.grainsandpixels.com/images/medium_format_camera.jpg

Şekil 12

Kaynak: <http://germanoriginality.com/admin/img/ul/312.jpg>

Şekil 13

Kaynak: <http://domestikatedlife.files.wordpress.com/2009/08/polaroid-camera-photo.jpg>

Şekil 14

Kaynak: <http://bestbuy-shopping.com/shop/images/B0009RM2XC.01-A3UZCU9A1C4NCZ.SCLZZZZZZZ.jpg>

Şekil 15

Kaynak: http://gadgetfreaks.files.wordpress.com/2008/03/3d_world_120_trillion_stereoscopic_camera.jpg

Şekil 16

Kaynak: <http://ecx.images-amazon.com/images/I/51KJBXZghDL.jpg>

5. VİZÖR (BAKAÇ) SİSTEMLERİNE GÖRE

a. Basit Bakaçlı Makineler

Şekil 17

Kaynak: Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

b. Optik Bakaçlı Makineler

Telemetresiz

Telemetrelili

(netleme için çift vizörlü basit sistem)

Şekil 18

Kaynak: Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 19

Kaynak: Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

© 2005 Christoph Marquardt

Şekil 20

Kaynak: http://www.tipsfromthetopfloor.com/wp-content/bone_other.jpg

Şekil 21

Kaynak: <http://www.blogcdn.com/www.engadget.com/media/2008/01/sony-alpha-flip.jpg>

OBJEKTİFİN ÜZERİNDEKİ YAZI VE İŞARETLER

Şekil 22

Kaynak: Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 23

Kaynak: <http://media.the-digital-picture.com/Images/Other/Canon-TS-E-17mm-f-4-L-Tilt-Shift-Lens/Focal-Length-Comparison-14mm.jpg>

Şekil 24

Kaynak:

http://a.imgdpreview.com/lensreviews/sigma_50_1p4_c16/Images/50mm_aov_ff.jpg

Şekil 25

Kaynak: http://farm4.static.flickr.com/3066/2392956786_345dbaf40d.jpg

Şekil 26

Kaynak: <http://minolta.rokkor.de/lens/wide/28ar35front.jpg>

Şekil 27

Kaynak: http://reubenmiller.typepad.com/my_weblog/images/2008/09/13/lightwritingalphabet.jpg

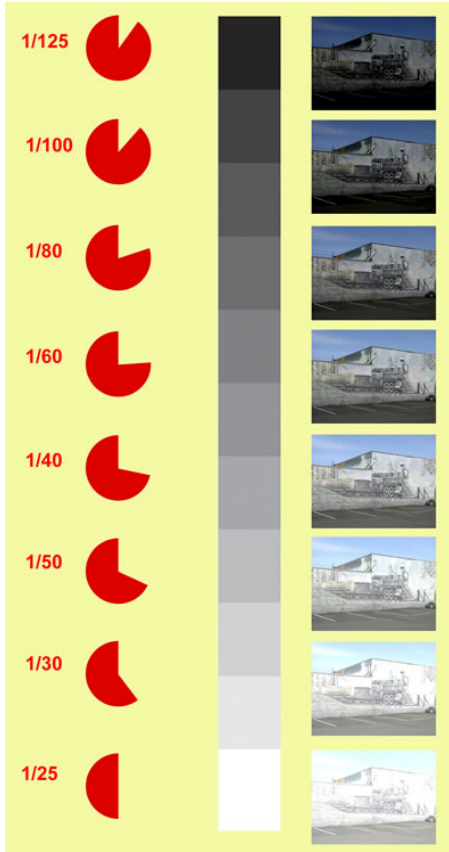
Şekil 28

Kaynak: http://farm1.static.flickr.com/6/8593342_f426aa90f7.jpg

Şekil 29

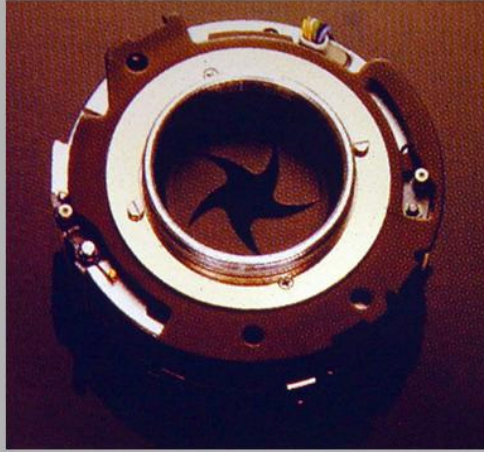
Kaynak: http://photoshopfrenzy.com/wp-content/uploads/2007/09/Motion_Blur6.gif

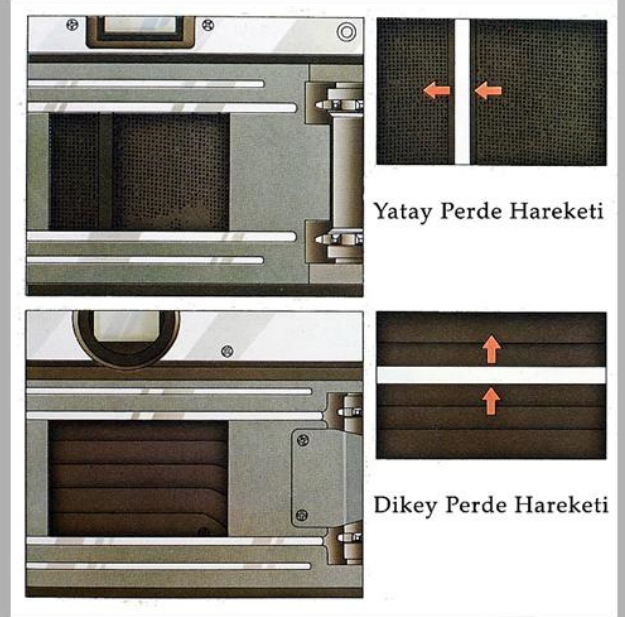
Şekil 30

Kaynak: <http://www.shortcourses.com/images/b4ch1/shutterspeed.jpg>

1. ÖRTÜCÜNÜN TÜRLERİ

Yaprak Örtücü

Perde Örtücü

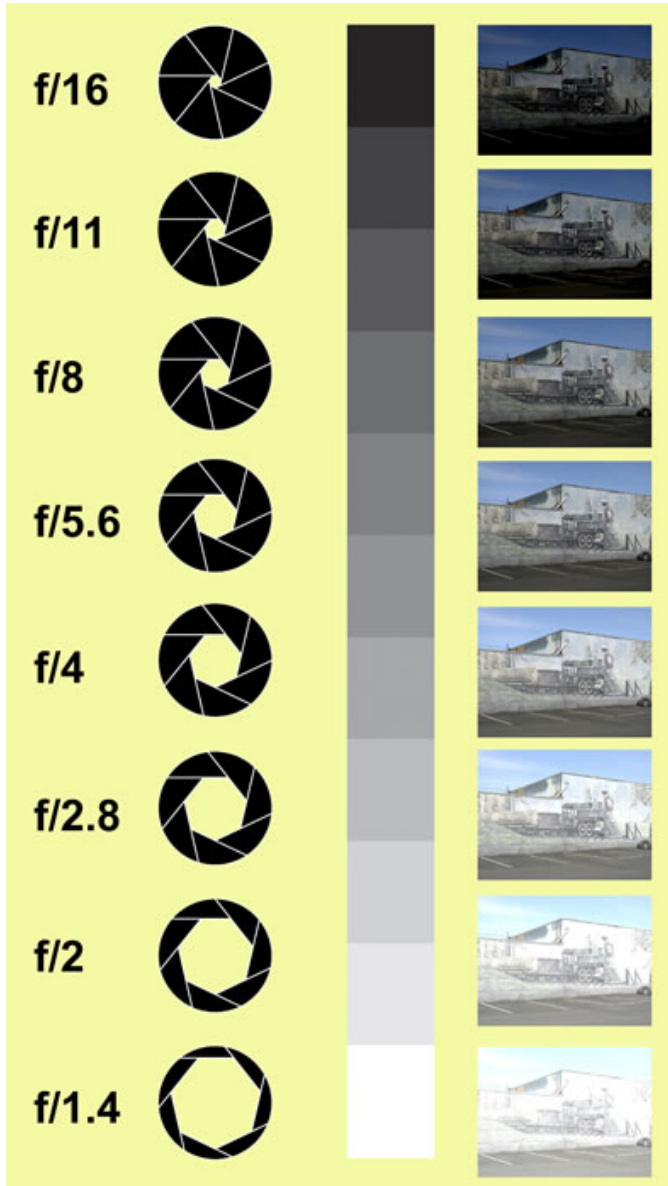
Şekil 31

Kaynak: Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 32

Kaynak: http://www.kameraarkasi.org/fotograf/makineler/bolumleri/objektif/diyafam_02.jpg

Şekil 33

Kaynak: <http://www.shortcourses.com/images/b4ch1/aperture.jpg>

Şekil 34

Kaynak: [http://www.fotono1.com/uploads/al.de.1%20\(7\).jpg](http://www.fotono1.com/uploads/al.de.1%20(7).jpg)

Şekil 35

Kaynak: <http://www.adobe.com/designcenter/photoshop/articles/phs8photofiltr/main.jpg>

Şekil 36

Kaynak: <http://blackandwhite>

http://blackandwhitephotography.com.au/black_white_photography_pics/black_white_photography_filters_05.jpg

Şekil 37

Kaynak: <http://www.tayhua.com/images/haidaslim2.JPG>

Şekil 38

Kaynak: <http://www.fotokritik.com/ekler/0/6/5/065605/715a2f4228e5853091627db8bf15d1cc.jpg>

5) Efekt Filtreleri

Close-up, star, diffuser, double exposure, vs..

Şekil 39

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 40

Kaynak: http://www.meade.com/catalog/meade_4000/images/meade_4000_color_filters_110.jpg

5. VIGNETTING (Kenar Kararması)

Geniş açılı lens üzerine üst üste 2 filtre takılması veya kalın kenarlı filtre kullanılması durumunda filtreye bağlı kenar kararması (vignetting) görülebilir.

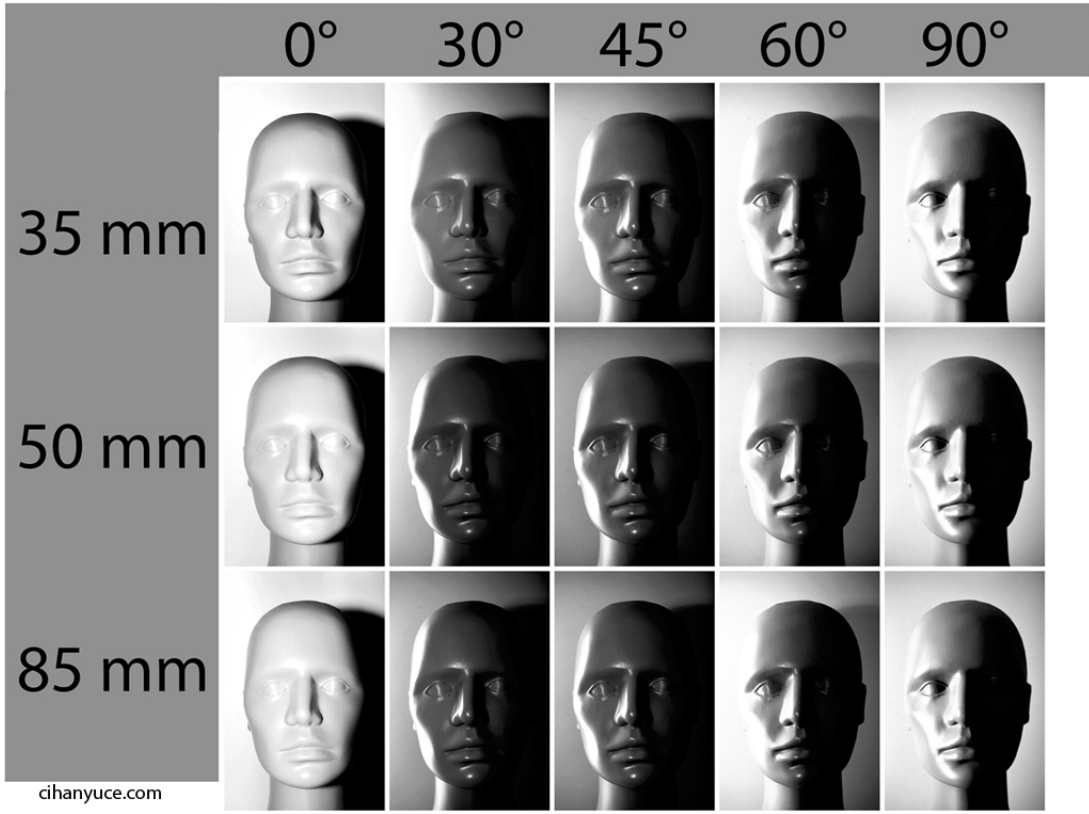
Şekil 41

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 42

Kaynak: <http://www.sandpphotos.co.uk/images/cameras/sb600.jpg>

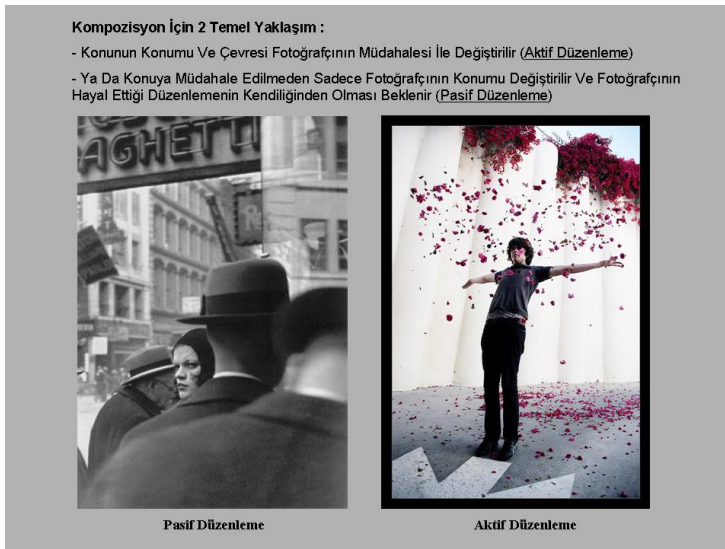
Şekil 43

Kaynak: <http://www.cihanyuce.com/wp-content/uploads/2009/09/flash.jpg>

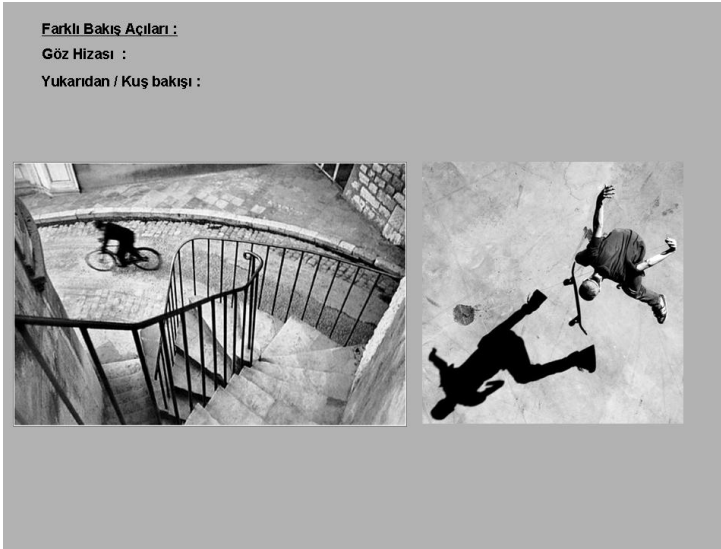
Şekil 44

Kaynak: <http://householdname.typepad.com/.a/6a00e5502b6df48834010536c42a51970c-800wi>

Şekil 45

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 46

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

Şekil 47

Kaynak: AFSAD temel eğitim notları

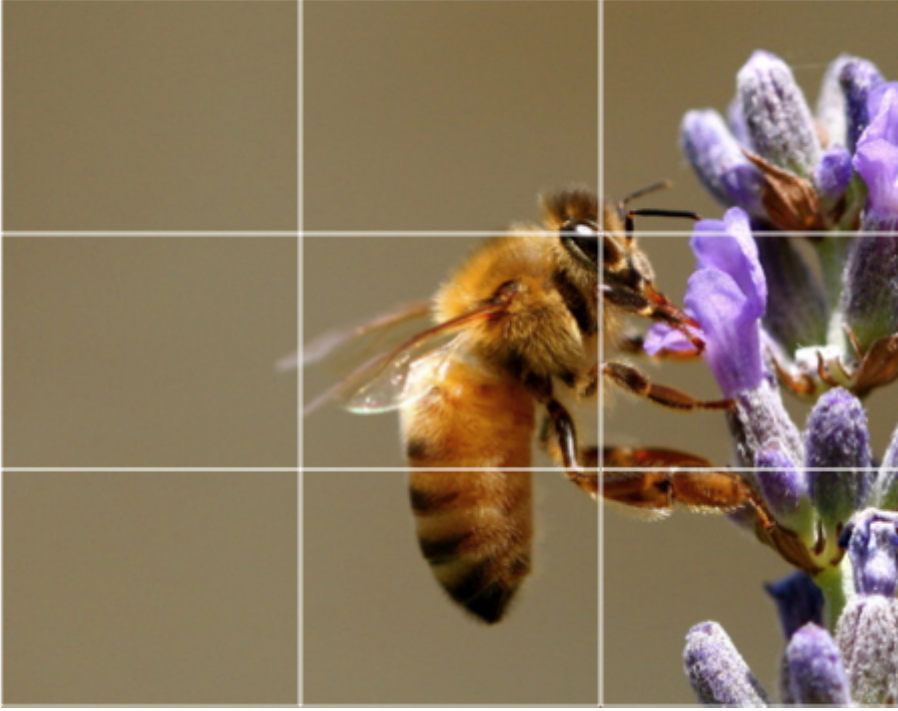
Şekil 48

Kaynak: <http://christinehaynes.com/images/pommo/andre%20kertesiz.jpg>

Şekil 49

Kaynak: <http://www.planetpinkngreen.com/wp-content/uploads/2009/02/andre-kertesiz-the-fork-1928-500px.jpg>

Şekil 50

Kaynak: <http://digital-photography-school.com/wp-content/images/200605022117.jpg>

Şekil 51

Kaynak: <http://www.agaclar.net/forum/attachment.php?attachmentid=49899&download=1224100816>

Şekil 52

Kaynak: [http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Henry_Cockburn_Lord_Cockburn_his_family_David_Octavius_Hill_and_John_Henning_by_Robert_Adamson_\(2\).jpg](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/7/70/Henry_Cockburn_Lord_Cockburn_his_family_David_Octavius_Hill_and_John_Henning_by_Robert_Adamson_(2).jpg)

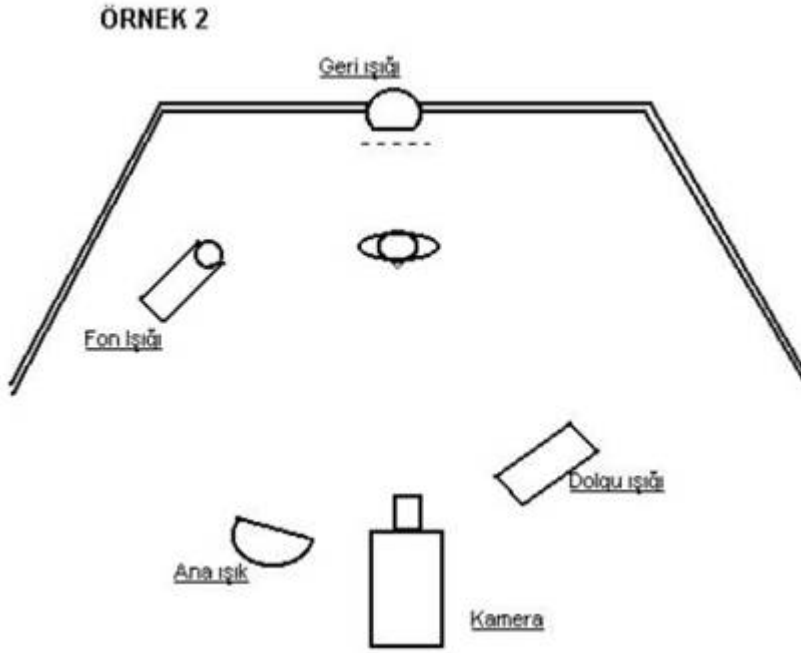
Şekil 53

Kaynak: <http://www.sfmoma.org/images/artwork/large/97.556.jpg>

Şekil 54

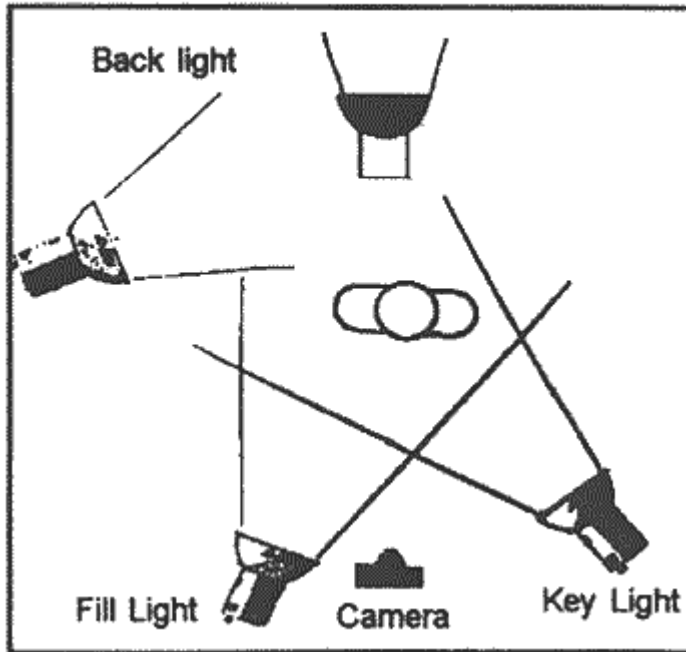
Kaynak: http://www.metmuseum.org/toah/images/h2/h2_1997.382.19.jpg

Şekil 55

Kaynak: http://www.key.com.tr/old/tekbil_tvdeisik_dosyalar/image004.jpg

Sample 3-Light Setups

Şekil 56

Kaynak: <http://www.warehousephoto.com/images/TreeLightSetUp.gif>

Basic Portrait Lighting Explained - KissMyHuman/Angelo Lorenzo
 Lighting for a portrait can often seem complex but this tutorial will break down the 4 basic and most popular styles of lighting for single-light portraits: butterfly, loop, rembrandt, and split.

Butterfly Lighting
 Produced by positioning the light above and in-axis of the subject. This lighting is characterized by the butterfly shaped shadow below the subject's nose. Butterfly lighting is most flattering on slender subjects with high cheek bones.

Loop Lighting
 Produced by positioning the light above and slightly off-axis (to the left or right) of the subject. This lighting is characterized by the loop of light from the subject's eye to nose. The shadow extending from the nose should not meet the shadow on the cheek. Loop lighting is relatively flattering on a majority of subjects.

Rembrandt Lighting
 Produced by positioning the light slightly above and more off-axis than loop lighting. This lighting is characterized by the triangle of light under the subject's eye. The shadow from the nose should extend to the shadow on the cheek. Rembrandt lighting is named after the style of light used on subjects' faces by the painter Rembrandt. Rembrandt lighting is dramatic, and is most flattering on male subjects or moody portraits of both genders.

Split Lighting
 Produced by positioning the light at eye level and off-axis of the subject. This lighting is characterized by the shadow splitting the face down the center. Split lighting is most flattering on wide subjects, subjects where facial imperfections need to be hidden, or for moody portraits.

Broad Lighting
 This look is achieved by using an off-axis lighting position and moving the camera off-axis towards the shadow side of the face. This is most flattering on slender subjects or high-key portraits.

Short Lighting
 This look is achieved by using an off-axis lighting position and moving the camera off-axis towards the shadow side of the face. This is most flattering on wide subjects or low-key portraits.

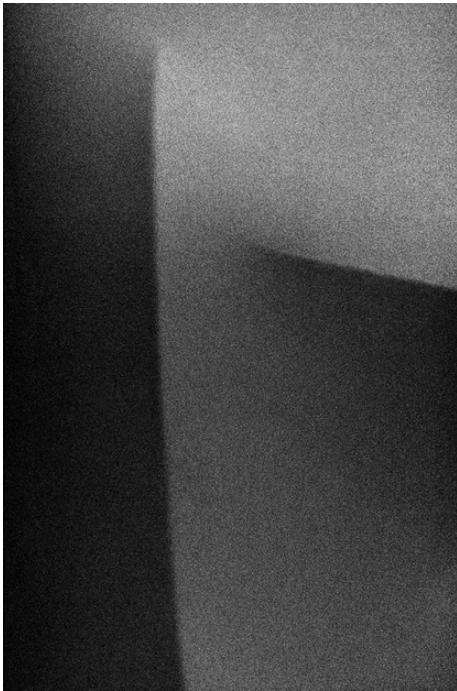
Şekil 57

Kaynak: http://fc07.deviantart.net/fs41/f/2009/026/2/a/Basic_Portrait_Lighting_by_KissMyHuman.jpg

Şekil 58

Kaynak: <http://imgtr.fotokritik.com/photos/lowres/0/0/9/009078/c4aa7ece4c71e307e307194b326a193a.jpg>

Şekil 59

Kaynak:

<http://www.gaxxi.com/fotoritim/fotoritim/gorsel/dosya/1198972878gokhan-bulut-soyut-4.jpg>

Şekil 60

Kaynak: <http://www.fotografya.gen.tr/images/doga4.jpg>

Şekil 61

Kaynak: <http://www.fotografya.gen.tr/images/doga2.jpg>

Şekil 62

Kaynak:

<http://thequintessential.files.wordpress.com/2009/04/bressonmatisse.jpg>

Şekil 63

Kaynak:

<http://householdname.typepad.com/.a/6a00e5502b6df48834010536c42a5197>

0c-800wi